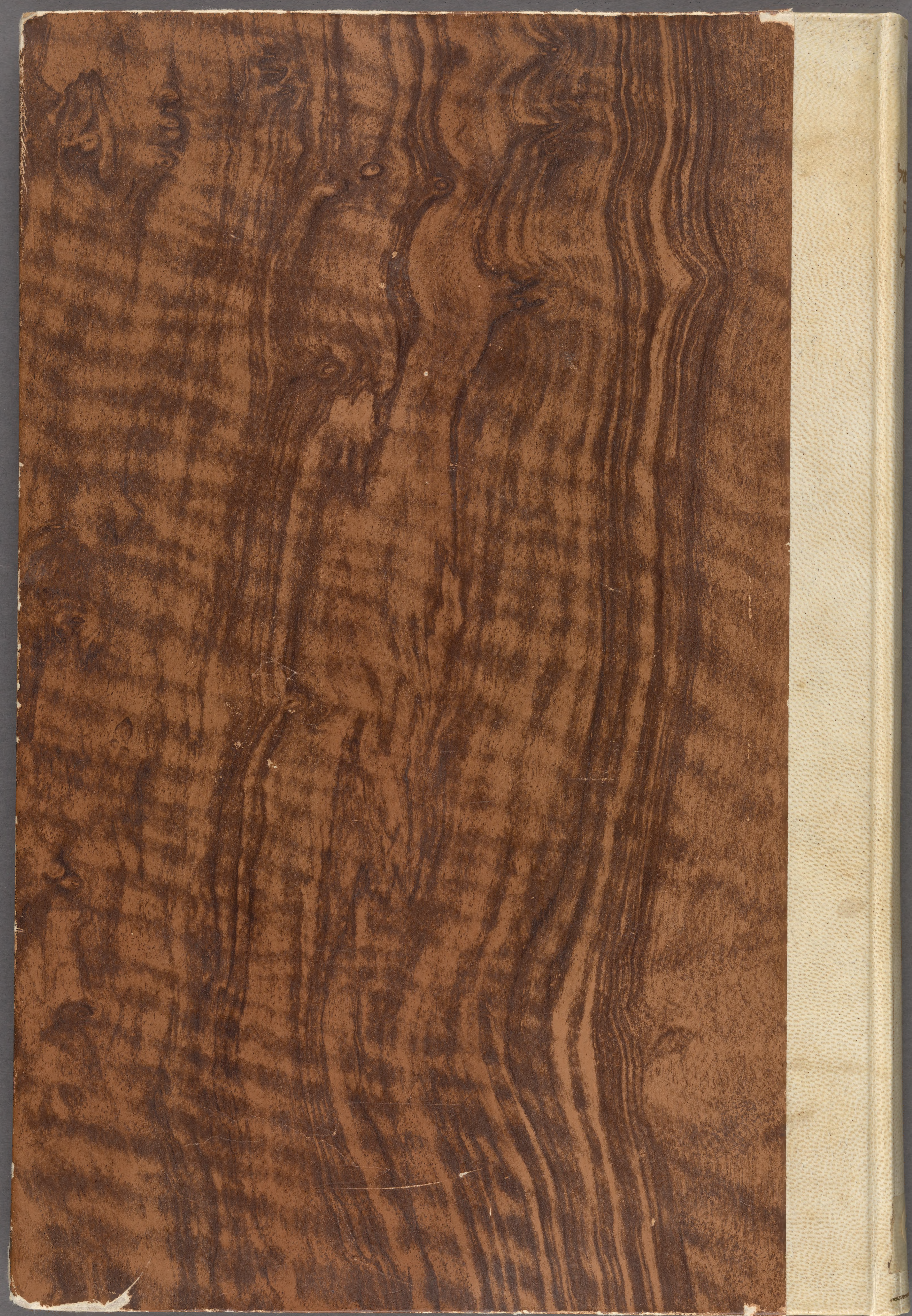
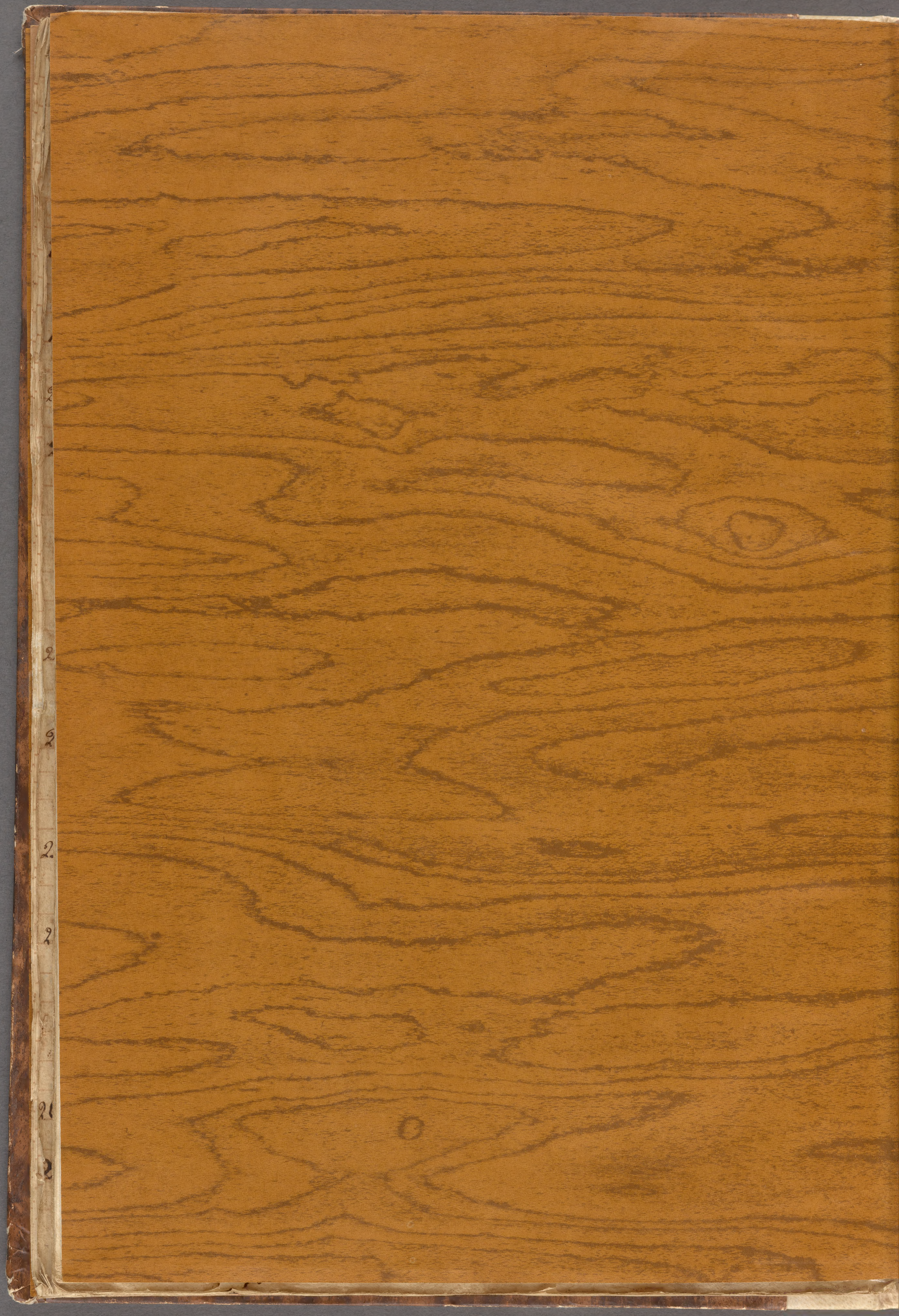

תקא׳

ספר יחזקאל

I.

1. Accadde nell'anno trentesimo, nel mese quarto ai cinque del mese, mentre io era in mezzo agli emigrati sul fiume Chabor, che aprissi il Cielo, ed io vidi visioni divine.

2. Ai cinque del mese (nell'anno suddetto) ch'è l'anno quinto dell'emigrazione del re Jojachin.

3. La parola di I. fu ad Ezechiel sacerdote, figlio di Buzi nel paese dei Caldei sul fiume Chaborat e fu sopra di lui la mano di I.,

4. E vidi, ed ecco un vento procelloso veniente dal Settentrione, nube grande e fuoco riproducentesi con un chiarore all'intorno, e dal di mezzo appariva come il colore del Chashmal, di mezzo cioè al fuoco.

א׳

בשלשים שנה, נחלקו הדעות לדעת לאיזה מנין הוא מונה, עיין רש״י ורד״ק ;
...ואום פרדום (Scaliger) שכירת ס׳ יחזקאל בשנת 3596 וחשב שהמנין הוא
...לכות נבופולאסר שהיה אביו של נבוכדנאצר, והוא החשבון הנקרא Aera
Nabopolassar, אלא שבאמת אין שום סמך למציאות המנין ההוא אצל הכשדים, וגם
...חשבון איננו מכוון ; ושד״ל בכורי אוהב גר אומר כי הנה ראינו ירמיה ויחזקאל ודניאל
...כלם הכותבים בימים ההם היו מונים שנותיהם למלכים שהיו בימיהם, והנה השנה
...רביעית ליהויקים היא השנה הראשונה לנבוכדנאצר מלך בבל (ירמיה כ״ה), ויהויקים
...ך י״א שנה ואחריו מיד מלך יהויכין שלשה חדשים ומיד הגלה לבבל, וזה השנה החמישית
...לגלות המלך יויכין השכרת כאן היא שנת שלש עשרה לנבוכדנאצר, ואולי אחד מן
...סופרים כתב בשלש ׳ ומזה נעשה אחר בשלשים ׳ וכיוצא בזה מצא בנ׳
...כל בדברי הימים לאלבי רומי להרמב״ל שהקיסר הרומי אלכסנדר מלך שלשים שנה,
...ועכ״ב לא מלך רק י״ג שנה וצריך לומר כי אחד מן המעתיקים כתב שלשי׳, ובא
...אחר וכתב שלשי׳ (וכן הוא בדפוס וויניציאה), ובא אחר וכתב שלשים ׳
...נהר כבר, נזכר גם למטה ג׳ ט״ו כ״ג, י׳ ט״ו כ״ב, ואומרים שהוא בארם נהרים
(Mesopotamia) והוא יורד מההרים הנקרא׳ Mesio ונשפך בנהר פרת אצל כרכמיש,
...ומי קורא לו Chaboras ובל׳ ערב נקרא חאבור, ולדעת ויגו ענו׳ הוא עצמו חבור
...מלכים ב׳ י״ז ו׳, י״ח י״א ודה״א ה׳ כ״ו ׳ והנה כרכמיש היא נקנה גבול ארם נהרים ובימי
...יחזקאל היתה תחת יד הכשדים, ואותו מקום מנהר כבר שהיה בו יחזקאל היה גם הוא
...תחת ידיהם ולפיכך הוא אומר למטה (פסוק ג׳) בארץ כשדים על נהר כבר ׳ נפתחו
...שמים, כן נראה לנביא ברוח נבואתו ׳

...בחמשה לחדש היא השנה החמישית וגו׳ הז׳ לשון קצר ושיעורו בחמשה לחדש הנזכר
...שנה הנזכרת היא השנה החמישית לגלות המלך יויכין ׳ והנה יפה העיר רש״י כי פסוק
...ושלאחריו הם מפסיקים דברי הנביא שפתח ודבר בעדו (וקנ״ו בתוך הגולה, ומראה מראות
...אלהים) וכאן מדבר בלשון נסתר (היה היה דבר ה׳ אל יחזקאל), והנה היה נראה לומר ששני
...המקראות הללו תוספת שהוסיפו אחרים להודיע מי הוא הנביא ולאיזה מנין הוא מונה ׳ ונל
...אין צורך לזה, אלא יחזקאל עצמו כתב גם פסוק ראשון גם שני המקראות שאחריו אלא
...שבאמר הנבואה אל היהודים אשר עמו בגולה לא הוצרך לפרש לא חשבון שלשים שנה
...היו רגילים בו, ולא לומר להם שמו וגם אביו כי יודעים היו אותו ולא לומר שהיה בארץ כשדים,
...אח״כ כשבא לכתוב נבואתו על ספר הוסיף שני המקר׳ הללו ׳ והנה ראוי היה לו שיכפול
...אחר בשלשים שנה ברביעי בחמשה לחדש כדי לפרש היא השנה החמישית וכדי שלא
...יכפול כל כך מלות כפל השתים האחרונות לבדן ׳
...ה׳, ע׳ רש״י

...והנה רוח סערה וכו׳ היא מרכבת כסא כבוד השכינה נראות בה השגחת האל
...ומנהיגו את העולם, ע״ד וירכב על כרוב, והחיות האמורות כאן נקראות בחזיון שני
...למטה פ׳ י״ו) בשם כרובים ׳ באה מן הצפון, לדעת רמ״ז נראה לו שבאה מן הצפון
...לפי אמונת אנשי מזרח שבירכתי צפון הוא הר מועד האלהים ׳ אמנם רחוק הוא שיסמוך
...הנביא על אמונת הגוים, וקרוב הדבר שהזכיר צפון מפני שהרוח צפונית קשה וקרה (מוהרר
...בן ומהר״ר יחח ז״ל) ׳ ואש מתלקחת, ע׳ שמות ט׳ כ״ד ׳ ונגה לו, לענן ׳ ומתוכה, מתוך
...ש, כמו שמפורש אח״כ, ומתוכה ראוי לתכיר ׳ כעין החשמל, נראה שהחשמל הוא

(על דרך נחשת קלל כמעשה לבנת הספיר, תלמידי קר״ג)׳
וגם עתה ידוע בלשון ודעת הקדמונים שהוא כעין נחשת קלל, והחלה לדעת שנחשת מורכבת מן נחש (נחשת) קלל שטבעו זהב בלתי מזוקק (כמו שהביא הערוך מכתובות ס״ז בערך קלל) כן שתהיה הכוונה נחשת מעורב בזהב, או נחשת קלל יפה כזהב׳

Di mezzo al medesimo (appariva) la figura di quattro animali. Era tale il loro aspetto: essi avevano figura umana. Ognuno poi aveva quattro faccie, ed ognuno aveva quattro ale.

I loro piedi erano retti (terminanti ad uno stesso piano) e la pianta dei loro piedi era come quella del piede del vitello ed erano sfolgoreggianti al pari di rame rilucente.

רגל ישרה, כל כולו זו אצל זו נפשק שזה כטעם כנפיהם ישרות אשה אל אחותה (למטה פסוק כ״ג) שעניינו שוות זו לזו אף כאן נ״ל כי לפי שאמר שהיו להן ארבעה פנים הוה כאן שלא היו רגליהן מטונים שונים אלא שכולם שוות ולכן היתה כף רגלהן ככף רגל עגל׳ רגל עגל, ת״י רגלין סגלגלן, לא שהיה קורא עגל (שא״כ היה לו שיאמר וכף רגליהם עגולה ומה טעם ככף רגל עגל?) אלא שזה הענין בעבור ההוויות שלא יהיה הענין מתנגד לעיניהם בטעם שרגלי החיות כרגל עגל, והתחכם ע״כ לדרוש את עגל כמשמעה ואחר שהיו מוצעות העולם בהילוכן עד מרקדים כמו עגלי׳ ונוצצים כ׳ ונוצץ׳ קלל, ת״א ומזרען פנים קלקל (קה׳ י׳ י׳)

8. Avevano mani umane di sotto alle ale, da tutte le quattro loro parti; ed avevano i volti e le ale da tutte le quattro parti.

ופניהם וכנפיהם לארבעתם, נ״ל לארבעת רבעיהם כלומר, מכל צד היה להם פנים וכנף כי לא היה אפשר שיהיו ארבעה פנים לאחת כלם מצד אחד זה אצל זה

9. Le loro ale erano congiunte l'una all'altra. Non si voltavano nel camminare, andavano ciascheduno dalla parte della propria faccia.

חוברות, מחוברות, כמו חמש היריעות תהיין חוברות אשה אל אחותה (שמות כ״ו ג׳). לא יסבו בלכתן וכו׳, לכל צד שילכו אין להן להסב פניהן כי יש להן פנים לכל רוח׳

10. La figura della loro faccia era faccia d'uomo, ed avevano tutti quattro alla destra faccia di leone, ed alla sinistra faccia di bue, ed avevano altresì tutti i quattro faccia d'aquila.

ודמות פניהם וגו׳, כאן פירש הארבעה פנים שהיו לכל אחת מהחיות׳ והנה ידוע כי הקדמונים היו מציירים התבונות והתארים בצורות בע״ח, ונראה כי באלו החיות המשאות כסא הכבוד נרמז כי השגחת האל והנהגתו את העולם היא בחכמה ותבונה (פני אדם) ובגבורה ועוז (פני אריה) ולפעמים ע״כ בסבלנות (פני שור) ולפעמים במכלית המהירות (פני נשר)׳

11. Le loro faccie avevano al di sopra le loro ale distese: ciascheduno ne aveva due congiunte, e due ne coprivano i corpi.

ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה, הו״מ כה״א פתוס, ולפי׳ רש״י ורד״ק אות ופניהם כמיותרת, כי לא נבלל בה שום ענין חדש׳ ואני נראה לי כי לשון יחזקאל מגומגם קצת ובלתי מדויק נ״ל שהכוונה ופניהם היו להם מלמעלה כנפיהם פרודות כלומר שהכנפים היו פרודות למעלה מן הפנים וכן נראה למטה (פסוק כ״ב וכ״ג) כי על ראשי החיות היה הרקיע ותחת הרקיע כנפיהם ישרות, משמע שהכנפים היו פרודות למעלה מן הפנים ונושאות הרקיע׳ שתים חוברות, דבקות זו בצד זו לשאת את הכסא׳

12. Ciascheduno andava dalla parte della propria faccia, dove era la volontà d'andare andavano, non voltavansi quando camminavano.

13. In quanto alla figura degli animali essi avevano il colore di ardenti brace di fuoco, il colore dei tizzoni. Il fuoco scorreva tra gli animali, il fuoco mandava chiarore, e dal fuoco uscivano lampi.

מראיהם כגחלי אש בוערות נ״ל שמלת בוערות חוזרת אל גחלי אש, ומ״מ שהיו כן דעת ר״א, ומלות כמראה הלפידים חוזרות למראיהם׳ היא מתהלכת בין החיות, המקום שבין החיות היה אש, וכן בחזיון האחר (למטה סי׳ י׳) נזכר האש אשר בינות הכרובים וכן אמר למעלה ומתוכה (מתוך האש) דמות ארבע חיות׳

14. Gli animali correvano avanti e indietro a guisa di una stella cadente.

רצוא ושוב רצוא, ומענין שרש רוץ כמו אם רצית ונתתן שמו׳ הבזק, תרגום סורי זיקתא ופירש חכמי אספרים שהוא הכוכב הנראה כנופל ורץ ממקום למקום (כוכבא דשביט, והם הניצוץ הנזכרים במשנה ובבלי פסחים מ׳ דף נ״ח נ׳) וקרוב לזה מאורי זיקות וזיקוקין דנור, ואולי כל זה נגזר משרש זנק (יזנק מן הבשן) שהניצוצות והבזק מקפצים ממקום למקום, ובלשון סורי זנק ענינו ירה חצים׳

15. Osservando quegli animali vidi in terra una ruota presso (ognuno de) gli animali con quattro facce.

[...]צל החיות, אופן אחד אצל כל אחת מן החיות לארבעת פניו, כל אופן היו לו ארבעה פנים כי היה האופן
בתוך האופן׳

16. Il colore delle ruote e la loro fattura era del colore del crisolito ed avevano tutte e quattro una stessa figura. Il loro aspetto e la loro figura fattura era come sarebbe una ruota dentro un'altra ruota.

[...]מעשיהם, הראשון נראה מיותר, אלא שאמר הזכיר דרך כלל מראיהם ומעשיהם, ואח״כ פירש
[...]מראה ואח״כ המעשה׳ בתוך האופן, אופן קבוע בתוך אופן שתי וערב ע׳ רש״י, והנה האופנים
[...]אלה לא היו קבועים בשום עגלה או מרכבה ולא היה בהם קושר רק היו אצל רגלי החיות, כי
[...]אותם אם היו קבועים במרכבה לא היה אפשר להם להתגלגל מכל צד׳

17. Nel camminare potevano camminare per tutte le quattro parti; non si voltavano nel camminare

[...]ל ארבעת רבעיהן וגו׳, לכך היו האופנים אופן בתוך אופן כדי שיוכלו להתגלגל מכל צד
[...]לפי מהלך החיות׳

18. I loro dorsi poi — ed essi avevano alta e spaventevole figura — statura — i loro dorsi, di tutti e quattro, erano pieni d'occhi all'intorno.

[...]וגביהן: המפרשים פירשו על האופנים, ול״נ שהוא נאמר על החיות, וכן למטה (י׳ י״ב) וכל
[...]בשרם וגביהם ידיהם וכנפיהם והאופנים מלאים עינים סביב הרי שגם החיות (שהיה להם
[...]בשר ידים וכנפים משא״כ האופנים) היו מלאות עינים; ואם אמנם גם האופנים היו מלאים
[...]עינים כל שהיו עיניהם מצפים לא נגביהם׳ ויראה להם נראה להם, מאמר מוסגר,
[...]החיות היו בעלי קומה גבוהה ונוראה׳ וגבותם, לפי שהפסיק הענין במאמר שביניהם חזר
[...]ואמר וגבותם והוא עצמו וגביהן שבראש הפסוק, ומפני שכפל המלה שנה אותה כאן
[...]וכתב כלק וכן בכל מקום שתוך המאמר הבא ככתב להיות משונה׳

19. Quando camminavano gli animali, camminavano appresso di loro le ruote, e quando gli animali solleva„vansi da terra, sollevavansi le ruote.

20. Ovunque era la volontà (degli animali) d'andare, an„davano; ivi era la volontà (delle ruote) d'andare. Così pure le ruote si sollevavano assieme a quelli, poichè il medesimo spirito degli animali era nelle ruote.

[...]על אשר יהיה שמה הרוח, אל החיות ילכו, האופנים. שמה הרוח, אל האופנים.
[...]והאופנים ינשאו, מקרקע הקר, ובהנשא החיות ינשאו האופנים לעמתם׳ כי רוח החיה,
[...]ח״י במקום רבים כמו למטה ודמות על ראשי החיה, שיעורי החיות, ונקראו בל״י מפני
[...]שלא היו מתפרדות זו מזו אלא עומדות תמיד זו אצל זו ורוח אחד לכל׳

21. Quando quelli camminavano, camminavano anche queste; quando quelli arrestavansi, e queste si arre„stavano, e quando quelli sollevavansi da terra, solle„vavansi assieme ad essi le ruote, perochè il medesi„mo spirito dell'animale era nelle ruote.

22. Sopra la testa di quegli animali era una specie di pavimento del colore di un ghiaccio spaventevole, disteso al disopra delle loro teste.

[...]רקיע, שאך כעין רצפה שעליו היה כסא, והשאך ההוא היה ספיר״ שהראות עוברת
[...]בתוכו, וזה טעם כעין הקרח׳

23. Sotto del pavimento le loro ale erano rette l'una all'altra (terminanti ad uno stesso piano) ciasche„duno poi ne aveva altre due che coprivano i corpi.

[...]ישרות אשה אל אחותה, כל הכנפים היו עומדות בשעה אחד שוה כדי לשאת הכסא כדלקו.
[...]לאיש שתים וגו׳, מלבד הכנפים הנושאות הכסא היו לכל חיה שתי כנפים המכסות את גופה׳

24. Io udiva il romore delle loro ale quando camminavano simile a quello di grandi acque, simile alla voce dell'onnipotente; romor fragoroso simile a quello d'un esercito. Quando poi s'arrestavano lasciavan quiete le proprie ale.

[...]כקול שדי, למטה (י׳ ה׳) מפורש כקול אל שדי בדברו׳ המולה, ענינו לפי תרגום קול
[...]גדול וכן ירמיה לקול המולה גדולה, ואולי בהלוך רגליהם מן המון אחרו המולה׳

25. Un rumore udivasi di sopra il pavimento ch'era sul loro capo. Quando poi s'arrestavano lasciavan quiete le loro ale.

26. Al di sopra poi del pavimento ch'era sul loro capo appariva del colore della pietra zaffiro la figura

d'un trono, e sulla figura del trono eravi al di sopra una figura d'aspetto umano.

27. Vidi del colore del Chasmal una specie di fuoco intorno a quella (figura) dai lombi in su; e dai suoi lombi in giù vidi una specie di fuoco attorniato da chiarore.

28. Del colore dell'iride che si forma nella nube in un giorno di pioggia era il colore del chiarore all'intorno. Tale appariva la figura della Maestà di J.. Ciò veduto, mi gettai sulla faccia, e udii la voce d'un che parlava.

II.

1. Questi mi disse: figlio d'Adamo, alzati in piedi, ch'io ti parli.

2. E tosto ch'egli mi parlò entrò in me uno spirito, che mi fece alzare in piedi. Indi udii uno che mi parlava.

3. Questi mi disse: Figlio d'Adamo! io ti mando ai figli d'Israel, a genti contumaci che si ribellarono a me: essi e i padri loro si sono contro di me rivoltati, insino a quest'oggi.

4. Ai figli, i quali sono sfacciati ed ostinati, ad essi io ti mando; e tu dirai loro: Dice così il Signore J.

5. Essi poi, diano o non diano ascolto, poichè sono una famiglia pertinace, sapranno almeno che hanno avuto tra essi un profeta.

6. Tu poi, figlio d'Adamo, non temerli e non temer le loro parole, poichè hai a fare con gente renitente e scabrosa, e vivi in mezzo gli scorpioni. Non temere le loro parole, non disanimarti in faccia ad essi, mentre sono una famiglia caparbia.

7. Esporrai loro le mie parole, diano o non diano ascolto, mentre caparbi essi sono.

8. Tu poi, figlio d'Adamo, ascolta quant'io ti parlo: Non esser caparbio come la famiglia caparbia. Apri la bocca e mangia ciò ch'io ti do.

9. Indi vidi una mano sporta a me, e conteneva un rotolo di carta.

10. Egli lo spiegò dinnanzi a me, ed era scritta davanti e da tergo, e v'erano scritte lamentazioni, gemiti e lai.

וארא כעין חשמל, דמות אדם שהזכיר, והוא דמות השכינה, היה סביב לה כעין חשמל
וכמראה אש · בית לה, האש היה כמו בית סביבות דמות כבוד ה' (רד"ק) · והנה
ממראה מתניו ולמעלה היתה דמות האל מוקפת אש בלא נגה סביב, וממראה
מתניו ולמטה היתה ג"כ מוקפת אש, רק סביבות האש היה הנגה והוא כמראה הקשת·
הוא מראה דמות כבוד ה', אינו חוזר למראה הנגה סביב אלא הולך והשנים
ציור מראה דמות כבוד ה' שהיה כמראה אדם ושהיה מוקף אש וכו' אתם ואחר
זה הוא מראה דמות כבוד ה'·

ב'

בן אדם, מליצה נהוגה ביחזקאל ובדניאל לבדם והיא ע"ד לשון ארמית, בר נשא,
ויש בר אדם (בנו של אדם הראשון) לא בר נשא, שנה הלשון דרך כבוד כי המליצה
הנזכרת מורגלת נכבדת יותר·
מדבר, התפעל (עי' פירש"י), וכונה נזה וישמע את הקול מדבר אליו (במדבר ז' פ"ט)

והבנים, אמר כן כנגד אבותם שהזכיר · קשי פנים, הבנים אשר הם קשי פנים·

אם ישמעו ואם יחדלו, יעשו מה שירצו, אם ישמעו אם ירצו ואם לא ירצו יחדלו
לשמוע, הנה על כל פנים (כלומר אף אם יחדלו) ידעו בעת רעתם כי נביא
היה בתוכם שהזהירם · ורד"ק פירש אם ישמעו מוטב ואם יחדלו ידעו כי נביא
היה בתוכם, ואין פירוש זה מתיישב בפס' ז' ואמרם סוף פסוק הבונה אחת היא·
סרבים, שרש סרב נקראי ענין מרי, ואמנו סרבן. סלונים, מענין סלון שהוא מין
קוצים, כלומר אנשים קשים·

כי מרי המה, אנשי מרי כמו כי חמודות אתה, ונקבת ספרים ונדפוס ברי"א
כתוב גם כאן בית מרי·
אל תהי מרי, למאן ללכת בשליחותי

והנה בו, כמו ובו מגלה כבדים·

פנים ואחור, ספריהם לא היו כתובים אלא מצד אחד כמו ספר תורה שלנו, והיתה
המגלה הזאת כתובה פנים ואחור לאות על אורך הקינים שהיה עתיד להתנבא עליהם,
כאלו קצרה היריעה מהכיל. והענין זה כתב Juvenalis בתחלת ספרו:

... aut summi plena jam margine libri
Scriptus, et in tergo necdum finibus

III.

1. E quegli mi disse: Figlio d'Adamo, quel che trovi mangia: mangia questo volume, indi va a parlare alla famiglia d'Israel.
2. Io apersi la bocca, ed egli mi imboccò quel volume.
3. E egli mi disse: figlio d'Adamo, tu devi il tuo ventre cibare e i tuoi intestini empire di questo volume che io ti do. Io lo mangiai, e mi fu dolce in bocca al par del miele.
4. Indi mi disse: vanne alla famiglia d'Israel e parla loro in mio nome.
5. Sì, tu non sei già mandato a gente d'oscura favella e di lingua difficile a intendersi, ma sì alla famiglia d'Israel.
6. Non a popoli diversi, d'oscura favella, e di lingua difficile di cui tu non intenda il parlare. Se fossi io a tali popoli io ti mandassi essi stessi ti darebbero ascolto.
7. E la famiglia d'Israel non vorrà darti ascolto, poichè non vogliono dare ascolto a me. Perocchè tutta la famiglia d'Israel sono sfrontati e pervicaci.
8. Or ecco io ti do faccia tosta in conformità colla loro; e fronte forte conforme alla loro.
9. Qual diamante più forte del sasso io rendo la tua fronte, non temerli, non disanimarti in faccia ad essi, mentre essi sono una famiglia caparbia.
10. Indi mi disse: Figlio d'Adamo, tutte le parole ch'io ti dirò prendi nella tua mente ed ascolta cogli orecchi.
11. Indi vanne agli emigrati, ai figli cioè della tua nazione, parla ad essi, e di' loro: „Dice così il Signore Iddio" diano o non diano ascolto.
12. Uno spirito mi sollevò, ed io udii dietro a me il romore d'un gran terremoto, benedetta è: manca[?] la Maestà di I. dal suo luogo.

ואכילני, כקדם הנותן מאכל בפי חברו, אך עדיין לא אכל אותה ממש, עד שאמר לו בטנך תאכל ומעיך תמלא ואז אמר ואכלה׳

ותהי בפי כדבש למתוק, נ״ל (נגד המעשים) ותהי בפי למתוק כדבש, לאמר למתוק מורדת לפעלהיה, על ויהי למשנה, ואמר למתוק, ל׳ זכר והעשם לדברי מתוקן

לא אל עם עמקי שפה וכבדי לשון, שאפתם עמוקה כלומר קשה ובלתי מובנת לך, אלא אתה מבין לשונם והם מבינים לשונך׳

אם לא אליהם שלחתיך, לשון שבועה, ע׳ רש״י, ונ״ל שאין המקרא חסר אלא אם, אם לא אם אליהם שלחתיך המה ישמעו אליך ואולת אם נשמעת במקומות הרבה׳

כשמיר חזק מצור, כמו שהשמיר הוא אבן, והוא חזק משאר אבנים, כן אתן את מצחך חזק יותר ממצחם׳

ותשאני רוח, נראה לו כאלו רוח ה׳ נשאתהו ממקומו אל מקום אחר, ונשמע עמו גם המרכבה לכך שמע קול רעש גדול כי קול כנפי החיות בלכתן היה כקול מים רבים וכל זה אחום היה מפני שהשכינה היתה נוסעת מן המקום ההוא אל מקום אחר׳ קול רעש גדול ברוך כבוד ה׳ ממקומו, קול רעש אינו מתייחס על קול של כבוד, אלא על קול כנפי החיות בלכתן, וכן הנביא חוזר ומפרש וקול כנפי החיות משיקות וגו׳ וקול רעש גדול, הרי מפורש כי קול הרעש הגדול הוא קול הכנפים לא קול של כבוד. ועוד בכל ספור המרכבה לא מצאנו מיוחס אל החיות שום דבור, ומלת ממקומו קשה ופתומה מאד, לא מצאנו כדוגמתה. ורש״י הביא דוגמתה ואתם תאמרו יגדל ה׳ מעל לגבול ישראל (מלאכי א׳ ה׳) אך שם פשט הכתוב הוא כפי רד״ק, ואתם מעל לגבול ישראל כלו׳ בהיותכם על ארצכם תאמרו יגדל ה׳, וגם אם יפורש יגדל ה׳ מעל לגבול ישראל עדיין הפרש גדול יש בין אמרך יגדל ה׳ ובין אמרך ברוך כבוד ה׳, ועכ״פ היל״ל יתברך כבוד ה׳, לא ברוך, ורד״ק פי׳ יתוסף כבוד ה׳, כשסר ממקומו, כלומר בהתרחקו מבית המקדש, וכן יצחק פי׳ ברוך ומהולל תמיד יהיה כבוד ה׳

אע״פ שאמר ממקומו ר״ל בהמ״ק: וכמה רחוקים ודחוקים הפירושים האלה! והרמב״ם במורה ח״א פרק ח׳ פי׳ ממקומו כפי מעלתו (ועיין פירוש דון יצחק על המורה שביטל דעת המפרשי בהבנת דברי הרמב״ם), אך אין שום ראיה ברורה שתהיה מלת מקום נאמרת להוראת המעלה והחשיבות, ואין שום שני ראיה שתהיה המ״ם משמשת להוראת כפי׳ . לפיכך נ״ל ברור כי טעם המליצה הזאת כטעם ירום כבוד ה׳ (למעלה י׳ ד׳) וירומו הכרובים (שם ט״ו) בעמדם יעמדו ובהרומם ירומו (שם י״ז) וזה מפני שהכ״ף והמ״ם קרובות מאד במכתב אשורי שהוא העברי הקדמון אשר בו כתבו הנביאים את ספריהם ; כי צורת הכ״ף היא ך וצורת המ״ם ך . ודוגמת זה למעלה י״ז ויט מלת ושמן וכנש המכלתין, עיין שם פירושי . וזה נמשך ג״כ כי בקצת ספרים היה כתוב וישפטו את ישראל בימי פלשתים ארבעים שנה (שופטים ט״ו) במקום עשרים כמו שנזכר בירושלמי פ״ק דסוטה, וזה מפני שקצת מן הסופרים כתבו כ׳ במקום מ׳ . וזה נמשך ג״כ מה שכתוב בדה״ב (כ״ב ב׳) בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו במלכו, והוא שבוש גמור שהרי יהורם אביו היה בן שלשים ושתים שנה במלכו ושמונה שנים מלך א״כ לא חי רק ארבעים שנה ואיך יהיה בנו בן מ״ב במלכו תחת אביו? ולא נזכר שעברו ימים רבים בין מיתת האב למלכות בנו . וגם מלכים (ב׳ ח׳ כ״ו) כתוב בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו . וכן בירמיה ג׳ ח׳ וארא והרא״ה ותבא, כי הא״לף והתי״ו דומות במכתב אשורי, והפך הדבר בשמואל א׳ כ״ד י״א ואמר להרגך ותחס עליך, תשפטו ואחס, וכן ונדבק דימעו חרת (עזרא ל״ו) תשפטו מרכי . וכן בישעיה מ״ד ט״ו בנים רוחו, תשפטו בנעכם רוחו, כי הו״ו והכ״פ קרובות במכתב השמרונים . גם הנו״ן והפ״א קרובות במכתב אשורי וזה (למעלה כ״ב כ׳) והעויתי והתכתי אתכם תשפטו והפחתי, וכן ויתם את הכסף (מלכים ב׳ כ״ב י׳) תשפטו כדברי הלא ויתן, ואחרי״ו התיבו . ואם תאמר: והלא נבואה שהיו קדמים בזמן יחזקאל תקנו י״ח ברכות, וגם (בברכה שלישית) נזכר פסוק ברוך כבוד ה׳ ממקומו — דע כי נסח התפלה שתיה רבה במשך הדורות, ונספרי (פרשת וזאת הברכה) תמצא בו שהיו אומרים בכל יום קדוש אתה ונורא שמך, וגם לא נזכר דבר מזה שאומרים המלאכים, ועד היום בתוגה בני רומא (שהיא אולי הקהלה היותר קדמונית שבאיטאליא) היחיד אומר בכל יום לדור ודור נמליך לאל כי הוא לבדו מרום וקדוש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי אל מלך גדול וקדוש אתה, בא״י האל הקדוש . ואף אם אנשי כנה״ג התקינו להזכיר הקדושה שאומרים המלאכים, הנה עקר הקדושה אינו אלא קק״ק הכתוב בישעיה, ואחר זמן הוסיפו פסוק ברוך כבוד ה׳ ממקומו ופסוק ימלך ה׳ לעולם, על דרך שהוסיפו אחר כמה דורות שמע ישראל ואני ה׳ אלהיכם בקדושה דמוסף .

וקול, הוא פירוש הקודם, עיין במדבר ז׳ כ׳ . משיקות ענין נשיקה ונגיעה וכפי׳ רש״י מקישות . והמלה אחותה משרש נשק וגם שרש נשק תקולת הנחת על השמעת קול שק שק, ע׳ בהו״ב תקפ״ו עמוד 184 . והנה נתגלגל שלפעמים (וכן נתגלגלו כי שפי׳ מתורגם נקבן, אבל גל אונרשא נשקן, וקול נפח אונרשא קיונו אלא הונחת האופנים . וקול רעש גדול, כלל שאחר הפרטים, כל זה היה משמיע קול רעש גדול:

ואלך מר, במר נפש . בחמת רוחי, בל הלכתי למקום שהוליכני הרוח בתקפו ובחמתו . ויד ה׳ עלי חזקה הכריחתני בחזקה, אבל בעלי הטעמים תקנו והדביקו עלי לרה׳, יד ה׳ שהיתה עלי היתה חזקה .

תל אביב שם מקום, דומה תל מלח, תל חרשא (עזרא ב׳ נ״ט ונחמיה ז׳ ס״א) וכן הרבה מקומות נקראים בהרים ואשור נקראים תלה שבנוי הר ונבנה (כמו ואשר המה יושבים שם, לפי הכתוב הוא מוזר לגל קנין שהיה המקום שהיו יושבים שם והוא של ואשר ימרה .

13. Udivansi cioè le ali degli animali battersi l'una all'altra, cui corrispondeva il romore delle ruote; udivasi in somma romore d'un grande fracasso.

14. Lo spirito mi sollevò e mi prese, ed io seguii triste l'im-peto del mio spirito e la mano di D. mi fece violenza.

15. Arrivai presso gli emigrati in Tel-Aviv, dimoranti presso il fiume Chabora; lì dov'essi stavano, e stetti ivi sette giorni taciturno in mezzo ad essi.

16. Ora al termine di sette giorni la parola di J. fu a me con dire.

17. Figlio d'Adamo! io ti costituisco sentinella per la famiglia d'Israel. Tu udirai dalla mia bocca alcuna cosa, e ne gli ammonirai per parte mia.

18. Quand'io dirò al malvagio: devi morire, e tu non l'avrai ammonito e non avrai parlato per ammonire il malvagio della sua rea condotta, per far sì ch'ei viva; egli malvagio morrà pel suo peccato, ma io esigerò conto del sangue suo da te.

19. Ma tu quando avrai ammonito il malvagio, ed egli non si sarà ritirato dalla sua malvagità, e dalla rea sua condotta, egli morrà pel suo peccato, e tu avrai salvato te stesso.

20. E quando un uomo giusto si ritiri dalla sua probità e commetta una iniquità, avendogli io messo dinanzi un inciampo, egli morrà; poichè tu non l'avrai ammonito pel suo peccato morrà, e non verranno ricordati gli atti di probità che aveva praticati; del suo sangue però esigerò conto da te.

21. Ma tu quando avrai ammonito l'uom giusto, perchè il giusto non pecchi, ed egli non avrà peccato, ei vivrà, poichè si sarà guardato, e tu avrai salvato te stesso.

22. Fu ivi sopra di me la mano di J. e mi disse; alzati esci alla campagna ed ivi ti parlerò.

23. Alzatomi uscii alla campagna ed ecco ivi stava la Maestà di J. con quel maestoso apparato che vidi sul fiume Chabora, e mi gettai sulla mia faccia.

24. Entrò in me uno spirito, che mi fece alzare in piedi. Indi mi parlò e mi disse: Entra, chiuditi entro la tua casa.

25. E tu figlio d'Adamo, ecco ti vengono poste addosso delle corde, e te si lega, cosicchè tu non esca in mezzo ad essi.

26. Ed io ti attaccherò la lingua al palato, e tu ti ammutolirai, e non farai loro il riprensore; perocchè sono una famiglia caparbia.

27. Però quando ti parlerò ti aprirò la bocca, e tu dirai loro: "dice così il Signore J."; Chi vorrà starsi ascolta, e chi non vorrà tralascia; perocchè sono una famiglia caparbia.

ונתתי מכשול לפניו, לא יכשל בדבר עברה, אלא שהדבר מיוחס לאל ע"ד והאלהים אנה לידו, כי הצדיק לא יבקש לחטוא אלא סבה מן הסבות תזדמן לפניו שתעבירהו על דעתו, ויחטא כשעבר נגד רצונו, נמצא שרחק מצדקתו, והצדיק ונתתי מכשול לפניו עם הוא ימות, כי שיובן שהמכשול שיתן ה' לפניו הוא אל העונש שיענשהו אשר בו ימות (כפירוש רד"ק ורל"ג) או שהאל יכשילהו בחטא אחר שיהיה חוטא בפתע, כפי' רש"י.

לבלתי חטוא, כשנזהרתו כי המכשול עד לחטוא. כי נזהר, בקבלו את שאת ביראת ה' שהוא עשה נבדל מזה שאחריו, כי אין להפסיק גדולה כמו לנושא (?) החל יחדל.

אל הבקעה כמו בל"ח, והכוונה שדה או מדבר, מקום בלא יישוב בני אדם.

הנה נתנו עליך עבותים, שבשו אתה צריך להיות כאלו נאסרת בעבותים ולא תצא בתוכם (יונתן ורש"י) ואולת נתנו ונאסרוך הם (כדברי בני אדם) פעל סתמי, כמו לך אמרין בלעז (dicunt).

השומע ישמע, אין זה מן הקללות אלא דרך קדש אומרים לנביא, ע' רש"י.

IV.

1. E tu figlio d'Adamo, prenditi un mattone, e ponilo dinanzi a te e vi scolpisci sopra una città, Gerusalemme.

2. E vi porrai intorno un assedio e vi fabbricherai intorno un [illegible] e le scaricherai contro baliste e vi porrai intorno accampamenti ed arieti.

3. Tu poi prenditi una padella di ferro e la porrai a guisa di muro di ferro fra te e la città. Dirizzerai la tua faccia ad essa, e starà in assedio e l'assedierai. Essa è simbolo della famiglia d'Israel.

4. Tu poi giaci sul tuo lato sinistro imponendogli sopra i peccati della famiglia d'Israel; pel numero di giorni che vi giacerai sopra, sopporterai i loro peccati.

5. Io poi ti assegno gli anni della loro pena in numero di giorni, cioè trecento novanta giorni. Così sopporterai i peccati della famiglia d'Israel.

6. Terminati questi giorni, giacerai un'altra volta sul tuo lato destro, e sopporterai i peccati della famiglia di Giuda; quaranta giorni, un giorno per anno ti assegno.

7. Dirigerai la tua faccia all'assedio di Gerusalemme col braccio scoperto, così profetizzerai intorno ad essa.

8. Ecco ch'io t'impongo delle funi, sicchè tu non abbia a volgerti da un lato all'altro, sinchè tu non abbia terminati i giorni del tuo assedio.

9. E tu prenditi frumento, orzo, fava, lenti, miglio e spelta e li metti in un vaso, e fattene pane, ne mangerai pel corso dei giorni che giacerai sur un tuo lato, cioè per trecentonovanta giorni.

ד

קח לך לבנה, הכשדים היו נוהגים לכתוב על הלבנים את שמות המלכים שבימיהם נבנה הבנין, והוכר [illegible] כי היו חקוקים [illegible] א כתובות על הלבנים, ועד היום מוצאים בחרבות בבל לבנים הרבה כתובות בכתיבה unciforme

ונתת עליה וגו' כל זה יחקקה על הלבנה (רד"ק ורלב"ג) דיק, ואני עפר לעמוד עליו קודם המצור כולה, כי שופכים בו קנים ידועות להפיל החומה (ר' [illegible])

כרים, אילים, והם כלי עץ וברזל לנגח החומה (ר' יוסף קמחי)

מחבת ברזל שיכפה אותה על הלבנה [illegible] קיר ברזל, כלומר שלא יקום ה' ולא יחמול על ירושלים ולא ישמע תפלת יושביה, על סכותה בענן לך מעבור תפלה.

ואתה שכב על צדך השמאלי, לסבול עונש יסורין [illegible] ימים כמנין שנים אשר העוו [illegible] על שכבך (ספר רש"י) ונשאת את עון בית ישראל [illegible] הנה הוא שישכב עליו תמיד הוא מתנועע [illegible] והנער הוא שסובלותו [illegible] כנגד עון בית ישראל וכאלו הנה הוא נשא את משא עונם (ר"ק); והנה זה משל על מורך ומה שהאריך ה' אפו יסבול עונותם של ישראל ויהודה. והנה כל זה יתכן שעשה אותו [illegible] לא שהיה שוכב יום ולילה אצל הלבנה, אלא שבכל יום [illegible] שוכב [illegible] על צדו [illegible] ולדעת רד"ק, ה"ר כל ענין השכיבה במראה הנבואה. [illegible] תשעים יום, כנגד מספר השנים שעברו משעה שנחלקה המלכות בימי רחבעם עד חרבן הבית (רד"ק בפי' הושע [illegible]) וזה כנגד הזמן שסבלה עון י' השבטים. ואעפ"י השבטים כבר גלו [illegible] שנים קודם חרבן הבית, הנה רבים מהם נשארו בא"י ונתחברו עם יהודה ובנימין, והוסיפו לחטוא עד החרבן ונענשו עמהם בחרבן ירושלים [illegible] [illegible]

ארבעים יום, [illegible] ולדעת רד"ק [illegible] השנים [illegible] יהויקים [illegible] שנה, [illegible] בן דוד. ולדעת Frank ואחרי [illegible] כנגד מ' שנה משנת י"ג לירמיהו [illegible] לטהר את יהודה וירושלים מן הבמות והאשרים והפסלים והמסכות (דה"ב ל"ד ג') [illegible] קודם לכן. ולא [illegible] אלא [illegible] כי הנבואה היתה בשנת ה' לצדקיה, ועדיין לא עברו מ' שנה משנת י"ג לירמיהו, אלא ל"ו שנים.

וזרועך חשופה, [illegible] ונבאת עליה, [illegible] עתיד לעשות לה.

נתתי עליך עבותים [illegible] שלא תהפך מצדך אל צדך (רש"י)

ואתה קח לך וגו' סימן הרעב שיהיה להם בימי המצור ויאכלו לחם מעורבת (רש"י), והנה הנביא היה מצד אחד דוגמת האויבים הצרים על העיר ומצד אחר היה דוגמת היושבים במצור.

10. In quanto poi al modo che lo mangerai, a peso, venti sicli al giorno, cioè ogni ventiquattro ore lo mangerai

11. E l'acqua con misura berai, un sesto d'Hin, ciò che berai ogni ventiquattr' ore.

12. Mangerai quella focaccia fatta alla guisa d'una focaccia d'orzo, cotta sopra fuoco d'escrementi umani, dei quali la mostrerai alla loro presenza.

13. E I. disse: Impuro così mangeranno i figli d'Israel il loro pane nelle nazioni dov'io li disperderò.

14. Ed io dissi: Ahimè Signore I., la mia persona è incontaminata, nè dalla mia fanciullezza sin ora mangiai animale morto da sè nè animale sbranato, nè è entrata in bocca mia carne illecita.

15. Ed egli mi disse: Ecco io ti assegno gli escrementi bovini in vece degli escrementi umani e farai il tuo pane sopra di quelli.

16. Indi mi disse: Ecco io son per rompere in Gerusalemme il sostegno del pane sicchè mangeranno il pane a peso e con agitazione, e beranno acqua con misura e desolazione.

17. In guisa cioè che avran penuria di pane e d'acqua, e si guarderanno stupiti l'un l'altro e si struggeranno pei loro peccati.

מעת עד עת, כמו מעת לעת [illegible] מעת אל עת, כלומר מערב עד ערב [illegible] יום אל כל שעות, והנה במשך כ״ד שעות לא יאכל אלא כשיעור זה במשורה [illegible] ששית ההין [illegible]

[illegible]

[illegible] וכן [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

V.

1. E tu figlio d'Adamo, prenditi una spada aguzza, prendila invece d'un rasojo da barbiere, e la passa sul tuo capo e sulla tua barba; indi prenderai bilancia da pesare e li dividerai (i capelli tagliati).

2. Una terza parte ne arderai nel fuoco in mezzo la città, compito il tempo dell'assedio, un altro terzo ne prenderai e lo taglierai colla spada nei contorni della città. E l'altro terzo ne spargerai al vento, ed io sguainerò dietro di loro la spada.

3. Ne prenderai alcuni pochi numerati (cioè in piccol numero), gl'ingrupperai nei tuoi lembi.

4. Altri ancora ne prenderai e li getterai in mezzo al fuoco e ve li abbrucierai. Da questi uscirà fuoco a tutta la famiglia d'Israel.

5. Così disse il Signore I. Costei, cioè Gerusalemme, io la collocai in mezzo alle genti con varie terre intorno a essa.

ה׳

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

6. Ed essa contravenne alle mie leggi facendo più iniquità di quelle genti, ed ai miei statuti rendendosi peggiore delle terre che la circondano: sì, rigettarono le mie leggi ed i miei statuti non vollero seguire.

ותמר הפעל משרש מרה. תרגום ומרדתו [illegible] הזונה, והמשל [illegible]
לכל מעשה שהוא נגד הצווי · ותמר את משפטי לרשעה מן הגוים לפי הענינים
לרשעה רבה עם ותמר ומן הגוים חוזר אל ותמר, מרתה יותר מן הגוים וכן מרתה
את חקותי יותר מאשר ארצות, אלא שיקשה שאין דרך הנביאים לומר שהגוים
מורים את מצות ה׳ כאלו ה׳ נתן להם מצות, והאמת הוא כי לרשעה דבק אל מן
הגוים, ומאשר ואת חקותי מן הארצות שיעורו ותמר את חקותי לרשעה מן
הארצות, וגם רש״י נשאר קצוותם הענין כן, והיה קשה עליהם איך יהיו ישראל
רשעים יותר מן הגוים, ורש״י הביא מה שא״ל ר׳ ב״ג [illegible] לעשות כמעשה הגוים,
ואח״כ הביא ישפותרים שלכן אמר שהרשיעו יותר מהגוים, כי האומות לא
קבלו התורה וישראל שקבלוה ועברו עליה הרי חטאתם גדולה יותר · ונראה
כי כוונת הנביא הוא להם להשמיע להמון שישראל הרשיעו יותר מהגוים,
ולפיכך נתנו פשוט על להשעה ·

7. Quindi dice così il Signore J.: Posciachè voi vi siete posti nel numero delle genti che vi circondano, non seguendo i miei statuti e non seguendo le mie leggi e praticando invece le leggi delle genti che vi circondano,

יען המנכם, מלה זרה נתחבטו בה המפרשים, ולו שהקריאה ההמנכם והוא
במקום הֲמָנְתְכֶם נפעל משרש מנה כלו׳ יען הנחתם עצמכם במספר
שאר אומות להיות כאחד מן הגוים · וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא
עשיתם, בהרבה כ״י ונל׳ ברש״י אין כתוב לא וכן הוא ג״כ בתרגום סורי וכן
מפורש לחמה (יח׳ י״א) והנה אמר שעזבו משפטי ה׳ ודבקו במשפטי הגוים ובאו במנינם ·

8. Ebbene dice così il Signore J. Ecco che anch'io mi volgerò contro di te ed eseguirò in mezzo a te atti di rigida giustizia agli occhi delle genti.

הנני עליך גם אני, אתם בקשתם להתכבד בעיני הגוים בעשותכם כמשפטיהם
ואני אתן אתכם נבזים ושפלים בעיני הגוים ע״י הרעות שאשלח בכם ·

9. Farò in te cose, simili alle quali nè feci nè farò, a cagione di tante tue abbominazioni.

10. Quindi nel tuo grembo i padri mangeranno i figli, e i figli mangeranno i padri loro; farò in te atti di rigida giustizia e disperderò tutti i tuoi avanzi per ogni parte.

11. Sì, come è immortale io sono, dice il Signore J., io giurò che posciachè il mio santuario hai profanato con tante tue abbominazioni ed obbrobj, anch'io taglierò senza pietà e senza clemenza.

אגרע, יונתן היה קורא אגדע ~~[illegible]~~ בדלת, וכן נקצת ספרים כ״י ונדפס
ברש״א, והוא מן הקלופים שבין מערבאי למדנחאי, למערבאי (שרש בנ״ח״י) אגרע
כתיב וקרי, ולמדנחאי אגרע כתיב אגדע קרי · ודע כי גרע ברש״ע עננו בקרתי
כמו גלח בעברית, ותגלח את שבע מחלפות ראשו (שופטים ט״ז י״ט) תרגום
וגרעת, וענינו רחוק שאמר שהוא אל הוא גלוח השער, ואמרם אני אגלח וכמו
שאמר ישעיה יגלח ה׳ בתער השכירה)

12. La terza parte di te morranno di peste, e di fame periranno nel tuo grembo, ed un'altra terza parte cadranno per la spada nei tuoi circondarii, e l'altra terza parte disperderò per ogni lato e sguainerò dietro di loro la spada.

13. Così finirà il mio sdegno ed io darò in essi sfogo alla mia ira e rimarrò pago, e conosceranno quand'io sfogherò in essi la mia ira, che sono io J., che nel mio bollore decretai.

והנחותי חמתי בם, אעשה שתנוח ותשקוט חמתי ע״י רוב הרעות שאביא בהם ·
והנחמתי, גם שרש נחם וענין שרש נוח, ובל נחם הוא נח ועוזב עצתו אשר יעץ
או קבלו אשר היה מתאבל, הו כעסו שהיה כועס וכן כאן ובוודאי הוי מנחם אמרי

14. Ti ridurrò una rovina, ed oggetto d'ignominia fra le nazioni che ti circondano, agli occhi d'ogni passeggiere.

15. ~~Le nazioni che ti circondano avranno oggetto d'ignominia~~
Ciò sarà argomento ~~argomento~~ d'insulto, d'oltraggio, d'esempio e di stupore ~~quando io eseguirò in te~~ alle nazioni che ti circondano, quand'io eseguirò in te atti di rigida giustizia con isdegno con ira e con ~~castighi~~ dimostrazioni di collera: ~~Io il~~ Son io J. che ho decretai.

והיתה, המפרשים פירשו על ירושלם כי כן דרך הנביאים לדבר לנכח ושלא
לנכח כאחד, ונ״ל והיתה ~~[illegible]~~ ענינו הדבר הזה, וכלומר ~~[illegible]~~
פורענותם של ישראל תהיה (לגוים אשר סביבותיהם) ~~[illegible]~~ חרפה
לחרף ולגדף ~~[illegible]~~ קחת מוסר ולהשתומם בעשותי בך וגו׳
ונראה נכ׳ על קלה שבירי והוספה בחרק ורגש, ובגלות מזל והרופה ·

16. Quand'io cioè manderò contro di essi i dardi maligni della fame, destinati ad eccidio, i quali io manderò a far guasto di voi.

ורעב אסף עליכם, אחר שאמר בשלחי את חצי הרעב הרעים בכם קשה הוא
שיחזור ויאמר ורעב אוסיף עליכם · ורש״י בשם אחרים פי׳ הביא שאיננו לפי הפשט ·

[illegible] sopravvenir la fame, e spezzerò a voi il sostegno del pane.

~~[illegible] את גאוני [illegible]~~

~~[illegible] (ע׳ [illegible]) כי [illegible] הרעב [illegible]~~

~~[illegible]~~

17. Manderò contro di voi fame e bestie feroci, che ti orberanno dei tuoi figli, e peste e sangue scorreranno in te e spada ti farò sopravvenire. Sono io J. che ciò decretai.

VI.

ו׳

1. La parola di J. fu a me così dire:
2. Figlio d'Adamo, rivolgi la tua faccia ai monti d'Israel e profetizza' loro.

שים פניך, אין הכוונה שיהפוך פניו ממש לצד ההרים, אלא כדרך מליצה הוא והכוונה שידבר אליהם כאלו עומדים לפניו וכיוצא בזה למטה שים פניך אל נגב (כ׳ ב׳) · אל הרי ישראל, לפי שהיו עובדים האלילים על ההרים ותחת כל עץ רענן המנוקים בגאיות ואל אפיקים לפיכך היסב הדבור נגד המקומות ההם ונבא עליהם החרבן כמפורש למטה פסוק י״ג (רד״ק)

3. E di': o monti d'Israel udite la parola del Signore J. dice così il Signore J. ai monti, alle colline, ai ruscelli ed alle valli: ecco ch'io fo venir sopra di voi la spada e distruggerò le vostre consecrate alture.
4. Resteran distrutti i vostri altari, e rotti i vostri simulacri, e farò cadere i vostri trafitti davanti ai vostri idoli
5. Porrò i cadaveri dei figli d'Israel davanti ai loro idoli e spargerò le vostre ossa intorno ai vostri altari.

והפלתי חלליכם לפני גלוליכם, המתים מטמאים כל הנוגע בם והנה נבא שיהיו האלילים מחוללים בעצמות המתים שיתפזרו סביבות המזבחות שהוא חלול גדול (ע׳ מ״ב כ״ג י״ו) ונבא ג״כ הרג רב לעובדיהם׳

6. In tutti i vostri luoghi abitati le città saranno devastate e le alture deserte in guisa che saranno devastati e deserti i vostri altari, rotti e distrutti i vostri idoli, tagliati i vostri simulacri e cancellate le vostre fatture.
7. Cadranno in mezzo a voi gli uccisi e conoscerete ch'io sono J.

תישמנה, ~~[illegible]~~ ~~[illegible] במקום שמם~~ בא שרש ישם במקום שרש שמם, ובמלת ויאשמו בא שרש אשם במקום ישם שהוא במקום שמם׳

8. Farò che avanzino (quando saranno) alcuni tra voi tra le genti, campati all'eccidio, quando voi sarete dispersi per varie contrade.

והותרתי וגו׳ הר״ז מאמר מורכב משני מאמרים אשר הראשון מהם בלתי נשלם ושיעור הכתוב כך הוא: והותרתי לכם פליטי חרב ואז בהיות לכם פליטי חרב בגוים ובהזרותיכם בארצות אז יזכרו פליטיכם אותי · ואולי ג״כ מלת בהיות יתרה והמוסר אחר שכתב וידעתם כי אני ה׳ בא לשנות פסוק י״ג וידעתם כי אני ה׳ בהיות חלליהם ואולי היו שניהם בראש העמוד [illegible] וחזר למקומו וקרא מקרא שכתב בהיות בראש העמוד [illegible] וכתב בגליון והותרתי והעתיקו המעתיקים והותרתי בהיות, כו״ר:

וידעתם כי אני ה׳

והותרתי בהיות לכם פליטי

בהזרותיכם, בזה״ר הדגש על דרך בגנותיך נבך (למטה ה׳ נ״א)
אשר נשברתי את לבם, עשיתי שיהיה לבם נשבר ונדכה; והנה ה״ל נשברתי ואחר נשברתי לבאו על מליצת לב נשבר · ונקטו בפניהם, וכן למטה (כ׳ מ״ג) ונקטתם בפניכם, מגזרת קוטו והוא כשרש קוץ, יקוטו בפניהם, יהיו כקוץ מכאיב לעצמם מרב חרטתם על עונותיהם אשר ראו להם הרעות ההן׳

9. Allora quelli tra voi che saranno campati tra le nazioni dove saranno menati in cattività si ricorderanno di me che mortificai il loro cuore adultero ch'erasi scostato da me e i loro occhi traviati dietro i loro idoli; ed avranno a fastidio la propria presenza pei mali che commisero, per le tante loro abbominazioni.

10. Conosceranno ch'io J. non invano parlai di far loro questo male.

11. Dice così il Signore J.; batti la palma e percuoti col piede, e di': ahi! per tutte le pessime abbominazioni della famiglia d'Israel, i quali per la spada, la fame e la peste cadranno.

12. Chi è lungi morrà di peste, e chi è vicino cadrà per la spada, e chi è rimasto e custodito morrà di fame. Sfogherò l'ira mia in essi.

13. E conoscerete ch'io sono J. allora quando i loro morti saranno tra i loro idoli intorno ai loro altari, presso ogni alta collina, in tutte le sommità dei monti sotto ogni albero frondoso e sotto ogni denso terebinto dove presentavano odori propiziatorj ai loro idoli.

14. Stenderò contro di essi la mia mano e renderò il paese deserto e solitudine, dal deserto fino a Dibla; in tutti — cioè i loro luoghi abitati. E conosceranno ch'io sono J.

וידעו כי אני ה' לא אל חנם דברתי, ירצה שדבורי נתקיים (רד"ק) והוא יצחק פי' לא לחנם אלא מפני רוע מעלליהם ומלת מפרש לא לחנם אלא כדי שישובו ול.ז.ם יהיה נשבר ונקוטו ויתחרטו מתועבותיהם ודוד חזק, מקשה שא"כ לא היה לו לומר אל חנם דברתי לעשות, אלא לא אל חנם עשיתי להם הרעה הזאת.
ורקע ענין הכאה, עיין פירושי בברכות ח"ו.

עבתה, לשון וענף עץ עבות בענפיו מרובין (רש"י)

ממדבר דבלתה, מן המדבר שהוא לדרום א"י עד דבלה שהוא לצפון א"י הכל יהיה שממה. דבלתה כמו דבלה בה"א (רד"ק ל' מכלים ונעו')

VII.

1. La parola di J. fu a me con dire.

2. E tu figlio d'Adamo, dice così il Signore J. alla terra d'Israel: Il fine! è giunto il fine alle quattro parti del paese.

3. Ora la fine tocca a te. Io manderò il mio sdegno contro di te e ti giudicherò a norma del tuo procedere e ti caricherò di tutte le tue abbominazioni.

4. Non avrò di te pietà nè userò clemenza, ma ti caricherò del tuo procedere, e le tue abbominazioni staranno in mezzo a te, e conoscerete ch'io sono J.

5. Dice così il Signore J.: un male dietro l'altro è per arrivare.

6. Il fine è giunto, è giunto il fine; altri si desta contro di te: ecco arriva.

7. È giunta la stagione a te o abitatore d., è giunto il tempo: è vicino il giorno: giorno di scompiglio, anzichè di gridi di gioia pei monti.

ז'

קץ, אחר שנשא החרבן ההרים נשא החרבן לכל א"י קץ, הוא דרך קריאה ואח"כ פירש בא הקץ וגו'. כנפות הארץ, כל א"י.

ונתתי עליך את כל תועבותיך, כלו' המעשים הרעים שאדם עושה הם עצמם עונשים אותו והנה יתן עליהם תועבותם והם תגמולה להם רע ישונו וכיוצא בזה בירמיה (ו' י"ט) והבאתי עליהם את רעתם. ועל הדרך הזה אמרו גדול עוני מנשוא, ונשא חטאו, וכבר עליה פקודה (ישעיה כ"ג), ואח"כ אמרו עון וחטאת להוראת עונש נרה ותשובה, כמו ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום.
בתוכך תהיין, המעשים הרעים מביאים הפורענות ואחר שלא ישובו מתוכה יביאו העונש הבריך בעקבם.

רעה אחת רעה, הנכון רעה אחר רעה וכן תרגם יונתן וכן נמצא בקצת ספרים כ"י גם בנביאים עם תרגום ורב' כ"י על דקדוק שנויי, ובדפוס ברשא ונתנו גדול בנת רע"ק. והנה ידוע כי כל שתי תיבות בסוף האחת כתחלת האחרת יצא פסק בניהן, וקרוב הדבר כי מן רד"ק יהפכו ע"ד במקרה ובע"פ את.
הקץ, א' שהיה כנרדם הקץ לבא ונעור והוא לשון נופל על לשון קץ, ואח"כ הקריאה הקיץ והוא ומן גר' שת הפרית רמז להשחתה, ועי' בפסוק שאחר זה, ונראה כי העונש לרמה יחזקאל כי כן בנעמוס ח' והנה כלוב קיץ, ואח"כ כתוב בא הקץ אל עמי ישראל.
באה הצפירה, ענין סבוב (כרעת ר' יונה ונעו') כמעט לעטרת צבי ולצפירת תפארה ומן יחזק ויצפור (שופטים ז' ג') א"א בר יונה ועינו הפרדים הגיע אליך גלגול המאורעות והקשה רמז כי לא יתיבב פירוש למעה (פסוק י') יצאה הצפירה לפי כך נ"ל עטם צפירה כמו תקופה תקופת הימים (stagione) וזה מתיבב אחל למה שבעניני למעלה לקרא הקץ אליך ומתפרש יפה גם יצאה הצפירה ואחרי בא המטה פרח הזדון הכל על זמן נמיקת הנמקים ולא עת כריתתם.

ולא כל הרים, הד הוא מלת הקריאה לשמחה, כמו הידד, והכוונה לא יהיה
עוד רנה בהרים אחר גם הכרמים, כענין ובכרמים לא ירנן וגו' (ישעיה ט"ז)
(ר' שמואל רעגשאלד) ~~ולא היום כמו ביום לנקות והדרת קצר ואיבוד : יום~~
~~מהומה ולא הד הרים, או והומה קרוב לנפך ולא יעיר גם הד הרים~~ .

(א) והיותר קרוב לדעתי הוא שהנקודה הקמתית כף
היא: כי העת קרוב היום, יום מהומה ולא הד
הרים.

ודע כי בנביאים כ"י על קלף שבידי הדוק במלת
היום בלא נקודה לקות שצ"ל יום, וכן התביר
שבמלת קרוב גם הוא על שצ"ל קרוב יום מהומה. (א)

~~יותר קרוב לדעתי [illegible]~~

8. Ora in breve verserò l'ira mia sopra di te, sfo„
„gherò il mio sdegno in te, e ti premierò secondo
„il tuo procedere, e ti caricherò di tutte le tue abbo„
„minazioni.

9. Non avrò pietà, non userò clemenza, ti caricherò
del tuo procedere, e le tue abbominazioni staranno
in mezzo a te, e conoscerete che sono io J. che punisco.

10. Ecco il giorno, la cosa arriva: è spuntata la stagione,
la verga ha fiorito, ha pullulato la tracotanza.

11. La violenza si è alzata in verga d'iniquità. Nulla
(di buono è da attendersi) da essi, nulla dalla loro
moltitudine, nulla da quanto viene da essi, nè v'è
tra essi un Noè.

החמס קם למטה רשע, החמס שבישראל עושים צץ ופרח ונצה ונעשה
מטה והמטה הזה הוא מטה רשע ולא ישאר פרי טוב לא מהם, אין לקוות
שום דבר טוב מהם ומהמונם (וקרוב לזה פירש"י) ולא מהמהם כ"ל מה מֵהֶם,
מאותם שמהם כלו' מכל היוצא מהם וקרוב לזה ת"י ולא מבניהון הא הידיעה
מתחברת למלת המעם, והורקתה אחר, כמו וְהֶעָלֶיהָ (שה"ש כ"ד) שענינו ואחר
עליה. ולא נה בהם נמצא נקודת ספרים ונביאים כ"י על קלף שבידי ובדפוס
ברישא נח בחי"ת ובן נכ"ר (מובא ביקרא נביאים הוז שמה) אחרו: לא נח בהם
לא היתה לבריה נחת רוח מהם; וכן היה קורא המתרגם הסורי שתרגם ולא
להנאה בהון וכן הירונימו שתרגם [illegible] והכוונה לדעתי שאין בהם אפי'
איש שיהיה צדיק ראוי להמלט מן הפורענות כמו נח שנמלט מן המבול (עי'
שאחר למטה ונח דניאל ואיוב בתוכה).

הקונה, שזה

12. È giunto il tempo, è arrivato il giorno; non si rallegri
chi compra, non si rattristi chi vende, perocchè l'ira
è imminente a tutta la sua moltitudine.

13. Anzi il venditore non tornerà più al (campo) venduto,
nè (all'epoca del ritorno) saranno (nè l'uno nè l'altro)
tra i viventi; poichè lungo tempo è fissato a tutta la
sua moltitudine, sicchè questa non farà ritorno, nè
alcuno che nel peccato mena la vita durerà forte
(da vivere fino allora).

כי המוכר אל הממכר לא ישוב אחר שאמר הקונה אל ישמח והמוכר אל
יתאבל בוסיף כי גם המוכר אל ישמח בכסף שבא לידו, (עיין פסוק י"ב) כי גם הוא אין לו
תקוה שישוב אל אחוזתו בשנת היובל כי יגלו ואין עוד יובל: ועוד בחיים
חיתם, ולא בחיים חיתם, לא שוכר מוכר אחר עמו, ואחר רוחם בל' רבים
כלפי המוכר והקונה כלו' כשיבואו אל הגלות. אחר ע' שנה לא יהיו בחיים לא
המוכר ולא הקונה. כי חזון אל כל המונה, וזמן ארוך הוקבע להמון ישראל
לשבת בגלות והם ע' שנה. יחזון זמן ארוך כמו כי עוד חזון למועד
(חבקוק ב' ג') ולפי שפעמים רבה היו הגבולות לימים רבים ולעתים רחוקות
קראו לזמן ארוך חזון. לא ישוב, בקיצור שהמון הגולים לא ישובו לארצם. ואיש
בעונו חיתו לא יתחזקו, רבה קצת מן הגולים יתחזקו ויגיעו לגבורות ויחיו
עד סוף הגלות אך כל האנשים שחייהם בעון לא יתחזקו ולא יגיעו לגבורות
ולא ישובו מן הגלות. ולדעתי יוא לא ישוב חוזר אל החזון כלו' גזרת
ה' לא תשוב אחור ואחר כך מאמר הנופל על הלשון עם לא ישוב שאחר
תקלה (כי המוכר אל הממכר לא ישוב) ויו"א כי לא ישוב השני יתר הוא, והסופר
כפל שתי המלות בטעות. ולדעת הר' רח"ח ז"ל (כמו בפסוק הקודם ובפסוק
שאחר זה) כי חרון, ולא ישוב הוא על דרך לא ישוב חרון אף ה' (ירמיה ל' כ"ד)

14. Si suona la buccina, si preparà il tutto nè alcuno va alla guerra, poichè l'ira mia è su tutta la sua moltitudine.

15. La spada è al di fuori e la peste e la fame al di dentro, chi è in campagna morrà dalla spada, e chi è in città la fame e la peste lo divoreranno.

16. Ne avanzeranno alcuni fuggiaschi, i quali tutti pei proprî peccati andranno pei monti, (gemendo) come gemono per le valli le colombe.

17. Tutte le braccia languiranno, e tutte le ginocchia scioglierannosi in acqua.

18. Cingeranno cilicio, e li coprirà raccapriccio; sopra ogni volto (si scorgerà) confusione, e su tutte le teste pelamento.

19. Getteran per le piazze l'argento, ed abborrito sarà il loro oro: l'argento e l'oro non potrà salvarli nel giorno dell'ira di J.: non gioverà a saziarne l'appetito, e ad empierne il ventre poichè esso fu loro occasione di peccato.

20. Ciò ch'era loro magnifico ornamento essi l'impiegarono ad insuperbire, e ne fecero le loro abbominevoli immagini, i loro idoli. Perciò io gliel renderò oggetto di abborrimento.

21. Io lo darò in mano agli stranieri che lo depredaranno, ed ai più malvagi della terra che ne faran bottino, ed essi lo violeranno.

22. Io volgerò via da essi il mio volto, sicchè coloro violeranno il mio tesoro, vi entreranno ribaldi e lo violeranno.

23. Si fabbrichino catene, poichè il paese è pieno di colpe degne di morte, e la città è piena di violenze.

24. Farò venire i più malvagi tra le nazioni e possederanno le case, farò cessare la superbia dei feroci, e verran profanati i loro luoghi sacri.

25. L'eccidio arriva, invano si cercherà pace.

26. Sciagura sopra sciagura giungerà, succederannosi l'una all'altra le (infauste) notizie. (Invano) si cercherà vaticinio dal profeta, mancherà al sacerdote l'istruzione, ai vecchi il consiglio.

27. Il re sarà in lutto, il principe sarà coperto di costernazione, il popolo moverà inette le mani. Li tratterò a norma del loro procedere, e colle leggi ad essi dovute li giudicherò, e conosceranno ch'io sono J.

תלכנה מים, ~~[illegible]~~ (וה') ~~[illegible]~~ חוגרת קמה, והיירונימוס פי' יבכו
מי רגלים מרוב הפחד ירדו המים על ברכיהם, ~~[illegible]~~ ורד"ק פירש תלבנה
כמים משל כקלו נמסו, שלא יהיה בהם כח מרוב הבהלה, ודעת רש"י כל"ל
עיקר.
כי מכשול עונם היה, הכסף והזהב היה להם למכשול עון על יכסף הרביתי לה וזהב
עשו לבעל (כד' רעזנמילר) (הושע ב' י').

וצבי עדיו לגאון שמהו, הכסף והזהב צבי עדיים הם ושמוהו נולרצה להתגאות
בו. והנה רמוזה ש'אחר נלו"ר וצבי עדיים לגאון שמהו ואולי היתה מלכת צבי עדין
לגאון שמהו משל הרזון בקרב העם על כל מי שהיה מתנהם לרעה באר שהיה אפשר
שיהיה לו לכבוד ולתפארת.
ונתתיו, כספם וזהבם. והלליה (ע"ל) נכון הכתיב והוא חוזר לאלהו לעיר ירושלם וכן
במקרא שקדם זה.

וחללו את צפוני, מצפוני ומחמדי הוא בית המקדש או ירושלם. ובאו בה, באוי או
בירושלם.
עשה הרתוק הוא צווי על השר, כי שיהיה גם מי שיקבל רצוני וכמו רבים בנבואות,
הכוונה רמז להבין שלשלאות לרבני הגולה, ור' יונה בן גנאח בס' לקח טוב פירש
עשה חקור והכוונה עשה יעשה מלך בבל, ויהיה עשה על משקל היה לה ברק. (למנקה כל [illegible]).
הרתוק, שלשלאות כמו ברתוקות זהב (ה"א י"ח) ורתוקות כסף (ישעיה מ' י"ט) ונמרבי
בתק עננו קרו' מלאה משפט דמים, עברו עברות שנתחייבו עליהן מיתה.
נחלו, נפעל משרש חלל מקדשיהם כמו מקדשיהם וכן פירשו המפרשים והנכון כדעת
רש"י שהכוונה על בתי היכלי הבמות, ונגאים כי אלו מקדשיהם.

VIII.

ח

בשנה הששית, לגלות יויכין

1. Nell'anno sesto, nel sesto mese, ai cinque del mese io stava in mia casa, e gli antiani della Giudea mi stavano davanti, ed ivi mi colse la mano di J. Signore.
2. Vidi allora un'immagine del colore del fuoco: dai lombi in giù fuoco, e dai lombi in su folgoreggiante del color del Chasmal.
3. Porse una specie di mano, e mi prese per la treccia del mio capo, ed uno spirito mi sollevò tra la terra ed il cielo e mi portò in visione divina a Gerusalemme all'ingresso della porta interna che guarda al settentrione dove risiedeva l'irritante simulacro del dispetto.
4. Ed ivi vidi il maestoso apparato del Dio d'Israel simile alla visione che veduta io aveva nella campagna.
5. E mi disse: Figlio d'Adamo, alza gli occhi verso settentrione, e alzati gli occhi verso settentrione, vidi al settentrione della porta dell'altare questo simulacro del dispetto all'ingresso.
6. E mi disse: Figlio d'Adamo, vedi tu ciò che fanno? (vedi tu) le grandi abbominazioni che la famiglia d'Israel commette qui, in guisa ch'io debba allontanarmi dal mio santuario? Ed ancora vedrai nuovamente abbominazioni maggiori.
7. Mi portò alla porta dell'atrio, e vidi un foro nel muro.
8. E mi disse: Figlio d'Adamo, scava nel muro, scavai nel muro ed ecco una porta.
9. E mi disse: entra e vedi le detestabili abbominazioni ch'essi commettono qui.
10. Entrai e vidi, ed ecco ogni immagine di rettili, quadrupedi, animali impuri, e tutti gl'idoli della famiglia d'Israel scolpiti sul muro tutt'all'intorno.
11. E settanta uomini degli antiani della famiglia d'Israel tra i quali Iaazanjau figlio di Sciafan stavano davanti ad quelle, ognuno coll'incensiere in mano, ed il vapore del profumo alzavasi a guisa di nube.
12. E mi disse hai veduto, figlio d'Adamo ciò che gli antiani della famiglia d'Israele fanno nelle tenebre ciascheduno nelle proprie camere interne? poichè dicono J. non ci vede, J. ha abbandonato la terra.
13. E mi disse: ancora vedrai nuovamente grandi abbominazioni che essi commettono.
14. Mi portò all'ingresso all'ingresso della porta del Tempio di J. situata al settentrione, ed ivi sedevano le donne, piangenti il Tamuz.
15. E mi disse: Hai veduto, figlio d'Adamo, tornerai a vedere abbominazioni maggiori di queste.

שער הפנימית, שער החצר הפנימית והיא העזרה ונקראת חצר הפנימית בתוך
י׳ ל״ו; ז׳ י״ג, והשער הזה נקרא למטה (ה׳) שער המזבח שהיה מכוון כנגד המזבח
הקנאה כמו המקנא, הגורם קנאה; נ״א לא ול״ד מתחלפים. סמל הקנאה מצפון
לשער כי שמפתן וכן הוא בנביאים כי על קוף שבירי.

סמל הקנאה, מצפון בדרך תבוא.

תועבות גדולות וכו׳, שעור, הרוח הקדש תועבות גדולות וכו׳

והנה חר אחד בקיר, כך נראה לו במראה הנבואה, כי לא היה מה דברי עושים
במקדש.

חתר נא בקיר, והרחב את החור (רד״ק). והנה פתח אחד, דרך החור ראיתי פתח
לשכה אחת (רד״ק), ובתחלה היה מפרש שהחור נעשה פתח
חקקה, עיין למטה כג י״ד

ויאזניהו בן שפן, לא נזכר במקום אחר. ועתר ענן בסוכי שעולה.

איש בחדרי משכיתו, מה שאלה עושים כאן הזקנים עושים בביתם בסתר.
בחדרי משכיתו, בחדרים הפנימים, כמו ובחומה נשגבה במשכיתו (משלי י״ח י״א)
שענינו העשיר יש לו בחדרו כחומה נשגבה, הוא קינו ועשרו הנפוץ בקונרו.

מבכות את התמוז, אומרים שהוא Venus Adonis קוהב שנהרג, ועיין בפירוש
רד״ק דעת הרמב״ם; ולדעתי הפרושים קשה שאין שם פרטי מקבל
ה־[redacted] הידיעה.
עוד תשוב תראה וכו׳, הענינים מוגשים, ותפשם עוד תשוב תראה תועבות
גדולות מאלה, כמו למעלה פסוק ו׳.

16. Mi portò all'atrio interno del Tempio di J. ed ecco alla porta del santuario di J. tra il vestibolo e l'altare circa venticinque uomini col. di dietro al santua„rio di J. e la faccia all'Oriente e si prostravano ver„so oriente, al sole

והיה משתחויתם, בקצת כ״י משתחוים וכן נכון, וגם מפרשים משתחויתם השתחויה שלהם ·

17. E mi disse: hai veduto figlio d'Adamo? pareva forse troppo poco alla famiglia di Giuda il com„mettere le abbominazioni che commisero qui? Perocchè hanno empito il paese di violenza e torna„no ad irritarmi, ed ecco che si portano il tralcio al naso.

והנם שולחים את הזמורה אל אפם, לדעת רד״ק ורלב״ג ומעו׳ ולפניהם Walther הוא מנהג עו״ג שהיו כהני פרס עובדי השמש נוהגים לאחוז בידם בשעת התפלה אגודת זמורות (ויקראו לה בלשונם Barsom) שהיתה מועלה לפי דעתם להרחיק המזיקים. ולדעת Lightfoot והעקער אין הכוונה שהם מוסיפים זמורות אל האף והחמה אשר הכעיסוני, כאדם מוסיף פחם על הגחלים ועצים לאש׳ ובמדרשים נמנה מקרא זה בכלל י״ח מלין תקון סופרים כאלו היה ראוי שיאמר אל אפי · ואני בעניות פי דעתי שהוא משל הידוע שהיה בקרב ישראל לומר פלוני שולח את הזמורה אל אפו לומר שהוא עושה דבר מה רע לעצמו, שאם היה עושהו על מקומו הראוי לו היה נהנה ממנו ועכשיו הוא נזוק, כאדם הלוקח בידו זמורה ואשכול ענבים אחד, הוא מכניס הזמורה בחוטמו ונזוק; כך ישראל משתחוים לשמש ולא לאל ובזה קבלו נזק ולא שכר · ויקראו באזני קול גדול ולא אשמע אותם, מדה כנגד מדה כנגד מה שהם הופכים אלי אחוריהם ·

18. E anch'io tratterò con ira non avrò pietà, non userò clemenza, sclameranno dinanti a me ad alta voce e non darò loro ascolto.

IX

ט׳

1. Indi gridò in mia presenza ad alta voce con dire: facciansi avanti i deputati alla città, ciascheduno col suo stromento di distruzione in mano.

קרבו, צווי מבנין פעל והוא צווי על העיר כמו למעלה ג׳ כ״ג · גם היה אפשר לקרא קָרְבוּ בבנין הקל, וכן הוא בתרגום איתקרבו · פקדות, אנשי פקדות ·

2. Ed ecco sei uomini venire dalla porta superiore, voltata a settentrione chiascheduno con in mano il suo strumento da spezzare, tra quali uno era vestito di bisso col calamajo ai fianchi. Venuti si fermarono presso l'altare di rame.

שער העליון אחר משערי בהמ״ק · כלי מפצו, מגזרת נפץ ושבירה, ויקרא לו מפץ (ירמיה נ״א כ׳) · וקסת הספר במתניו, הוא כלי דיו, ועוד היום מנהג הסופרים והחכמים בארצות המזרח לשאת הקלמרין במתניהם

3. La Maestà del Dio d'Israel si trasferì dal Cherubi„no sul quale era, alla soglia del tempio, e chiamò l'uomo vestito di bisso avente il calamajo al fianco.

ושל הכרוב, איננו אחד מן הכרובים שעל הארון כדעת המפרשים, אלא החיות הנגלות בפאר הכבוד נקראות כרובים ונקראות כרוב וכן למטה (י׳ ב׳) אל תחת לכרוב, מבינות לכרובים וכן נקראו בל׳ חיה כאמרו (י׳ כ׳) היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר ואדע כי כרובים המה ·

4. E J. gli disse: passa in mezzo la città in mezzo cioè Gerusalemme, e fa un segno sulle fronti di quegli uomini che sospirano e gemono per le tante abbominazioni che vi vengon commesse.

תו, סימן ורשם כהוראת הפועל שלפניו והתוית (רבי דרק Vitringa) וכן נכון ולא חש להגביל מה יהיה הרשם; וקצת מן הקדמונים פירשו על אות התי״ו (עיין רד״ק) וכן קדמוני הנוצרים פירשו שהוא שתי וערב כי רת התי׳ יונית (T) וכן בקצת המטבעות הכנענים (Phoenicien) צורת התי״ו כזה X או כזה + · אמנם בכתיבת הכותים שהיא כתיבת לה״ק בימי קדם אין צורת התי״ו כזה אלא כך X, ואף במטבעת אבן שמוצאה במרסיליא בכתיבה פיניקית אין התו שתי וערב אלא כך [illegible] ·

5. A coloro poi disse, udente di me: passate per la città dietro a lui ed uccidete; non abbiate pietà, non usate clemenza.

6. Uccidete, giovani, vergini, fanciulli e donne ucci„dete spietatamente, senza però avvicinarvi ad alcuno sul quale sia il segno, ed incominciate

Dal mio Tempio. Coloro incominciarono dagli uomini vecchi ch'erano davanti al Tempio.

7. E disse loro: rendete impuro il Tempio; empite cioè gli atrii di uccisi. Essi uscirono ed uccidevano per la città.

8. E poichè essi ebbero fatta strage rimasi io. Mi gettai allora sul mio volto, e dissi Ahimè! o Signore, vuoi tu distruggere tutti gli avanzi d'Israel, versando la tua ira sopra Gerusalemme?

9. Ed egli mi disse: Il peccato della famiglia d'Israel e di Giuda è grande oltre modo, il paese è pieno d'omicidj e la città è piena d'ingiustizie; poichè dicono: "abbandonata ha la terra", e "J. non vede".

10. Ed io pure non avrò pietà, nè userò clemenza, farò che il loro procedere vada sul loro capo.

11. Ed ecco l'uomo vestito di bisso avente il calamajo ai fianchi, render conto con dire: Eseguii quanto m'imponesti.

X.

1. Vidi, ed ecco sul pavimento ch'era sul capo dei Cherubini come una pietra di zaffiro imitante la figura d'un trono, la quale si vedeva sopra di quelli.

2. Egli disse all'uomo vestito di bisso: Entra in mezzo le ruote al di sotto dei Cherubini ed empi i tuoi pugni di bragia ardenti (tolte) di mezzo ai Cherubini, e le spargi sopra la città. E quegli venne in mia presenza.

3. I Cherubini stavano alla destra del Tempio alla destra cioè di chi entra, e la nube empiva l'atrio interno.

4. La Maestà di J. si trasferì da sopra il Cherubino alla soglia del Tempio, ed il Tempio si empì di nube e l'atrio fu pieno dello

שהיו את הבית, דרך ניגון קצר ואמר להם זה אחר שכבר התחלו להכות בזקנים
הזקנים · ומלאו את החצרות חללים, שמאו את הבית ע״י שתמלאוהו חללים ·
צאו, מהרו והכו את היושבים בחצרות, ואח״כ צאו בתוך העיר: ויצאו והכו בך
(ולא ויצאו) מפני והכו שאחריו, שהוא עבר ·
ונשאר ונאשאר אני, נראה שיחזקאל כתב ונשאר אני בל׳ נפעל, לא נשאר אלא
אני · והיה מי שהיתה רעה בעיניו המלה זו שהקילתה לנפעל (נשאר) וסופה
למדבר בעדו (אני) וכתב בגליון א לומר שראוי להיות וְאֶשָּׁאֵר ובא אח״כ מעתיק
שלא הבין וכתב בנון ואלף ונאשאר · ולדעת מוהר״ר ש״א נאתבב הסופר בכתבו
ונשאר ושכח הש״ן וכתב האלף שאחר השין ותכף ומיד ראה שטעה וכתב הש״ן
והאלף והרי״ש והסופרים שבאו אחריו העתיקו כמו שמצאו כתוב באלף אחר הנון
ונאשאר · והנה בכל האנשים שהיו בבית ה׳ לא היה אחד שיהיה על התו ויהיה
ראוי להנצל רק הנביא לבדו · ודע כי בנביאים כ״י על קלף שבידי מוקד וְנִשְׁאַר,
ובגליון לא קרי אלף ·
וכן נדפס בגליון תנ״ך שנת רע״ה
ותמלא הארץ דמים, כי בריבא חמס וכן היה נסח רלק אך יונתן ובאר רק מונים
תרגמו דמים · חטא, ותשפט חוטה, תשפט מעוקל; הארץ (כל ערי או״י)
מלאה חמס (שם כולל גנבה גזלה ורציחה), והעיר (ירושלם) מלאה דין
מעוקל, כשהגדול בא העבירה לצעוק לפני השופטים מטים את דינו, וזה מתישב
יותר על נסח חמס · ולמעלה ז׳ כ״ג לא הזכיר המית הדין כי משפט דמים
עבירות שחייבים עליהם מיתה ·

י׳

עליהם, על הכרובים ·

לגלגל, הם האופנים, כמפורש למטה פסוק י״ג ·

מימין לבית, נראה, לפי שבצפון היה סמל הקנאה (ח׳ ה׳) · בבואו האיש הכתוב מימין,
על דרך בא בגעור, ורבים כן בלשון קדמונים: מימין לבית בבואו האיש, אין הכוונה
על האיש לבוש הבדים, שאינו נקרא בשם מקום האיש סתם, אך שעמדו מימין
הנכנס, כי מימין לבית משתמע לשתי אנפי, ועל כן פירש שהוא מימין לאדם הנכנס;
ודוגמת הלשון הזה מצאנו (מלכים ב׳ י״ב י׳) ויתן אותו אצל המזבח מימין בבוא איש
בית ה׳ (מוהר״ר דוד קמחי) וכן פירש גם רש״י מימין ביאת האנשים, וכוונת
נגה משקל אור בבער העיר (מלכים ג׳ כ״ב ח׳)
וירם כבוד ה׳ מעל הכרוב על מפתן הבית, הוא הסילוק שעשו הכאמור למעלה
ט׳ ג׳ (רש״י) והנה נסתלק תחלה הכבוד בלא המרכבה ובא אל המפתן, ואח״כ

יחזקאל י׳

splendore della Maestà di I.

יצאה המרכבה, כמ״ש (למטה ט״ו) וירומו הכרובים, ואח״כ יצא הכבוד מעל מפתן הבית ויעמד
על המרכבה (פסוק י״ח) ואח״כ (פסוק י״ט) נשאו הכרובים את כנפיהם ויעמדו פתח ~~שער~~
שער בית ה׳ הקדמוני ׃

5. E'l romore dell'ale dei Cherubini udivasi sino all'atrio esterno simile alla voce di Dio onnipossente quando parla.

6. Ora quand' Egli comandò all'uomo vestito di bisso con dire: prendi fuoco fra le ruote di mezzo ai Cherubini, e quegli venne e si fermò presso le ruote.

7. Un Cherubino porse la mano di mezzo ai Cherubini al fuoco ch'era tra i Cherubini e ne alzò e posel nei pugni di colui ch'era vestito di bisso, il quale prese ed uscì.

8. Allora fu veduto avere i Cherubini una specie di mano umana sotto le ale.

9. Vidi ch'eranvi quattro ruote presso i Cherubini con una ruota presso ciascun Cherubino, ed il color delle ruote era simile a quello del crisolito.

10. In quanto al loro aspetto avevano tutti e quattro una medesima figura (la quale era) come sarebbe una ruota entro un'altra ruota.

11. Nel camminare potevano andare da tutte le quattro parti, non si volgevano nell'andare, ma ogni dove dirigevasi la testa le andavan dietro, non si volgevano nel camminare.

הרקע, רקעה על קיה שהיה האופן אצלה ׃

12. Tutto il loro corpo, i loro dorsi e le loro mani e le loro ale come pure le loro ruote tutte e quattro le loro ruote, erano piene d'occhi all'intorno.

וכל בשרם, על הקיות ׃ והנה לפי הטעמים ה׳ מרקא קצר, וכל בשרם וגביהם וידיהם
וכנפיהם מלאים עינים סביב כן האופנים מלאים עינים סביב. ועיין ברחשית ו׳ י״ג, ול״ר כת
וירמיה ע׳ כ״ת ׃

13. Le ruote son quelle che in mia presenta vennero chiamate Galgal.

קורא הגלגל, למעלה פסוק ב׳ באמרו בא אל בינות לגלגל ׃ ור״ס ועמי אומרים שנקרא
האופנים בשם גלגל שהוא מורה ע״כ רוח סוערה כמו גלגלת בסור וגלגלה בתרגום, וכן
הם מפרשים קול רעמך בגלגל (תהלים ע״ז י״ט)

14. Avevano ciascheduno quattro facce: quella d'un lato era di Cherubino (di dell'aratore, cioè del bue) la seconda d'uomo, la terza di leone e la quarta d'aquila.

פני האחד, כל פני הצד האחד, פני הצד השני וכן כולם ׃ פני כרוב, הכוונה פני שור,
וכל שכבך צקות קרא לשור כרוב עם שהוא חורש כי כרב נקרא ערבי כמו חרש
בעברי, וכבר היה אפשר לפרש כל כרובים מלשון זה ולומר שהכוונה תמיד שורים
אלא אי אפשר ולא ידע כי כרובים המה (למטה כ׳) שבאה תמיד כי אתם כרובים עינים מרכבה ׃

15. I Cherubini si posero in moto: erano i medesimi animali ch'io aveva veduti al fiume Chaboras.

16. Quando i Cherubini camminavano, le ruote camminavano appresso di essi, e quando i Cherubini alzavan le ale per muoversi da terra non lasciavano le ruote d'esser loro appresso.

17. Quando quelli si fermavano, fermavansi queste e quando quelli movevano, e queste con essi movevano.

vano, poichè lo spirito degli animali era in esse.

18. La Maestà di J. uscì dalla soglia del Tempio, e si posò sopra i Cherubini.

19. I Cherubini alzaron le ali e si sollevarono da terra uscendo in mia presenza colle ruote presso di se e si fermarono all'ingresso della porta orientale del Tempio di J. con sopra di se in alto la Maestà del Dio d'Israele.

20. Essi erano i medesimi animali ch'io aveva veduti sotto il Dio d'Israel al fiume Chabora, e conobbi che eran Cherubini.

21. Avevan ciascheduno quattro facce, e ciascheduno quattro ali, ed una specie di mani umane sotto le ale.

22. In quanto alla figura delle loro facce erano le stesse facce ch'io aveva vedute sul fiume Chabora (io aveva veduto) il loro aspetto, anzi essi stessi. Ciascheduno camminava dalla parte della propria faccia.

XI.

1. Lo spirito mi sollevò e mi recò alla porta orientale del Tempio di J. che guarda all'Oriente, ed ecco all'ingresso della porta venticinque uomini tra i quali Jaazania, e Pelatjahu figlio di Benajahu, capi del popolo.

2. E mi disse: Figlio d'Adamo questi sono coloro che in questa città macchinano iniquità e fanno malvagi divisamenti.

3. I quali dicono: non debbono per qualche tempo fabbricarsi case (in Gerusalemme), (altrimenti) essa è la pentola e noi siamo la carne.

ויעמוד, הכרוב, לפעמים הכרובים והחיות נקראים כרוב וחיה בל' יחיד ·

ואדע כי כרובים המה, נ"ל לשון מרכבה, ידעתי שהם מרכבת האל ע"ד וירכב על כרוב ·

מראיהם ואותם, שיעורו אשר גם על נהר כבר ראיתי מראיהם של הכרובים האלה ואותם כלומר עצמם ·

י"א

עשרים וחמשה איש, אינם הנזכרים למעלה ח' ט"ז. גם יתכן שאין שניהם וכבר נשאה אותי אלא ענין אחר הוא (רמ"ז) ויאזניהו בן עזור ופלטיהו בן בניהו, לא נזכרו במקום אחר ·

לא בקרוב וכו' המפרשים פירשו לא בקרוב יבואו דברי הנביאים עלינו ואין לחוש להם, אלא ראוי לנו לבנות בתים, כי כשם שאין הבשר יוצא מן הקדרה עד אחר בשולו כך לא נצא מעירנו עד יום מותנו. ויפה הקשה רמ"ז כי מפסוק אחרב ירקתם משמע שהיו יראים מן האויב. והוא רמ"ז פירש אין ראוי לנו לשבת בעיר הזאת ואף כי לבנות בתים בה כי יבאו הכשדים וישרפו את העיר ואנחנו נהיה כבשר בתוך הקדרה, אבל ראוי לנו שנשלח מלאכים מצרימה כמפורש למטה י"ז ט"ו. אך לפי זה העיקר חסר שהוא ענין שליחת המלאכים למצרים, ועוד אם היו בוטחים בקול פרעה למה יעזבו את עירם ולא יבנו בה בתים? ועוד למעלה פסוק ט"ו מפורש שהיו יושבי ירושלם אומרים לנו היא נתנה הארץ למורשה, א"כ לא עלתה על לבם לעזוב עירם · וקי"נהקרן ולפני, Flavius פירשו בהפך ראוי לנו לבנות בתים בעיר הזאת (והתלא כמו הלא) כי אין ראוי לנו לעזוב מדירתנו אלא כאשר הסיר בן יהיה מקרה הבשר; ואמנם אפי' היה כתוב הלא כמה המליצה דחוקה ומשחתת לומר הלא בקרוב בנות בתים תחת אשר היה ראוי לומר בנו בתים ושבו, אף הנה נבנה לנו בתים ונשב — ול"נ כי הנביא רומז כאן על עצה עמוקה שיעצו שרי העם אשר בירושלם, שאמר שהיו יועצים עצת רע בעיר הזאת, ועצתם היתה כי בראותם מלחמת הכשדים ורבים מיושבי הפרזים והערים הקטנות העיזו בקרב ירושלם, גזרו שלא לבנות עוד שום אדם בתוך ירושלם כדי שלא יחזק הרעב בעיר, והעצה הזאת מפורשת למטה (פסוק ט"ו) אחיך אחיך אנשי גאלתך וכל בית ישראל כלה אשר אמרו להם יושבי ירושלם רחקו מעל ה' לנו היא נתנה

הארץ במורשה · והנה נתרבות הבאים משאר הערים לירושלם אין ספק שהיו צריכים
לבנות להם בתים חדשים, לפיכך היו השרים אומרים לא בקרוב בנות בתים אלא
ראוי להמתין עד יעבור זעם המלחמה ואח״כ נבנה בתים ועכ״מ שירבה יואמנם
היא הסיר ואנחנו הבשר עצמו: אם לא נעשה כן להרחיק מעלינו אנשי שאר הערים
אז נהיה כבשר בתוך קלחת כלומר יצרו האויבים סביבותינו כמו האש הסובב את
הקדרה ולא תהיה לנו פלטה · ואולת אם לא כן הושמנו כמו שפסוק יכשילך
האלהים לפני אויב (דה״ב כ״ה ח׳), ואתה הסבות את לבם אחורנית (מ״א י״ח ל״ז) ·
ואמנם העצה הזאת שהיו השרים יועצים היתה עצת רע, כי היה להם להשתתף
עם כל אחיהם המפוזרים בארץ יהודה והיה ראוי שיתחברו עמהם ושבלב אחד
ילחמו באויביהם ואם לא היה להם בטחון להתגבר על הכשדים היה להם להשלים
עמם ולהעבות להם מס, והם נשארו בעירם ולא חסו רק לעצמם והניחו כל
שאר האומה ביד האויבים ·

4. Ebbene, profetizza intorno ad essi, profetizza, figlio d'Adamo.

5. Lo spirito di J. mi invase: Di', dice così J.: Egli è così che pensate, o famiglia d'Israel, e ciò che vi passa per la mente io lo so.

6. Numerosi avete renduti in questa città i vostri morti, e ne avete empiute d'uccisi le piazze.

הרביתם חלליכם בעיר הזאת, ושקר הוא מה שאתם מתפארים שכוונתכם לטובה
להצלת אנשי העיר ·

7. Ebbene dice così J. Signore: coloro che voi avete in essa trucidati quelli sono la carne, ed è per essi ch'essa è la pentola; voi però io trarrò fuori d'essa.

המה הבשר והיא הסיר, לא לכם לומר שאם יתקבצו בירושלם אנשי שאר הערים
אז תהיו אתם הבשר והיא הסיר, אך ההרוגים אשר הרגתם על לא חמס עשו
הם היה ראוי שיאמרו שעיר ירושלם היתה להם כמו סיר והם היו בתוכה כבשר
בתוך הקלחת כי אתם שרי העם תחת אשר אתם מתפארים שאתם משגיחים
לטובת אנשי עירכם, הנה אתם רוצחים אותם והורגים בהם · ואתכם הוציא
מתוכה, תחת שהייתם יועצים להשאר בעירכם ולהרחיק ממנה כל שאר ישראל
תמותו בחרב חוץ לירושלם · הוציא ראוי להוציא כמו זכור את יום השבת, ושקנית
ספרים כתוב אוציא ·

8. Della spada avete temuto e la spada vi farò piombar addosso, dice J. Signore

חרב יראתם, ולפיכך יעצתם להסגר בתוך העיר ולשבת במצור ולא בחרתם
לצאת לקראת נשק ·

9. Vi trarrò fuori di essa, e vi darò in mano di stranieri, e farò in voi atti di rigida giustizia.

10. Per la spada perirete, sul confine d'Israel vi punirò cosicchè conosciate ch'io sono J.

על גבול ישראל, נראה בארץ חמת שהוא גבול כל נשאר את כל שרי יהודה (יהוה״ב)
וארץ חמת היא גבול צפוני לא״י (רש״י ורד״ק) ·

11. Essa non sarà per voi la pentola, e voi sarete in essa la carne, al confine d'Israel vi punirò.

היא לא תהיה לכם לסיר וכו׳ כי תצאו ממנה ותמותו חוץ לעירכם אל גבול ישראל ·
ואתם תהיו בתוכה לבשר, ראוי לומר כי מלת לא שבראש הפסוק, מושכת אחרת
עמה, אתם לא תהיו בתוכה לבשר · ואומר ואתם תהיו בתוכה לא בתוך ירושלם
אלא בתוך הסיר (והמלה סיר ל׳ נקבה למעלה כד״ו) כלו׳ אתם תהיו כבשר בתוך הקלחת
אך לא בתוך ירושלם כי אל גבול ישראל אשפוט אתכם ·

12. E conoscerete ch'io sono J. di cui non avete seguito gli statuti, nè eseguito le leggi, seguendo invece le leggi delle nazioni che vi circondano.

13. E poi ch'io ebbi così profetato Pelatjahu figlio di Benajahu morì, Io allora mi gettai sulla faccia ed esclamai ad alta voce e dissi: Ahimè J. Signore,

את, כך נראה לי חזק אל במראה הנבואה, לאות על מה שיהיה ·

tu fai sterminio degli avanzi d'Israel.

14. Indi la parola di J. fu a me con dire:

15. Figlio d'Adamo, i tuoi fratelli, i tuoi fratelli tuoi stretti congiun,
„ti e la casa d'Israel tutta quanta! Ai quali gli abitanti di
Gerusalemme dicono: Allontanatevi dal J.: a noi il paese è dato
in ereditario possesso.

אחיך וכו׳, עד שאתה צווח על פלטיהו בן בניה שמת, היה ראוי לך לצעוק ולהתנפל על
אחיך אנשי גאלתך ועל כל בית ישראל היושבים בערי יהודה שאמרו להם יושבי ירושלם
רחקו מעל ה׳ ולא תבאו ירושלמה כמו שפירשתי למעלה פסוק ג׳. והמפרשים פירשו על
גלות יהויכין, וק״ב למה אמר יושבי ירושלם? והל״ל יושבי יהודה כלו׳ כל הנשארים
בארצם שלא הגלו בגלה, ואיך אמר כל בית ישראל כלה? והלא המגלים לא היו רוב האומה
כי הרחקתים בגוים, גם אחר שהרחקתים מעל אדמתם לא יהיו רחוקים ממני ומרשותי
כי גם בגלותם כשלא יהיה להם מקדש אני אהיה להם למקדש מ״ע והיה למקדש ואבן נגף
והשגחתי תהיה עליהם, והנה לפי התפארו יושבי ירושלם על היותם בעיר הקדש
מעט, לא אמנם חכל נזק כי סוף סוף לבך גולה. אתם כדי שיקבלו עונש חטאתם, אך
הגלה פורענות מהם להוי שאם יעמוד המן להשמידם לא יוכל להם. והמפרשים
פירשו מקדש מעט על בתי כנסיות אך לפי׳ הרד״ו שאמר במקדש לא למקדש
ותלונת ואהי להם למקדש אינה אלא כמו לונת והיה למקדש׳

16. Perciò di e dice così J. Signore: Quando pure gli avrò allontanati tra
le nazioni, e dispersi per le terre, io sarò loro qual piccolo san,
„tuario (asilo) nei paesi dove saranno andati.

17. Ebbene, di: dice così J. Signore: Io vi radunerò dai popoli,
e vi raccoglierò dai paesi dove siete dispersi, e vi darò la
terra d'Israel.

18. Essi vi si porteranno e ne toglieranno tutti gli obbrobrj
e tutte le abbominazioni.

19. Darò loro un cuore un cuore unanime e nuovo spirito
porrò fra essi, toglierò dal loro corpo il cuor di pietra e
darò loro un cuor di carne.

לב אחד, שוה לכלם, ואונ׳ הקריאה אחר ועננו כמו לב חדש האמור למטה ל״ו כו,
ובקצת ספרים גם כתוב לב חדש׳ בקרבם, כן נכון, ועיין מנחת ש׳, ונדפוס בריגא
בקרבכם, משפרכם, שניהם לנכח ומלת להם שלא לנכח. ועל כל פנים אין מנוס
מהודות שדבר יחזקאל לנכח ושלא לנכח כי הנה פסוק י״ז הוא לנכח ופסוק י״ח
שלא לנכח׳

20. In guisa che i miei statuti seguiranno e le mie leggi
osserveranno ed eseguiranno e saranno il mio popolo, ed io
sarò il loro Dio.

21. Coloro però il cui cuore segue la volontà dei loro obbro,
„brj e delle loro abbominazioni, io farò loro piombar sul
capo il loro procedere, dice il Signore J.

ואל לב שקוציהם וגו׳ אמנם הרשעים המורים אשר לבם הולך אחרי
שקוציהם ותועבותיהם דרכם בראשם נתתי ואיננם, ובשיור המלות ואשר
אל לב שקוציהם לבם הולך. הן אמת כי מלת לב נראית יתרה, ותלמידי אמ״א
אומר כי אחר שהזכיר למעלה את לב האבן ולב הבשר אמר כאן שלבם הולך
אל לב שקוציהם ואליליהם שלבם לב אבן או לב כסף וזהב או לב עץ, לא לב בשר׳

22. I Cherubini alzarono le ale avendo presso di se le ruote
e la Maestà del Dio d'Israel al di sopra.

23. La Maestà di J. si trasferì dall'interno della città e si soffer,
„mò sul monte situato all'oriente della città.

על ההר אשר מקדם לעיר, הוא הר הזיתים הנקרא נ״כ הר המשחה׳

24. Indi lo spirito mi sollevò e mi portò nella visione nello
spirito di Dio in Caldea presso gli emigrati; indi la visione
ch'io aveva veduta si ritirò da me.

25. Esposi agli emigrati tutte le cose che J. mi aveva fatto
vedere.

XII. יב״

1. La parola di J. fu a me così dicendo:
2. Figlio d'Adamo tu vivi in mezzo ad una famiglia caparbia, i quali hanno occhi per vedere e non vedono, hanno orecchi per udire e non odono, poichè sono una famiglia caparbia.
3. E tu, figlio d'Adamo, fatti arnesi da emigrazione ed emigra di giorno alla loro vista; trasferisciti così alla loro vista dal tuo luogo ad un altro: forse così vedranno, poichè sono una famiglia caparbia.
4. Di giorno porterai fuori i tuoi arnesi alla loro vista, a guisa d'arnesi d'emigrazione; e tu la sera uscirai alla loro vista come si esce emigrando.
5. Alla loro vista fa un'apertura nel muro, e per quella farai uscire.
6. Alla loro vista sugli omeri porterai e nelle tenebre farai uscire, il tuo volto coprirai e non vedrai il paese, poichè io ti costituisco simbolo della famiglia d'Israel.
7. Io feci così, siccome mi venne comandato: trassi fuori di giorno i miei arnesi, a guisa d'arnesi d'emigrazione e alla sera scavai nel muro colla mano, nelle tenebre feci uscire, sugli omeri portai alla loro vista.
8. La parola di J. fu a me nella mattina così dicendo:
9. Figlio d'Adamo non ti dissero quelli della famiglia d'Israel, della famiglia cioè caparbia: che cosa fai?
10. Di loro: dice così J. Signore: abbiamo da pronunziare quest'oracolo intorno a Gerusalemme ed a tutta la famiglia d'Israel nel cui centro quelli (gli abitanti di Gerusalemme) stanno?
11. Di: io sono il vostro simbolo: come io feci così verrà fatto loro; in emigrazione, in cattività andranno.
12. Ed il principe ch'è tra essi sugli omeri porterà, e nelle tenebre uscirà, nel muro faranno un'apertura per portarvi fuori, la faccia si coprirà per non vedere cogli occhi il paese.
13. Gli stenderò contro la mia rete, ed egli resterà preso nel mio tramaglio, e lo porterò in Babilonia paese dei Caldei, cui egli però non vedrà ed ivi morrà.
14. Tutti coloro che in suo ajuto lo circondano e tutte le sue truppe io disperderò per ogni parte e sguainerò dietro di essi

יומם, *in tutto di* והוא כנגד בערב שבפסוק ד׳ · וגלה יומם, ממקום למקום בתוכה העיר · אולי יראו, אשר יבינו *(se ravvedessero)* בלבם, כי בית מרי המה לפיכך הוא עדיין אולי (רד״ק) או כדעת דון יצחק להיותם בנים מורדים לא יתפעלו מהדברים הנשמעים, ואולי יתנו לב על מה שיראו בעיניהם ממעשה הנביא ·

הוצאת כליך, אין זו יציאה חוץ לעיר אלא הטעם כי ביום יגלה מהונו בקרבו או בשקים ויוציא כלו (הם השקים או הארגז) חוץ לביתו כדי שיראוהו בקדם המכין עצמו לנסיעה, ובערב יעשה עצמו כנוסע ויוצא מן העיר ·

לעיניהם חתר לך בקיר, לעשות עצמו כבורח מתוך העיר סגורה ומסוגרת שהקיר סביבותיה ·

פניך תכסה, ולא תראה את הארץ, כענין בושנו מאד כי עזבנו ארץ (רד״ק) וכן מפורש למטה פסוק י״ב ·

חתרתי לי בקיר ביד, לא בכלי ברזל שחותרים בו כדי שלא ישמעו קולו (רד״ק) המוניים אשר חוץ לחומה ·

הלא אמרו אליך, משמע שכבר שאלו אותו מה היה עושה, אך בשעת מעשה לא הותר לו להפסיק פעולותיו ולדבר אליהם ובבקר שאחריו פירש להם הענין ·

הנשיא וגו׳, רש״י רד״ק ורא״ו פירשו על הנשיא הוא המשא הזה וזה רחוק מאד. ואולי נכון לקרוא הַנָשִׂיא והוא דרך שאלה ע״ד התשפוט אותם התשפוט בן אדם (למטה כ״ב) התשפוט התשפוט את עיר הדמים (כ״ב ב׳) והנה הה״א נושא עצמו כשואל את. פי׳ הנביא אם יש את נפשו לשאת המשא הזה על ירושלם ואח״כ מנו אותו שיענה בן ויאמר אני מופתכם וכו׳ · הנשיא הפועל, וה״א משפטו בקמץ הַנָשָׂא, וכן זה נשא עליו את המשא הזה (מלכים ב׳ ט׳ כ״ה), ומפני מלת הנשיא שבפסוק י״ב בא גם כאן הנשיא · וכל בית ישראל אשר המה בתוכם, שיושבי ירושלם הם בתוכם ובאמצעם של כל בית ישראל כי עיר המלכה היא כמרכז לכל הממלכה והיא עקר הממלכה (יקק) ·

בעלטה יוצא, לפי הפשט בעלטה חוזר למלת ישא, אמנם בה״ע מכון אותה למלת יוצא להיות הענין כמו שנאמר למעלה בעלטה תוציא, בעלטה הוצאתי; ובנביאים כ״י על אלף שדרי כתוב יצא בלא ו״ו · ואותה לא יראה, כי עִוְרו את עיניו ·

אגפיו, חייליו, והמלה כנף (רד״ק ורא״ו ומצ״ד) ·

15. Conosceranno che io sono J. quand'io li spargerò tra le nazioni e li sparpaglierò in varie contrade.

16. E farò che alcuni pochi tra essi sopravanzino alla spada alla fame ed alla peste, perchè abbiano a narrare le tante abbominazioni in mezzo alle nazioni dove andranno e conoscano ch'io sono J.

וידעו כי אני ה׳, נראה שהכוונה שהגוים יכירו כי ה׳ העניש כאשר ישמעו מהם את
כל התועבות אשר עשו וכן מצאנו ביחזקאל וידעו הגוים כי אני ה׳ (ל״ו כ״ג ול״ו; ל״ז כ״ח; ל״ט ז׳)
וכן ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה׳ (ל״ח כ״ג). וכן בסימן ל״ט אחר תחלה (כ״ב) וידעו בני
ישראל כי אני ה׳ אלהיהם ואח״כ (כ״ג) וידעו הגוים כי בעונם גלו בית ישראל והוא ממש
כמה שאומר כאן וידעו (ישראל) כי אני ה׳ בהפיצי אותם בגוים ואח״כ למען יספרו את
כל תועבותיהם בגוים אשר באו שם, וידעו כי אני ה׳.

17. E la parola di J. fu a me con dire:

18. Figlio d'Adamo, il tuo pane mangerai tremando e la tua acqua inquieto ed affanno berai.

19. E dirai ~~così~~ al popolo: Dice così J. Signore intorno agli abitanti di Gerusalemme ed alla terra d'Israel: il loro pane mangeranno affannosi, e le loro acque beranno in desolazione, in guisa che il paese di pieno che era resterà deserto per le iniquità di tutti i suoi abitanti.

במושב אדם ארצה, ואכלו לחמם בדאגה מרוב הצרות, והצרות תרבינה כ״כ עד כי לבסוף
תשם הארץ, ובנביאים כ״י על קלף שגיאי כתוב ארצם, וכן נכון.

20. Le città popolose si devasteranno ed il paese sarà una solitudine: così conosceranno ch'io sono J.

21. La parola di J. fu a me con dire.

22. Figlio d'Adamo! che cos'è questo proverbio che voi avete sulla terra d'Israel, cioè: il tempo si prolungherà, ed ogni vaticinio andrà a vuoto?

23. Ebbene, di' loro: dice così J. Signore: Io farò cessare ~~questo~~ proverbio, nè più si ripeterà in Israele. Anzi di' loro: S'avvicina il tempo e l'effettuazione d'ogni vaticinio.

24. No, non sarà più vano ogni vaticinio, e frustaneo ogni oracolo in mezzo la famiglia d'Israel.

חזון שוא, הדמיון וכן מקסם, לא תהיינה עוד הנבואות לשוא כלו׳ בלתי מתקיימות ולא יהיה
כל מקסם הנביאים חלק, כלומר ריק. ול׳ קסם איננו תמיד הבלי הקוסמים עצמו, כי מצאנו
קסם על שפתי מלך במשפט לא ימעל פיו (משלי ט״ז י׳) שהכוונה בו הודה נאמנתי ובעלי
הנקוד והטעמים ואחריהם המפרשים. יהיה קסם אנלס שתהיה הנבואה נכוחה
ישרה, וגם שיאמר הנביא אלא עוד הנבואה שוא כאלו על הימים ההם היתה
שוא, ולפיכך עשו חזון ומקסם סמוכים כאלו הכוונה לא תהיה עוד בישראל
נבואת שקר, ולפיכך נתנו התביר תחת מלת עוד (לא יהיה עוד כל חזון שוא),
והיה ראוי להנתן תחת חזון. ולפיכך אומר אני כי מה שנמצא בדפוס בריגא ובנביאים
כ״י על קלף שגיאי חזון ומקסם שניהם בקמץ אעפ״י שהוא נכון לפי הפשט איננו
לפי דעת בעלי הנקוד, ואיננו אלא טעות. גם יונתן עשה חזון סמוך לשוא (נבואת
שקר, כן הוא בשני תרגומים כ״י שגיאי וכדפוס רומא (לנבואת שקר), ודע כי במקום וכוזב כדבין
בשני תרגומים כ״י שגיאי כתוב וקסם כדבין

25. Ma io J. pronunzierò quel decreto che pronunzierò e si effettuerà; la cosa non andrà più in lungo: sì, ai vostri giorni, o famiglia d'Israel, pronunzierò un decreto e lo eseguirò, dice il Signore l'Eterno.

26. La parola di J. fu a me con dire:

27. Figli d'Adamo! Ecco la famiglia d'Israel dicono: Il vaticinio ch'egli predice è per di qui a molto, egli profetizza per tempi remoti.

28. Ebbene di loro: Dice così J. Signore: la cosa non andrà più in lungo. Ogni mio decreto, quand'io pronuncierò un decreto, si effettuerà dice J. Signore.

XIII.

1. La parola di J. fu a me con dire.
2. Figlio d'Adamo, profetizza ai profeti d'Israel, che vanno vaticinando, e di' ai profeti di propria fantasia: udite la parola di J.
3. Dice così J. Signore: Guai ai profeti infami che se„ „guono la propria inspirazione, senz'aver avuta alcu„ „na visione,
4. Simili alle volpi nelle ruine sono, Israel, i tuoi pro„ „feti.
5. Non siete là dove il muro è rotto, nè avete alzato riparo intorno alla famiglia d'Israel perch'essa potesse resistere alla guerra nel giorno di J.
6. Predicano vanità e pronostici mendaci coloro che di„ „cono: „dice J." mentre J. non gli ha inviati, e sperano che il vaticinio abbia a verificarsi.
7. Visione falsa avete annunziato, e pronostici mendaci avete ~~predicato~~ pronunziato, e dite: "dice J„, mentre io non parlai.
8. Ebbene dice così J. Signore: posciachè voi parlate menzogne e vaticinate bugie; ebbene, eccomi a voi dice così J. Signore.
9. La mia mano colpirà i profeti che predicono menzogne e pronosticano bugie, essi non avranno luogo nella società del mio popolo, non saranno re„ „gistrati nel registro della famiglia d'Israel, nè en„ „treranno nella terra d'Israel; così conoscerete ch'io son J. Signore.
10. Posciachè ~~ting~~ hanno ingannato il mio popolo, dicen„ „do: „Pace", mentre non v'è pace. Esso (il popolo) fabbrica una parete ed essi (i profeti) la smaltano esternamente, mentre è a secco.

כח׳ תמשך עוד, כל שהמתנת רחוק כלות עוד ותקרב רחוק לקרות כל דברי אשר אדבר דבר ונעשה ׃

י״ג

ה׳ בתקום אין, כי אחריו על׳

כשועלים וכו׳, תחת שהיה לנביאים לגדור פרצות העם כלומר להורם כדי שיחזרו למוטב. פרק הנה הם אין לבם כלל על בנעם לפיכך הם מחניפים את הרשעים, והנה הם כשועלים בחרבות שאינם נכנסים בם לגדור אלא לאכול ולחבל ׃
לעמוד, כדי שיוכל בית ישראל לקום לפני אויבין

ואל אדמת ישראל לא יבאו, בשוב גלות בבל (רד״ק)

יען וביען, הנעם בונים מחיצה, כלומר קיר בלתי חזק, והם, הנביאים טחים אותו בטיט ... ניפותו, אעפ׳ שהקיר הוא תפל ׃ תפל, כל כתו שהמאכל הוא תפל בשהוא בלי מלח, כן הקיר יקרא תפל כשהוא בלא חמר שאינו קיר חזק, אלא גדר (עי׳ נאמר הבחור, שרשגדר) ויוקינה. והנה המשיל נביאי השקר המחניפים את הרשעים ואומרים להם שלום יהיה לכם לאדם השם בטיט מבחוץ קיר שאין בו טיט מבפנים וע״י הטיט המכסה אותו מבחוץ אין אדם רואה תבונת הקיר החזק הוא הרפה הם בתוכו תוארם אין. והמפרשים פירשו תפל בלי בחומר ובן תרגמו יונתן ויירגמוהום עין פעיר דלא תבן luto absque paleis, והחומר בלא תבן אינו חזק כ״כ כבשר הקרות. וזה אתום אין לו ענין כאן, כיכאן אינו מדבר בבנין הקיר אלא בטיחת הקיר ול׳ טיחה אינו אלא מבחוץ כמו שמצאנו (ר״ה א׳ כ״ע) ובצעת אלפים ככר כסף מזוקק לטוח קירות הבתים ׃ וכן אין לקבל מה שכתבו רד״ק ווע׳ כי תפל כמו עפ׳ל נקראו שעשוי חומר ׃

11. D'agli smaltatori del caduco muro a secco. Sopraviene
una pioggia dirotta, e voi pietre di ghiaccio, cadrete, ed un
vento procelloso eromperà.
12. Ed ecco che il muro cade. Allora a buon dritto vi si
dirà: Dov'è la vostra smaltatura?
13. Ebbene, dice così J. Signore: Io nella mia ira farò erom-
"pere un vento procelloso, e nel mio sdegno sopravverrà
"una pioggia dirotta, e con ira pietre di ghiaccio distruggitrici.
14. Abbatterò il muro a secco che avete imbiancato, lo farò
toccare a terra e se ne scopriranno le fondamenta.
Essa (Gerusalemme) cadrà, e voi entro di essa perirete;
così conoscerete ch'io sono J.

ויפול, קיר תפל אשר מוכנו לנפול· אבני אלגביש, אבני ברד (נקפא בערבי ...) בלע״ז אבני ברד· תבקע (schiantare), כל ניקוד בבית מקרקעת תבקיעה, כמו אז יבקע כשחר אורך, בצורות יארים בקע (איוב כ״ח י׳)·

15. Sfogherò l'ira mia nel muro ed in coloro che lo smal-
"tarono mentr'era a secco, e si dirà di voi: Dov'è il
muro, e dove sono coloro che lo smaltarono?

ולא יאמר לכם, בלשון ספרים ובדבור בלשון הקדש, ובן ת״י ויתאמר לכון, והוא דומה למה שאמר למעלה הלא יאמר אליכם, אלא שבזה אמר אליכם, כי מלות אי העיר אשר טחתם יאמרו אותן אליהם, אבל מלות אין הקיר ואין הטחים אותו לא יתכן לומר אותן אליהם אלא עליהם· אין הקיר ואין וגו׳ אין במו איה, כמו ואין ימם ענבי·

וכן בל׳ חכמים מקין ולבין בן זומא·

16 (i quali sono) i profeti d'Israel che profetizzano intorno
a Gerusalemme, e le annunziano vaticinj di pace, mentre
non v'è pace, dice J. Signore.
17. E tu, figlio d'Adamo, rivolgiti alle femmine della tua
nazione, che profetizzano di propria fantasia, e profetiz-
"za loro.
18. E di; dice così J. Signore: guai a quelle che cuciono
"coreggi calappii sulle braccia e fanno tramagli per
le teste di ogni statura, affine d'accalappiare le perso-
"ne! Credete voi di poter accalappiare le persone del
mio popolo ed alle persone a voi ligie dare la vita?

הוי למתפרות וגו׳, המפרשים פירשו שהכסתות והמספחות היו מונחים בכפים וקסמים, ורד״ק ולפניו Theodoretus פירשו משל על מה שהיו מחניפות את העם ומתנבאות להם שלום, כאילו היו משכיבות אותם על כרים וכסתות רכים. ואני נראות מלות לצודד נפשות ומלות אשר אתנה מצודדות שם את הנפשות לפורחות, וקרעתי אותם מעל זרועותיכם ושלחתי את הנפשות אשר אתם מצודדות את נפשים לפורחות, וקרעתי את מספחותיכם והצלתי את עמי מידכן ולא יהיו עוד בידכן למצודה, נ״ל ברור שאין הכוונה כאן אלא על אין מיני הרשתות שצדים בהם העופות ... ומשלמת וקרעתי אותן מעל זרועותיכם נראה שהיו הכסתות תפורות על אצילי ידיהן של הנשים המצודדות, וי״ל מתפרות כסתות על כל אצילי ידי, ענינו שמדביקות הכסתות על זרועותן, ואמנם המספחות על ראש כל קומה נראה שענינו שהמספחות היו מתוקנות בשביל כל ראש מקומה שיהיה, כלו׳ שאותן המספחות שהיו מהן גדולות ומהן קטנות כפי שיעור העופות שהיו רוצים לצודד· אצילי ידי, בענין אלה אצילי עיין ירמיה ל״ח י״ב. הנפשות וגו׳ ה״א לתמיהה כמו הַדרכי לא יתכנו, ועיין רד״ק·

בשעלי, מלשון ומדד בשעלו מים·

19. Voi mi disonorate presso il mio popolo per manate
d'orzo, e per tozzi di pane, procurando morte a persone
che non devono morire, e vita a quelle che non
debbono vivere, mentendo al mio credulo popolo.
20. Ebbene dice così J. Signore: Eccomi ai vostri ca-
"lappj, dove voi accalappiate i viventi, mentre volano,
li lacererò dalle vostre braccia, e metterò in libertà

לפורחות, ענין ~~פורחות~~ עופפות, כמו בלשון ארמי ונ״ל

quegl'individui che voi accalappiate, ~~così conoscerete ch'io sono J.~~ mentre volano.

21\. Lacererò i vostri tramagli e libererò il mio popolo dalle vostre mani, nè più saranno esposti ad essere da voi accalappiati, così conoscerete ch'io sono J.

22\. Posciachè voi affliggete ingiustamente il cuor del giusto, cui io non voleva contristare; ed incoraggite il malvagio facendo sì ch'egli non si corregga dalla sua rea condotta, sicchè gli riuscerebbe in vita.

23\. Perciò voi non predirete più falsità, nè più farete pronostici, ed io salverò il mio popolo dalla vostra mano, sicchè conoscerete ch'io sono J.

הבאות, אין נבואה לבד׃

XIV.

יד׳

1\. Vennero a me alcuni degli antiani d'Israel e sedettero innanti a me.

2\. E la parola d'J. fu a me con dire:

3\. Figlio d'Adamo! Questi uomini portano nel cuore le loro abbominazioni e tengono la faccia rivolta a ciò ch'è loro occasione di peccato: Dovrei io rispondere loro propizio?

4\. Ebbene, parla con essi, e di loro: Dice così J. Signore: Qualunque della famiglia d'Israel, il quale porti nel cuore le sue abbominazioni, e tenga la faccia rivolta a ciò che gli è occasione di peccato, e si rechi presso un Profeta, dovrei io J. rispondergli ~~favore~~ favorevole, mentre viene colle numerose sue abbominazioni?

5\. In talguisa io voglio sorprendere la famiglia d'Israel in ciò che hanno in cuore, mentre si sono allontanati da me con tante loro abbominazioni.

6\. Ebbene, di alla famiglia d'Israel: Dice così J. Signore: Ritiratevi e ritraete (la mente) dai vostri obbrobrj, e da tutte le vostre abbominazioni rivolgete la faccia

7\. Poichè qualunque della famiglia d'Israel e degli avventicci che fanno dimora in Israel, il quale si desti da me, e porti sul cuore le sue abbominazioni, e rivolga la faccia a ciò che gli è occasione di peccato e va da un Profeta a consultarmi pel suo organo, dovrei io J. rispondergli favorevole.

8\. Io mi volgerò contro quell'uomo lo farò deserto ad esempio

וישבו לפני, לדרוש את ה׳ כמו למטה כ׳א׳. ודרישת ה׳ היא שאלת העתיד עם בקשה שהעתיד יהיה טוב ולא רע, והיו עתנים שחד לנביא כדי שיתפלל בעדם, באופן שיתן ה׳ בפיו נבואה כפי רצון הדורש ושכבר עונים, וזה שאמר להם למכשול עון, והשרים נכשלים בו, אינם מרחיקים אותו והם לבלתי הכשל בו, אך נותנים אותו נכח פניהם לגרות בעצמם יצר הרע. המדרש הזה באמת הוא, כי כבר על הלשון לדרוש שני ההין זה אחר זה (רד״ק) והנביאים כי על קלף שבדי מנחתי האדרש אדרש, והוא ע״ד התשפוט התשפוט את עיר הדמים (למטה כ״ב)

נעניתי. נ״ל כמו עניתי בקל, והוא ע״ד שאומרים על האל מקבר, ואולי נ״ב אמרו נענה בנפעל ע״ד שהיו אומרים נדרש, ואחזו מפרש עשיתי עצמו עונה לו. אני ה׳ נעניתי לו, נ״ל גם כאן דרך תמיהה, וכן דעת ר׳ שמואל דעשתאלד. בה ברוב גלוליו, ברוב ספרים בא קרי וכן נראה דעת יהונתן ולפי העתיקים קדים אחר כלים מסכימים עם הקרי והירא׳ להעיבם כך: אני ה׳ נעניתי לו בא ברב גלוליו: ואמנם העתיקים מסכימים עם הספרים שאין בהם קרי וכתיב, וכן היא גרסת בעל מנחת שי, אלא שרה״ח בלא מפיק, ולפי גירסא זו צריך לפרש אני ה׳ נעניתי לו באותו ענין כלו׳ ברב גלוליו וכן פירש רא״ז, וגירסת בא קרי נ״ל עקר וכן פירשו רש״י ורד״ק, ויא כ״נ״ל כי, כמו למטה ז׳, והיה ברב גלוליו עניינו עם כל גלוליו, אעפ שגלוליו רבים׃

למען תפוש, בדרך הזה. אני רוצה לתפוש אותם במה שיש בלבם ולהעניש על הנסתר בבלותיהם. נזורו, נפעל מגזרת זור שענינו במרוחק הסור. בגלוליהם כלם, ברבוי גלוליהם (עיין בירמיה ל״א י״ח, וכ׳ ל׳ ולמטה פס׳ י״א), ואם היה כלם חוזר לבני ישראל היה מעלי בעצם תמיד׃

והשיבו, את לבבכם (רש״י). מעל גלוליכם בנביאים כי על קלף שבידי מכל גלוליכם׃

אני ה׳ נענה לו בי, נ״ל גם זה דרך תמיהה, וכן דעת ר״ש דעשתאלד. בי, בדברי׃

ce a' pro... di mezzo al mio popolo: così conoscerete ch'io sono J.
9. Se poi il profeta si lascerà sedurre e pronunzierà un vatici-
„nio, sono io J. che ho fatto che quel Profeta resti sedotto, indi
stenderò la mia mano sovra lui, e lo distruggerò di mezzo
al mio popolo Israel.

והנביא כי יפותה. אם יתפתה הנביא לתקות שכר שיתן לו הדורש וידבר לו דבר נאם ה', אל יתברך האיש ההוא לאמר שלום יהיה לי, כי אמנם אני ה' את פתיתי אותו, וסבבתי שיתפתה, כי לא היה נביא אמת, ורציתי שתתפרסם שקרותו ואח"כ אטה ידי עליו והשמדתיו.

Essi subiranno la loro pena, la pena del consultante
10. ~~Se poi il Profeta si lascerà sedurre e pronunzierà un vatici-~~
„~~nio sonaio~~ e quella del Profeta eguali saranno.
11. Affinchè la famiglia d'Israel non abbia più a tra-„
„viare lungi da me, nè più contaminarsi in tante loro
colpe, ma sieno il mio popolo in guisa che io sia il loro
Dio, dice J. Signore.
12. La parola di J. fu a me con dire:
13. Figlio d'uomo! Qualora un paese pecchi contro di
me commettendo infedeltà, ed io stenda la mia ma-„
„no contro di esso, e gli rompa il sostegno del pane, e
vi mandi la carestia e vi faccia esterminio d'uomini
e bestiami,
14. E vi sieno dentro questi tre uomini, Noè, Daniel e Giob-„
„be, essi colla loro probità salveranno la propria
persona, dice J. Signore.

נח דניאל ואיוב, הזכירם בספר הזה שלא כסדר זמניהם, כי רצה להזכיר תחלה נח שניצול בשעה שכל שאר בני העולם נכרתו, ואח"כ דניאל שניצול מן השביה ועלה לגדולה בזמן שכל בני עמו היו בשביה, ואח"כ איוב שניצול בזמן שכל בניו ובנותיו ורוב עשרו אבד, וגם הוא הוכה מכף רגלו ועד קדקדו, רק נפשו נשארה.

15. Se bestie feroci io faccia scorrere nel paese, le quali
lo desertino, sì che rimanga una solitudine, a causa
delle belve.
16. Questi tre uomini essendovi dentro, come immortale
sono io, dice J. Signore, non salveranno nè figli nè figlie;
essi soli si salveranno, ed il paese sarà deserto.
17. Così, s'io farò sopravvenire a quel paese la spada, e
dirò: scorra la spada pel paese, sicchè io vi faccia
esterminio d'uomini e bestiami;
18 E questi tre uomini vi sien dentro, come immortale
Io sono dice J. Signore, non salveranno figli e figlie,
ma essi solo andranno salvi.
19. O s'io mandi in quel paese la peste, versando sopra di
esso l'ira mia col sangue (colla mortalità) facendovi
esterminio d'uomini e di bestiami;
20. E Noè, Daniele e Giobbe vi sieno dentro, come immor-„
„tale Io sono, dice J. Signore, non salveranno nè un
figlio nè una figlia, essi colla loro probità salveranno
sè stessi.
21. Sì, dice così J. Signore: Quanto maggiormente avendo
io mandato in Gerusalemme i quattro miei crudi flagelli, la
spada, la carestia, le bestie feroci e la peste a fare ivi
esterminio d'uomini e di bestiami . . . .

אף כי וגו' אם בשלחי אל ארץ אחת אחד מארבעה שפטי לא יצילו הצדיקים בנים או בנות, קו"ו ירושלים ששלחתי בה שפטי ארבעתם היה מן הראוי שלא ינצל אף אחד מהחוטאים, ועכ"פ כן ראותי עליה והנה נותרה בה פלטה, ואין לה שיב כי אפילו הם הצדיקים, כי באמת גם הם רשעים, כאו שתראו בעיניכם כשיבאו לבאן (לבבל) בגלות.

22. E tuttavia vi rimarranno avanti, coloro cioè che verranno asportati, figli e figlie. Essi verranno portati appo voi, e ne vedrete la condotta e le azioni, ed allora vi darete pace intorno ai mali che feci sopravvenire a Gerusalemme, a tutto ciò che le feci sopravvenire.

23. Essi vi daranno occasione di darvi pace quando ne vedrete la loro condotta e le loro azioni, e conoscerete che non senza ragione ho fatto tutto ciò che ho fatto in essa, dice J. Signore.

[illegible] לא חנם, נגנזקים כי על קלף שבידי כתוב לא על חנם, וכן נקטת כ״י ודפוסים קדמונים אחרים.

XV.

1. La parola di J. fu a me con dire:
2. Figlio d'Adamo! Che cosa è egli il legno della vite fra tutti gli alberi, un tralcio, ciò che v'ha tra gli alberi del bosco?
3. Potrassi mai prenderne legname da farne qualche lavoro, trarrassene forse un cavicchio sul quale appiccare qualche arnese?
4. Se esso è destinato ad esser divorato dal fuoco — Già il fuoco ne consumò le due estremità, e la parte di mezzo è già arsiccia; potrà esso esser buono ad alcun lavoro?
5. Già quand'era sano non poteva servire ad alcun lavoro, a più forte ragione ora che è preda del fuoco, ed è arsiccio, potrebb'esso servire a nessun lavoro!
6. Ebbene dice così J. Signore: Com'è il legno della vite fra gli alberi del bosco, il quale ho destinato ad essere divorato dal fuoco: così ho destinato gli abitanti di Gerusalemme.
7. Volgerò la mia faccia contro di essi; dal fuoco sono usciti ed il fuoco li divorerà; così conoscerete ch'io sono J. quand'io volgerò la mia faccia contro di essi.
8. Porrò il paese in desolazione, poichè essi commisero infedeltà, dice J. Signore.

ט״ו

מה יהיה, כ״ל מה הוא ומה נחשב הוא עץ הגפן בתוך שאר כל העצים. ופירש ואמר מה היא מה תחשב הזמורה אם תהיה בעצי היער כלומר אם תעריך אותה עם שאר עצי היער.

הנה לאש נתן לאכלה, הלא אין בו תועלת אלא לשרפו. ועתה הנביא מציר כאלו כבר נתן לאש וכבר נאכלו שתי קצותיו ותוכו נחר, והוא שואל היצלח למלאכה. ובנמשל הכוונה כדברי רד״ק על מה שכתוב ארם מקדם ופלשתים מאחור ויאכלו את ישראל בכל פה, זה הוא שני קצותם אכלה האש, ואמר ותוכו נחר על ירושלים עצמה שירדה מגדולתה ע״י רוב הכסף והזהב שלקחו ממנה מלכי הגוים.

בעצי היער: בגליון ראה בעצי

והאש יאכלו ~~[illegible]~~ על דרך הלא זה אוד מצל מאש (זכריה ג׳ ב׳) והכוונה הוצאו באש לצרוף אותם ולא נצרפו, כלומר נמלטו מסכנות גדולות, ולא היטיבו דרכיהם, ואין להם תקנה אלא להחרים באש עד שיתם כלם לגמרי.

XVI.

1. La parola di J. fu a me con dire:
2. Figlio d'Adamo fa conoscere a Gerusalemme le sue abbominazioni.
3. E di: Dice così J. Signore a Gerusalemme: La tua stirpe ed il tuo parentado è del paese dei Cananei; tuo padre l'Emoreo, e tua madre Chittea.

ט״ז

מכורותיך מארץ כור מעונן ארץ כדרה כנענים אל [illegible] ואל מרבית צור [illegible] (יב׳ נאק)
[illegible] ולפניהם Gufpectius אלא שלדעתו הולה מארץ כדה) והכוונה זקנך [illegible] ומשפחתך וכן מולדתך עניינו משפחתך עיין רש״י בבראשית (י״ב א׳) ולפי שלא יפה [illegible] מארץ הכנעני. [illegible] הכוונה לדעת רד״ק והוא ינחק היא לומר: אתם כאילו אינכם בני אברהם יצחק ויעקב אלא כאלו אתם מזרע כנען במעשיהם ותועבים. ול״נ שהכוונה אבותיך היו

אכזרים כמו הכנענים שהיו שורפין את בניהם באש, ולבד זה אביך היה אמורי ואמך
חתית, ונולדת בנכרים ומכל זה נראה שלא חסה עליך עין ולא כרתו שרך וכו'. וכל
זה משל על מצב האומה בתחלת היותה כלו' בגלות מצרים, כמעשה מצאהו בארץ
מדבר וגו'. והנה למטה פסוק מ"ה מפורש שהאמוריות והחתיות געלו אנשיהן
ובניהן כלומר שהיו מואסות אותם ומתאכזרות עליהם. הן אמת כי גם הנביא
מתאונן הבת לאם ואומר כאמה בתה, אך עתה בתחלת הנבואה נראה שלא
נתכוון לכך אלא לצייר לנו לא חסה עין על הבת ביום הולדת אותה.
למשעי, משרש משע ענין טהרה ונקוי בערבי (כ' קמחי הזקן רד"ק בשרש שוע
ורקח ושער). והמלח לא המלחת, כתב Galenus: Sale medico (Desumitur [illegible]) insperso cutis infantis densior solidiorque redditur.

4. E tale fu la tua nascita. Il dì che nascesti non ti fu
tagliato l'ombelico, nè in acqua fosti lavata in guisa
da mondarti nè fosti cospersa di sale, nè fosti fasciata.
5. Nessuno ebbe di te compassione, in guisa da farti per
pietà alcuna di queste cose: ma fosti nel dì della na-
„ scita gittata sulla faccia del campo nella tua im-
„ mondezza.
6. Passato presso di te, ti vidi ravvolta nel tuo sangue, e
ti dissi mentre eri in mezzo al tuo sangue: vivi, e
ti dissi: sì, in mezzo al tuo sangue vivi.

מתבוססת, לפי ענינו כירושו מלוכלכת ומתגוללת בטינוף. בדמיך חיי, אמנם שאת
מתבוססת בדמיך רצוני שתחיי ולא תמותי. וחזר ואמר בדמיך חיי, כלו' השארי בתוך
דמיך וחיי, כי עדיין לא רחץ אותה מדמיה אלא אחר כך כמפורש בפסוק ט'. והיה
אפשר לפרש ג"כ (על הטעמים) ואמר לך בהיותך בדמיך חיי, כלו' אז כשהיית
מתבוססת בדמיך אמרתי לך חיי. ותלמידי יצחק ז"ל אומר כי בפעם הראשונה רקני
לקבר את בדמיך למעלה ובשנה למטה, כלו' אז כשהיית בדמיך אמרתי לך חיי,
ואמרתי לך חיי בדמיך השארי מתבוססת בדמיך וחיי ולא תמותי, ונכון.
רבבה, הוא לפי המשכל כי במצרים פרו ורבו לרבבות. ולפי המשל צריך לפרש
גדלה ורבה.

7. Crescente a guisa dei vegetabili della campagna ti rendei.
Crescesti ti facesti grande e divenisti atta ai più pom-
„ posi ornamenti. Le mammelle eran mature, ed il
tuo pelo era spuntato, e tu eri nuda ed ignominiosa.
8. Passato presso di te, e veduto ch'eri nell'età dell'amore,
stesi il mio lembo sopra di te, e copersi le tue pudende.
Indi ti giurai, e stabilii teco alleanza, dice il Signore,
l'Eterno, e divenisti mia.
9. Ti lavai nell'acqua, ti mondai del tuo sangue, e ti
unsi coll'olio.
10. T'indossai vesti ricamate, ti calzai scarpe di Tachas,
ti cinsi di bisso, e ti copersi di seta.
11. Ti fregiai d'ornamenti, e ti posi braccialetti sulle
braccia, ed una collana alla gola.
12. Ti posi un pendente sul naso, e cerchielli alle orecchie,
e pomposa corona sul capo.
13. Fosti ornata d'oro ed argento e vestiti di bisso, seta e
stoffe ricamate, pane di fior di farina miele ed
olio mangiasti, e divenisti oltremodo bella e degna
di regnare.
14. Ti acquistasti fama tra le nazioni per la tua
bellezza, poichè perfetta era, in grazia di quella ma-
„ gnificenza di cui io ti aveva coperta, dice J. Signore.

סלת ודבש ושמן, לחם עשוי מג' דברים אלו וכן נראה למטה פסוק י"ט, ומאכלנו
מאכל שהיה קבוע אחד לסוריים, ונקרא קנבאלא, והוא מורכב מקמח, שמן ודבש.

15. Fidasti nella tua bellezza e fornicasti allettata dalla tua fama, e profondesti le tue fornicazioni ad ogni passaggiero (la tua bellezza) era d'ognuno.

16 Prendesti dei tuoi abiti e ne facesti altari coperti di panni di varii colori e fornicasti sopra di quelli: cose che non avvengano e non si danno.

17. Prendesti i tuoi pomposi arredi, fatti dell'oro e dell'argento ch'io ti dava e ne facesti immagini di maschio e fornicasti con quelle.

18. Prendesti i tuoi panni ricamati e li copristi. Ed il mio olio, ed i miei profumi presentasti loro.

19. Ed il pane ch'io ti dava, quello cioè di fior di farina olio e miele di cui io ti cibava, lo presentasti loro in odore propizio. E ciò fu! dice J. Signore.

20. Prendesti i tuoi figli e le tue figlie, cui partoristi a me li sagrificasti loro dandoglieli a mangiare. Era egli dunque un poco male quello delle tue fornicazioni,

21. Che dovessi anche scannare i miei figli e donarli a coloro, immolandoglieli?

22. Ed in mezzo a tante tue abbominazioni e forni-„ cazioni non rammentasti il tempo della tua gio-„ vinezza, quand'eri nuda ed ignominiosa, quand'eri ravvolta nel tuo sangue.

23. Or dopo tante tue rità guai, guai a te, dice J. Signore.

24 Ti fabbricasti delle alture, e ti facesti in ogni piazza un luogo elevato.

25. Ad ogni capostrada fabbricasti il tuo luogo elevato, e rendesti abbominevole la tua bellezza, allargando i tuoi piedi ad ogni passaggiere, moltiplicasti insomma le tue fornicazioni.

26. Fornicasti cogli Egizj tuoi membruti vicini, e molti-„ plicasti le tue fornicazioni in guisa da irritarmi.

27 Ed ecco che io stesi la mano contro di te, scemai il tuo assegnamento e ti lasciai in balia delle Filistee tue nemiche che vergognavansi dell'impudico tuo procedere.

ותשפכי את תזנותיך על כל עובר לו יהי, וקרא קצר, ושיעורו ותשפכי את זנותיך על כל
עובר, באופן שכל עובר לו יהי יפיך הנזכר בתחלת הפסוק, ולדעת הרד״ק אל תקרי לו יהי אלא
לא יהי. כמו בפסוק שאחריו לא באות ולא יהיה, וכן יונתן היה קורא לא באלך׳
לא באות ולא יהיה, הלבון ולא יהיה הדבר ולא יצא כלומר דברים שאינם ראוים לבא
ובלתי ראוים להיות׳

ונתתיהו הו״ו כמו ביום השלישי וישא אברהם את עיניו, ואם היה כתוב האכלתים ר״ל האכלת
את האלהים לאחרי) היה עולה יפה, גם הוראה שעל אלה לך. שהוא מפסיק פסוקות מהפשט שעל
ודבש אינינו מתישב אלא לפי קריאה זו שאלה היה ראוי להפסיק לך נרביע, לאמר אחר נתתיך
כלומר סלת שמן ודבש האכלתיך. גם יונתן שתרגם אכלתיך ולא תרגם דאכליתיך
נראה שהיה קורא האכלתים ותרגם אכלתינון והמעתיקים הגיהו להשוות התרגום אל העברי. וכבר ידוע כי הרד״ק והמ״ס קרובות במכתב אחרונה׳

המעט מתזנותיך, חוזר למעלה, וכי כל תזנותיך לא הספיק לך והי׳ מעט בעיניך עד שהוצרכת
לשחוט את בני ולתת אותם להעבירך? (וכן דון יצחק)׳

אוי אוי לך, מאמר מוסגר ושיעור הכתוב ויהי אחרי כל רעתך ותבני לך גב (רד״ק)׳
גב, מקום גבוה. כמו רמה שאחריו, וכן גף, על גפי מרומי קרת (משלי ט׳) ולפי המשל
הוא מקום לזנות, ולפי הנמשל הוא על המזבחות׳

ותזני אל בני מצרים, לפי הנמשל הכוונה לדעת המפרשים עשית כמעשיהם ועבדת את
אלוהיהם, ולדעתי הכוונה על בטחם בברית עם המצרים כמו כשלקח שלמה את בת פרעה,
ואחז שלח מלאכים אשורה להביאם לעזרו ואחז חזקיהו נתן
למלאכי מלך בבל וכל זה היה בענין זנות מחמת אשר ישראל
בהתחברם לעובד אלילים [illegible] בשר [illegible]. וכל [illegible] לאשר
[illegible] המפרשים [illegible] לענין כריתת ברית
בנות פלשתים, זה היה בימי אחז ככתוב בד״ה (ב׳ כח׳ יח׳)
ופלשתים פשטו בערי השפלה והנגב ליהודה וילכדו את בית
שמש ואת אילון וגו׳ ואחר זה שלח אחז אל מלך אשור לעזור
לו ומשפטן הפלשתים נזכר בד״ה אחר שליחת המלאכים
לאשור נראה שהיה הענין קודם לכן אלא שהמספר הזכיר

מגלה מלחמות אחז עם מלך ארם ומלך יש׳ לחוזק שני
המלכים ההם אשר הניעו את לבבו כנוע עצי יער מפני רוח,
ומפני פחדם קרא למלך אשור ואחז הזכיר כי מלבד מלחמות
שני המלכים הגדולים ~~הזה~~ הקלה עוד מכות אחרות הוכה אחז
קודם לכן כי אדומים באו וגו׳ ופלשתים פשטו וגו׳ והמכות
האלה היו סבה לחולשתו ולמורדו בבואו עליו מלך ארם ומלך יש׳.

28 Indi fornicasti cogli Assirii non essendo ancora satolla; fornicasti con essi; nè tuttavia fosti paga.

29 Estendesti la tua fornicazione fino al paese commerciante, la Caldea, cioè; nè con tutto ciò fosti satolla.

ארץ כנען, ארץ רוכלים וכן למטה (י״ל) יחזק קורא
לארץ בבל ארץ כנען ועיר רוכלים (רד״ק)

30 Oh! come abbietto è il tuo cuore! dice Y. Signore, facendo tutte queste cose, azioni da sfacciata meretrice.

אמולה, לי׳ אמלל כלומר גרוע ונבזה והכוונה איך את
גרועה בהיותך מבקשת אוהבים בכל ארצות בבנותך
גבך בראש כל דרך ואת נתת את נתניך לכל
מאהביך. לבתך, עשה הלב לנ׳ לגריעות
(רד״ק) אשת בלשון ערבי שענינו בלתי בושת

31 Fabbricando le tue alture ad ogni capo-strada e facendo in ogni piazza i tuoi luoghi elevati: Nè imitasti le meretrici lequali insultano alla mercede.

בבנותך, לפי שהאמור דומה לשם שעה אותו לו׳
וכן למעלה בהזרותיכם (רד״ק) לקלס אתנן, ע׳ רד״ק
אבל לי׳ קלוס שב׳ חכמים הוא מל׳ יונית שענינו יפה.

32 O Femmina adultera, la quale invece di tuo marito prendi estranei

33 A tutte le meretrici si dà mercede e tu desti tuoi doni a tutti i tuoi drudi e li pagavi nelle tue fornicazioni perchè venissero a te dall'intorno.

34 Egli avvenne in te, nelle tue fornicazioni il contrario delle altre donne nè al di là di te fu mai portata la fornicazione. E tu prezzolando altrui senza venir tu prezzolata, fosti il contrario (delle altre donne).

האשה, דרך קריאה, את האשה המנאפת אשר
תחת אישך וכו׳ (רד״ק) והוא דבק לפסוק שאחריו.
נדה ונדן שני משקלים הם וענין אחד ובלשון נדוניה
מה שהאשה מביאה לבעלה (רד״ק) נתת את נדניך וכו׳
הכוונה על השכר שהיו מלכי יהודה שוכרים מלכי
האומות לבא לעזרתם.
ותהי להפך, מש פשטו ותהי׳ את הוא לנסתרת
והכוונה הדבר היה הפך המנהג.

35 Or bene o meretrice odi la parola di Y.

36 Dice così Y. Signore: Posciachè scopristi l'ima parte tua e le tue pudende sonosi discoperte nelle tue fornicazioni ai tuoi drudi; come pure per le tante tue detestabili abbominazioni e pel sangue de' tuoi figli che desti a coloro;

נחשתך, תחתיתך, דוגמת רוקמתי בתחתיות ארץ והוא
כנוי לערות אשה, וטעם השפך שנתגלה עצמה לכל
עובר, על שפוך חמתך. זה הוא לפי מה שכתוב בספרינו
אבל רואה אני את דברי הגביר מהר נפתלי מענדעל
שור אשר בלעמבערג (המובאים בתולדות רש״י לאחנס
מהר שמעון בלאך הלוי דף ל״ה ולא) האומר כי מלת
נפלה במלת השפך, ור׳ השפך והוא כפל לשון של
ותגלה ערותך דוגמת גלי צמתך חשפי שבל (ישע׳ מ״ז ב)
וגם יונתן תרגם חלף דגלית.

37 Ebbene, ecco che io raduno tutti i tuoi drudi ai quali piacesti e tutti coloro cui amasti, unitamente a quelli cui odiasti: te gli ~~odiati~~ adunerò contro dall' intorno, scoprirò loro le tue pudende e vedranno tutta la tua ignominia.

וכדמ׳, הנכון ובדחי כקריאת רש״י וכן נמצא בספרים הרבה
ובנביאים כ״י על קלף אביר׳.

38 Ti punirò come punisconsi le adultere ed omicide, e ti farò soffrire la morte dell'ira e della gelosia.

ונתתיך דם חמה וקנאה, אתנך להרגת במיתה של חמה וקנאה,
במיתה שמיתה בה אדם את אשתו הנואפת כאשר יחם לו בקנאתו
כי קנאה חמת גבר ולא יחמול ביום נקם. והנה במשל הרגוה
מאהביה בקנאתם כי בגדה באם. וכן בנמשל הנה נבוכדנאצר
התאכזר על צדקיהו שאשר הפר את בריתו אתו.

39 E ti darò in loro mani ed essi abbatteranno le tue alture, diroccheranno i tuoi siti elevati, spoglieranti dei tuoi abiti, prenderanno i tuoi pomposi arredi e lascieranti nuda ed ignominiosa.

40 Aduneranti contro la moltitudine lapideranti colle pietre e faranti a pezzi colle loro spade.

ובתקוך, לא חתיכה בערבי ולדעת יוס הוא כמו הדמין
תתעבדון (דניאל ב׳ ה׳) והוא חתך מחותכין הנעשה בה חתיכות
חתיכות

41 Metteranno le tue case a fuoco e puniranti in presenza di numerose donne. Così farotti cessare di far la meretrice, nè più prezzolerai altrui.

42 Calmerò così l'ira mia contro di te, e la mia gelosia avrà fine, io m'acquieterò nè m'arrabbierò più.

43 Poichè tu, immemore dei tempi della tua giovinezza m'irritasti con tutte queste cose, anch'io ecco fo piombarti sul capo il tuo procedere, dice Y. Signore in guisa che più tu non commetta l'enormità dopo tante abbominazioni.

ותרגזי לי, הראוי ותרגזי בנון הפעלים באלף יוד עד לי אחרית כמו
וידבקו, וכן לי בחקוס אותו עוד לי אחרית
דרכך בראש נתתי... ולא עשית וגו׳ יונתן רש״י רד״ק ורא״ש פירשו
ולא עשית מחשבה על כל תועבותיך להנחם מאשר עשית
ולשוב בתשובה. ודון יצחק פי׳ ולא עשית מדבר בעדו
האל קודר הנני בתת דרכך בראשך והעונש הוא מדה
כנגד מדה אחנס את עשית זמה שאני לא עשיתי זמה.
והיתר פשוט הוא לפרש ולא עשית עבר במקום עתיד,
באופן שלא תעשי עוד את הזמה וכטעם והשבתיך
מזונה (וגם אתנן לא תתני עוד. וגם אני הא, בנביאים
כ״י אביר׳ על קלף וגם אני הא׳ דרכך
בראשך, והוא בלא מפיק כמו הראש כן בתה (רש״י) ולפי
הקרא יתרה, גם היה ראוי לנקד בה׳ אמה. ולכן לקרא כאמה
במפיק ואעפ״י שאין הדבור מדוקדק שהלא כאמה כן היא

44 Ecco che ognuno che ama Proverbj ripeterà intorno a te il proverbio seguente: Quale la madre tale la figlia.

לא כאמה בתה, הנה אינו רחוק בעיני שיהיה משל הדיוט בלתי מדוקדק בלשון, וכן ג״כ דעת רד״ק שההא רפה ודינו במפיק.
~~בלתי מדוקדק בלשון~~ ואולי גם כן שם המלות בלא מפיק
והיו האחרון אחרים אמה ובתה במקום אם ובת והוא ע״ד
ני׳ קריאת.

45. Figlia di tua madre tu sei, la quale aveva a Schifo il proprio marito e i propri figli; e sorella tu sei delle tue sorelle che ebbero a Schifo i loro mariti e i loro figlj. Vostra madre è Chittea e vostro padre Amorrèo.

ולאחות אחותך, הראוי אחותיך וכן בשנ״כ וכן מתאים ממלאת געלן וכן תרגמו הקלכבנדרי והמור׳ והירונימוס. וכוונת בזה לאמר (פסוק נ״ב) אשר פללת לאחותך במקום אח׳ ותוך ושם ג״כ (בסוף הפ׳) אחותך במקום אחותיך והשמטת היוד האחרונה, הוא ע״ד ני׳ קריאת כמון חתנתך:

46 Tua sorella maggiore è Samaria colle sue figlie che ti sta alla sinistra e tua Sorella minore che ti sta alla destra è Sodoma colle sue figlie.

ובנותיה, לפי המשל הם הערים שמוקפות מטרופולי להן. על שמאלך, לצד צפון כי צפון נקרא שמאל ודרום ימין.

47. Nè tu seguisti (soltanto) il procedere di quelle ed imitasti le loro abbominazioni. quasi che troppo poco fosse, facesti peggio di esse in tutti i tuoi andamenti.

כמעט קט ונקלו יהיה מעט ונקל. קט, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. מסרס קוט כמו אשר יקוט כסלו (איוב ח׳ י״ד) שעניינו כריתה, והוא קרוב לקטוע וקטף ואמרו קטן, כלו׳ דבר קטוע, להורות המעט.

48 Come immortale son io, dice Il Signore Sodoma tua sorella insieme alle figlie sue non ~~fecero~~ quel che facesti tu colle figlie tue.

49 Ecco questa sì fu la colpa di Sodoma tua sorella; erano essa e le sue figlie orgogliose dell'abbondanza di viveri e della tranquillità quiete e non sostennero il povero e l'indigente.

גאון שבעת לחם, הראוי גאון במחיבות גאון הנמשך מפני השבע והעשר (ולפי הטעם גם ג׳ דברים שהיו לה גאון ושבע ושלות השקט כן י״ד ענין והמרבון לה החזיקה), ולפי זה יפורש גאון בענין כבודות לחם. והראשון נ״ל עקר.

50 Insuperbite, fecero ciò ch'è ai miei occhi abbominazione; ed io le tolsi di mezzo dopo quel che ho veduto.

כאשר ראיתי ע״ד ארדה נא ואראה (רש״י) והירונימוס תרגם לנכח [illegible], כאלו הוא יתר, כמו בפסוק שאחר זה אשר עשית:

51 Samaria poi non commise la metà de' tuoi peccati; cosicchè tu rendesti le tue abbominazioni maggiori delle loro, e giustificasti le tue sorelle colle tante abbominazioni che commettesti.

52 Or vergognati anche tu d'aver patrocinate le tue sorelle, le quali pei da te commessi peccati maggiori di loro, sono innocenti al paragone di te. Sì, vergognati anche tu e soffri il tuo rossore giustificando le tue sorelle.

אשר פללת לאחותך, נ״ל ענין הלצה בעד אחרים כמו אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים (ש״א ב׳ כ״ה) וכן ויעמד פנחס ויפלל בקנאתו אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל נעשה כמליץ בעדם. וכן כאן בחט־אתיך אשר התעבת מהן הצדקת אותן ונעשית כמליץ בעדן. וכן בהשפטו יצא רשע ותפלתו תהיה לחטאה, פירושו הלצה שימליץ בעד עצמו תתהפך לו לחובה.

53 Io rigiustirò però il loro stato, lo stato cioè di Sodoma e le sue figlie e quello di Samaria e sue figlie; ed in mezzo a quelle avrà luogo altresì il rigiustiramento del tuo stato.

1 54 In guisa che soffrirai la tua confusione e arrossirai di quanto hai fatto vedendoti oggetto di consolazione per esse.

1

55 Le tue sorelle, Sodoma cioè e le sue
2 figlie, ritorneranno al pristino stato
e Samaria e sue figlie torneranno al
2 pristino stato e tu e ~~le tue~~ figlie tornerete al pristino vostro ~~loro~~ stato.

56 Tu nel tempo del tuo orgoglio non facevi già menzione di Sodoma tua sorella

57 Innanzi che si scoprisse la tua ignominia, come accadde al tempo che avesti a soffrire gli insulti delle
2 figlie d'Aram e di tutte le circonvicine figlie dei Filistei che t'insultavano tutt'all'intorno.

58 Della tua scelleraggine e delle
2 tue abbominazioni tu porterai il peso dice J.

59 Perchè dice così J. Signore: Io ti tratterò come hai trattato tu, la quale hai disprezzato il giuramento
2. rompendo la sacra promessa.

60 Io però sarò memore della mia alleanza con te fatta nel tempo
2. della tua giovinezza e manterrò teco un'alleanza perpetua.

61 E tu arrossirai ricordandoti del tuo procedere, quando riceverai le tue sorelle maggiori di te unitamente alle minori di te, le quali io ti darò a guisa di figlie, non però in grazia della tua fedeltà.

2 62 Ma io manterrò la mia alleanza teco, dicchè conoscerai ch'io son J.

63 In guisa che ricordandoti le passate

ושבתי את שבותהן, לשבת הדבר לקדמותו לטובה
כמו שמפורש למטה תשבן לקדמתן וקיצר לשבי
וכן זה שב את שבות איוב (מ"ב י'). ודע כי בשבית
על דלקם כי שבית כתוב שביתהן ביו"ד וקרי בו"ו.
בתוכהנה, הכתוב הוא על לי קריאת בתוכהן כמו שבותהן
ובהא נוספת בסוף, והנקוד הוא על העבר והוא כמו בתוכהנה
בנחמך אותן, גם אחר הגאולה תבושי מכל אשר עשית
כי הרבית חטאתיך יותר מאחותך וחטאתם, עד שכבר כל
היתה סבה שישב ה' את שבותהן, ~~[illegible]~~ והנה את
סבת גאולתן ונחמתן (מהר"ר ח"א) וכן מפורש למטה
בסוף הנבואה הזאת כי הכלמה תהיה גם אחר הגאולה.

לשמועה בפיך, לקחת מוסר ממנה אמרינו לך.

בטרם, ע' רד"ק. השאטות, שרש שוט בארמי ענין בזיון
וחרפה, והאלף על הבינוני בנחי עו בארמי, כמו דאמן דארן
ודעאות זה למטה (כ"ח, כ"ד וכ"ו) השאטים אותך ושאטם
שאט כמו בשאט בנפש (כ"ה, ט"ו) בשאט נפש (ל"ו ה')
בכל שאטך בנפש (כ"ה ו'). נאם ה', בנביאים כי על
קלת שבי נאם ~~[illegible]~~ אדני ה' וגם בתרגום ה' אלהים.

בקחתך את אחותיך וגו' שאחר כל האומות אני אתן אותן לך לבנות
ואת תהיי כאם ומטרופולין לכל העולם בשוב כל האומות
לעבודת ה' באחרית הימים, ולא תבושי ותדעי כי תדעי שאין
הגדולה הזאת לך מזכותך (רד"ק). ולא מבריתך, ולא משמרך את
בריתך אלא מפני שאני אקים את בריתי אתך אשר נשבעתי לך בימי נעוריך.

cose) ti vergognerai nè più oserai aprir bocca a cagione del tuo rossore, quando io ti perdonerò tutto ciò che facesti, dice Y. Signore

XVII.

1 La parola di Y. fu a me con dire:
2 Figlio d'Adamo, fa un discorso enimmatico e pronunzia una parabola intorno alla famiglia d'Israele
3 E di, Dice così Y. Signore: La grand'aquila dotata di grandi e lunghe ale, piena di penne e fornita di varii colori, venne al Libano e ne prese il frondoso capo del Cedro.

י״ז

חוד חידה, חידה בארמי אֲחִידָן (דניאל ה׳ י״ב) והוא מגזרת אָחַז שענינו סגר, מאמר סגור וחתום. משל, הוא מאמר שאדמין בו דבר לדבר. אל בית ישראל, על.

הנשר הגדול, הוא נבוכדנאצר. ארך האבר, אבר ואברה נבדל מן כנף כי אבר ואברה נאמרים על עצם הכנף (ר׳ ראובן בן אהרן הלוי בס׳ ענף עץ עבות דף נ״ב) ולפי כך נגזר ממנו יאביר אביר שענינו חזק כי כח גדול יש לעופות באותו עצם; ואם כנף כולל העצם והנוצה ושרש כנף מורה בערבי כמו הִסְתִּיר וכן בלה״ק ולא יִכָּנֵף עוד מוריך (ישעיה ל׳ כ׳) ודע כי מלת האבר ראויה לרביע והזקף אינו אלא [?] טעות סופר אשר לו הרקמה, נוצתו נאה ובעלת גוונים הרבה כאלו היא מרוקמת. בא אל הלבנון, משל על ירושלים והמשיל אותה אל הלבנון דרך כבוד וגדולה כי הוא המגבוה ונשא ונכבד בעבור ארזיו. צמרת, לא נמצא רק ביחזקאל (ומשה פסוק כ״ב ופי׳ לא פעם ג׳ י״ד) ופירושו כל ענף האילן, ודרך השנן הגבוה שבעץ, ובעל פי׳ עֲלֵה האילן מל׳ צֶמֶר lana seu coma arbo[ris] ורבק פי׳ כרד״ק ובאר המלה מל׳ ערבי דָּמַר grandis fuit; ולפי גזרת המלה מהארמי עֲמִיר שענינו חציר וירק (עלה חציר, משלי כ״ז כ״ה תרגום סָלִיק עֲמִירָא) וכן בסורי כל הבשר חציר (כָּל בִּשַׂר עמירא) וידוע כי במלות הרבה הצ׳ שבעברי היא הע׳ בארמי ויהיה צמרת כנוי לראש הארז אשר הוא תמיד עושה מעשה ירק (sempre verde). ולמנוס צמרת הארז הוא משל ליכניה הוא יהויכין מלך יהודה שהגלה אותו נבוכדנאצר בבלה.

4 Il principale de' suoi rampolli ne troncò e lo portò in un paese commerciale in una città di mercatanti lo collocò.

את ראש יניקותיו, יניקותיו כמו ונקותיו מטיפים כ״ב ומשוק ויעל כיונק לפניו (ישעיה נ״ג ב׳) ויונקתו לא תחדל (איוב י״ד ז׳) ועל גנתו יונקתו תצא (שם ח׳ ט״ז) אלא שיונק הוא על לשון ויניקותיו הוא מן יֹנֶקֶת שהוא על לשון נקבה; והוא כנוי לנשיאות הילדות והרכות ונקראו כן על שם היונקים שהם בעלי חיים בתחלת הויתם והמשיל יכניה ליונק כי נער היה בן י״ח שנה במלכו ושלשה חדשים מלך ונקרא ראש היונקות להיותו המלך.
ארץ כנען, ארץ סחורה, כמו כִּנְעָנֶיהָ נכבדי ארץ (ישעיה כ״ג ח׳) אספי מארץ כנעתך (ירמיה י׳ י״ז) ונקרא כל סוחר כנעני ע״ש הכנענים שהיו מפורסמים ובפרט הצידונים שבארץ כנען הסחורה על הים; ונאמר (כמו למעלה ט״ז כ״ט) בבל שהם ארץ סחורה מפני שהבבלים היו מושלים בימים ההם בארצות הרבה והיו מביאים לעירם את עשר כבוד מדינות רחוקות כמו הסוחר שמביא בארצו תבואות ארצות רחוקות.

5 Indi prese una pianta di quelle del paese e la pose in un campo sativo; la recò presso molt'acqua, la collocò a guisa di salice.

6 Esso vegetò e divenne un'ampia vite poco elevata in guisa che i suoi rami avessero a rivolgersi ad essa (aquila) e le sue radici stessero sotto di essa. Divenne così una vite, produsse tralci e mandò fuori ramoscelli.

7 Vi era poi un'altra aquila grande di grandi ale e di molte penne. Ora questa vite inclinò le sue radici verso di quella e dalle ajuole ove era piantata diresse verso di lei i propri rami affinchè l'adacquasse.

כלים, סוחרים כמו ל' תשיה (כ"ז י"ג) המה רכליך ומזה רְכֻלָּה
כֻלַּת, והכל נגזר מן רגל כי מתחלה היו הסוחרים סובבים ברגליהם
יר לעיר וקרוב לזה רכיל הולך רכיל ומספר דברים מזה לזה.
קח מזרע הארץ, לקח נשיא אחד מאותן המיוחסות באותה הארץ
והוא משל על צדקיה שהמליכו נבוכדנאצר וקראו מזרע הארץ להיותו
רע המלוכה.   קח על מים רבים, לקח אותו אצל מים רבים
כלומר הביאו אצל מים רבים (כמלת קחם עמך אתן); קח ימוד לקח,
כמו קָחָם על זרועותיו (הושע י"א ג') ועל כמו אל.
צפצפה שמו, שם הנטע ההוא כאלו צפצפה היא הערבה
הגדלה על המים, אף הוא הביא אותו נטע אצל מים רבים והנה
נטע ההוא לפי מה שמפורש אח"כ היה גפן ומחשבתו כי להיות
שהגפנים אין רבוי המים טוב להם הנוטע הזה בשומו את הגפן
אצל מים רבים נתכוון שלא יצליח הצלחה גדולה, וזהו רמז כי מלך
בבל בשהמליך את צדקיהו נתכוון שתהיה ממלכה שפלה,
ושלא יתנשא למרוד בו כמפורש למטה פס' י"ד ולולא מה שאחר
למטה פס' ח' נראה ברור שלא היתה כן דעת יחזקאל אך היות הגפן
אצל מים רבים הוא אצלו מועיל לעשות גפן אדרת עושה ענף
ונושאת פרי; וכן למטה י"ט י' אמך כגפן בדמך על מים שתולה
פוריה וענפה היתה ממים רבים ויהיו לה מטות עז וכו' ותגבה
קומתו וכו'. ואחרים פירשו צפצפה על פי ל' ערבי מקום מישור
אך לפי זה בצפצפה הל"ל מדבר כי רחוק הוא שתהיה זאת הוראת
ל' צפצפה כי כמה פעמים נזכר במקרא מקום מישור ועמק ובקעה
גיא ונחל ובשום מקום לא מצאנו ל' צפצפה.
סורחת מתפשטת, כמו וסרח העודף יריעה סרוח.
לפנות דליותיו אליו, באופן שיצטרכו דליותיו לפנות ולשאת עיניהם
אותו נשר למען ישגיח עליהם ויצליחם ושרשיו ג"כ יהיו משועבדים
תחת הנשר לעשות בהם כרצונו והכוונה שהוא רצון מלך בבל
שיהיה צדקיה ממלכה שפלה שיצטרך להשען על מלך בבל ולהיות
לו עבד עולם.
ויהי נשר אחד, הוא פרעה חפרע מלך מצרים הנזכר בירמיה מ"ד ל'.
כפנה, רש"י ורד"ק ומצ"ד פירשו ל' רעב הגפן צמאה ומכספה לאותו נשר אך
לפי זה הל"ל כפנו שרשיה כי לא יתכן שיהיה כפן פועל יוצא, והרעבה
שרשיה גם מלת שלחו לא תתיישב יפה. ובתוספת פירש"י כפנה כמו הפכה כנפה
כמו פונקו וקבוץ וכן דעת רד"ק. ות"ל כפנה וכן נ"ל שבא הנון במקום את
הכפל כמו בשלת מְעֻלַּנִיךְ והטעם היטתה שרשיה לצד הנשר ההוא ושלחה
דליותיה לאותו צד כאומר נשענה עליו למען ישקה אותה והכל משל למרידת
צדקיה ששלח מלאכים אל מלך מצרים לתת לו סוסים ועם רב.
מערוגות מטעה, אין המלות האלה מתיישבות יפה אם נדריך אותן למלות
להשקות אותה, כהוראת המפרשים ונ"ל שצריך להדביקן למעלה ודליותיו
שלחה לו מערוגות מטעה להשקות אותה, כלומר מן המקום אשר היתה
נטועה שם שלחה דליותיו לאותו נשר. ולפיכך בפורענות אמר על
ערוגות צמחה תיבש; וכוונה בזה למטה פס' ט' למשאות אותה משרשיה
למעלה ולא עם בזרוע גדולה ובעם רב.

8 Essa era radicata in un buon campo, presso molt'acqua in guisa da produr rami e portar frutto ed essere una forte vite.

אל שדה טוב, והלא היתה שתולה בגלה טוב וכו' שאמרו שהיתה ראויה להצליח לעשות ענף וכו' ומה צורך היה לה לשלוח לאותו נשר? כלומר והלא צדקיהו היה בטוב (בכבודו עם נבוכדנאצר) והיה מצליח עמו ולמה מרד בו ועבר על שבועתו? ואלו לא עשה כן היה עושה ענף ונושא פרי שיתקיימו לו בנים (רד"ק)
אדרת, תלבשת, אדן אדיר.

9 Di: dice così il Signore: Potrebb'essa prosperare? Anzi ella (l'aquila maggiore) svelleranne le radici; taglieranne i frutti sicchè si secchino ed in guisa che inaridissa in tutte le sue foglie della sua vegetazione, sollevandola dalle radici e ciò senza grande sforzo e molta gente.

תצלח, התצלח? את שרשיה ינתק, הנשר הגדול, שהוא נבוכדנאצר קוסס, לשון קצוץ, כל טרפי צמחה תיבש, תיבש הגפן מכל טרפיה שיבשו על דקקה נובלת עליה. טרף, תרגום של עלה טרפא.
למשאות, להשיא, על ולהמשיע את המחנות שעשנו להסיע (רד"ק ורש"י) והוא על לשון שורי שאומרים מחקתלו במקום להקבילו. והנה המקרא הזה בזוכה הקושיא ביאר ורד"ק תמה שלא נמצא זה במסורת אמנם נראה שנדחתה לשנין המקרא בלתי מדויקת כמו שהיא הנדפסת במקראות גדולות בי תקצא לא כי נזכר בה פסוק הלא כגעת בה רוח הקדים (שהוא המקרא שאחריו) במקום אמור כה אמר (אדני) ה' ובמחש כי על קלף [illegible] המקרא הזאת בפרשת ונתחנן על פסוק [illegible] אלהים [illegible] נחסר אמור כה אמר ה' תצלח ולא נזכר בה פסוק הלא כגעת בה.
ודע כי ברש"י [illegible] על קלף [illegible] עניין [illegible] ביתא [illegible] וכן הרבה לשונות שברש"י בדפוס [illegible] וכן נכון שאין לו דברי רש"י, אך תוספת שהוסיף קדם בגליון.

10 Essa ecco, essa era radicata: prospererà essa però; anzi appena sarà toccata dal vento orientale si seccherà; sulle ajuole della sua vegetazione si seccherà.

והנה שתולה התצלח, הנה עתה היא שתולה ומושרשת בקרקע והיא קובעת שתצלח, אך התצלח? לא כן, אלא מיד שיגע בה רוח הקדים תיבש יבוש. על ערוגות צמחה, במקום שהיתה צומחת וגדלה.
שם, שם תיבש.

11 E la parola del S. fu a me con dire:

12 Dì alla famiglia pervicace: Sapete voi che cosa sono queste cose? Dì loro: ecco il re di Babilonia si è recato a Gerusalemme e ne prese il re e i principi, e li condusse appo sè in Babilonia.

הנה בא מלך בבל וגו' כאמור במ"ב (כד י"ב-י"ז) ויצא יהויכין מלך יהודה על מלך בבל וכו' ויקח אותו מלך בבל וכו' והגלה את כל ירושלם ואת כל השרים ואת כל גבורי החיל וכו' ויגל את יהויכין בבלה וכו'.

13 Prese uno della stirpe reale e stabilì con lui alleanza, e gli fece contrarre giuramento; e prese altresì i grandi del paese.

ויקח מזרע המלוכה, הוא מתניה בן יאשיה אשר הסב את שמו צדקיהו (מ"ב כד י"ז) ואת אילי הארץ לקח, קרי כתוב באלים (שם שם שם ט"ו) ואילי [illegible] שם הגדולים [illegible] על כל עתודי ארץ (ישעיה י"ד ט')

14 Perchè restasse un regno basso senza sollevarsi, perchè cioè serbasse i patti e sussistesse.

לשפלה, מפעל הוא והכינוי חוזר לממלכה, כדי שתתקיים הממלכה על שעבוד בברית. ו"ת כאלו כתוב לעבדו.

15 Ed egli si ribellò mandando i suoi messi in Egitto perchè gli dessero ministri cavalli e numerosa gente. Potrà egli prosperare, potrà egli andar salvo chi tali azioni commette? Romperà egli la solenne promessa e andrà salvo?

וימרד בו, ככתוב במלכים ב' (כד כ') וגם במלך נבוכדנאצר מרד אשר השביעו באלהים. לשלוח מלאכיו מצרים, כאמור בירמיה (ל"ז) גם ממצרים תבושי כאשר בושת מאשור [illegible] נזכר עוד (רד"ק) כי חיל פרעה יצא ממצרים לעזור לצדקיה והיו לו מתשועה כמעט. היצלח וגו' צדקיה היה כפוי טובה למלך בבל שנתן לו המלוכה ועם שהיה נאמן עמו והוא צדקיה קבל המלוכה מידו ונשבע לו ואחר מרד בו.

16 Come immortale son io, dice il Signore, nella residenza del Re che gli diede il regno, e del quale disprezzò il giuramento ed infranse

חי אני, דרך כנוי, והכוונה אני חי לעולם אם לא יהיה הענין כן שימות צדקיה בעירו של נבוכדנאצר, אתו בתוך בבל וכן היה שאחרי אחר שעוורו את עיניו והביאוהו בבלה לא נזכר עוד דבר על אודותו.

l'alleanza, presso di lui, dentro Babilonia morrà.

17 Nè con grande esercito e copioso attrappamento si adoprerà con lui Faraone nella guerra, quand'altri lancerà baliste e costruirà terrapieni per distruggere numerosa gente.

…ן בחיל גדול וקהל רב פרעה לא יעשה עם צדקיהו בחיל גדול לעזרו כמו שהבטיחו
…שעה שהכשדים ישפכו סוללה ויבנו דיק להכרית בירושלים נפשות
…ות, ככתוב בירמיה וחיל פרעה יצא ממצרים וישמעו הכשדים הצרים על
…ושלים את שמעם ויעלו מעל ירושלים (לז ה) ואעפ״כ לא שבו הכשדים
…רו על ירושלים ולכדוה. נראה שפרעה הוציא אחריו חיל בלתי גדול לעזור
…צדקיהו, וכשראה כי חיל הכשדים גדול מחילו השיב את חילו מצרימה ולא
…א עוד אל הכשדים. יעשה אותו, עמו. סוללה ודיק, עיין למעלה ד׳ ב׳.

18 Egli spezzò il giuramento, rompendo la solenne promessa e poi ch'erasi assoggettato, e tutte queste cose commise, non può andar salvo.

…נה נתן ידו, אחר שנתן ידו והשתעבד למלך מצרים ואחר כל אלה עשה,
…ורד בו לא ימלט. נתן ידו, השתעבד, כמו מצרים נתנו יד
…(איכה ה ו) נתנו יד תחת שלמה המלך (דה״א כט כד) ויתנו ידם להוציא
…שיהם (עזרא י יט)

19 Ebbene, dice così J. Signore: come immortale io sono, il mio giuramento che sprezzò e la sacra promessa che infranse, gli farò piombare sul capo.

…בריתי, ברית הנעשית בשבועה נקראת ברית אלהים כמו ואת ברית אלהיו
…שכחה (משלי ב יז)

20 Stenderò contro di lui la mia rete ed egli resterà preso nei miei lacci. Lo farò andare in Babilonia, e quivi esigerò conto da lui dell'infedeltà contro di me commessa.

21 E tutt'i rifugi ch'egli ha fra tutti i suoi eserciti cadranno per la spada ed i rimanenti si sparpaglieranno per ogni parte: così conoscerete che son io J. che parlai.

…את כל מברחיו, רבים פירשו הבורחים, ואין טעם לחסר ביכר ב׳ מאות אחת
…הבורחים. ואומר אני כי אחרי שאלת מברח לפי השקלה היא שם דבר
…כמו משכן, משקל, מפלט, משגב ולא שם התאר. קרוב הדבר שיהיה
…עם מברחיו הקנינים שהיה צדקיה חושב לברוח אליהם ולהמלט על ידם
…הם אגפיו כלומר חילותיו, ולפי הקשר יותן שתרגם גיברוהי, ורק
…אומר שהיה יותר קרוב מבחרו ואין צורך. בכל אגפיו, מברחיו אשר
…בכל אגפיו.

22 Dice così J. Signore. Renderò poi dell'alto frondoso capo del cedro, e lo trasporterò. Dal più alto de' suoi rampolli spiccherò un tenero ramoscello e lo pianterò in su un monte alto ed eminente.

ולקחתי אני, הלקיחה שלי לא יהיה כלקיחת נבוכדנאצר שלא הצליח.
ונתתי, אתן במקום אחר. רך, יונק רך, והוא זרובבל בן שאלתיאל
בן יכניה (רד״ק). של הר גבוה ותלול, לא נקראת הר כמו ההר הטוב
הזה (דברים ג כה) ארץ הרים ובקעות (דברים יא יא), ולפי המשל אשר שנטעו
ונטיעה בראש הר גבוה כדי שצמחו במקום גבוה יהיה גובה קומתה נראה
יותר. תלול, חזק תל.

23 Nel più eccelso monte d'Israele lo pianterò, ed esso porterà rami e farà frutto e diverrà un forte cedro ed ogni uccello, ogni aligero soggiorneranno sotto d'esso, soggiorneranno all'ombra dei rami suoi.

…בהר מרום ישראל, הוא הר ציון כאומר למטה (כ מ) כי בהר קדשי
…בהר מרום ישראל שם יעבדוני כל בית ישראל. ושכנו תחתיו כל
…צפור, ישראל יהיו תחתיו בשלום.

24 Così conosceranno tutti gli alberi della campagna che son io J. che ho abbassato l'albero alto ed ho alzato l'albero basso; che ho fatto inaridire l'albero verde e germogliare l'albero secco, ch'io J.

…עץ גבוה ועץ לח, משל לצדקיה. עץ שפל ועץ יבש משל לזר…

insomma ho parlato ed eseguito.

Capitolo XVIII.

18. — יח

V: 1° La parola di I. fu a me con dire:
2° Che avete voi che ripetete in sul paese d'Israele
questo proverbio: I padri mangiano l'agresto
e i figli ne hanno i denti allegati.

ב': מה לכם וגו': ישראל אשר היו אומרים המשל הזה (המובא ג"כ
בירמיה לא כ"ט) כנגד הנביאים שהיו מוכיחים אותם שישובו
בתשובה לא יועיל לנו כי כבר נגזרו עלינו הרעות בחטאת
אבותינו. לפי' יחזקאל מודיעם כי שקר הוא המשל הזה, ושאתם
ראוי להם לשוב בתשובה ואז לא תבאנה עליהם הרעות
כמו שמפרש בסוף הפרשה. כן נ"ל, ועיין פירושי בשמות כ' ה':
על אדמת ישראל: אתם היושבים על אדמת ישראל אתם מושלים
את המשל הזה. אבות יאכלו בסר וגו': כי הוא שבעו של אדם
כשרואה חברו אוכל דבר חומץ תקהינה שניו, עיין כתובות דף
ס"א ב'.

3° Come immortale sono io dice I. Signore, voi non a-
vrete più a ripetere questo proverbio in I-
sraele,
4° Son pur mie le persone tutte, la persona del pa-
dre e quella del figlio m'appartengono egual-
mente: la persona che pecca ha da perire.

ג': אם יהיה לכם עוד משול המשל הזה בישראל: כי כבוא
הרעות עליכם תדעו שתבאנה על הרשעים אף אם היו
אבותי' צדיקים, והצדיקים ימלטו אף אם היו אבותם רשעים.
ד': הן כל הנפשות לי הנה: אני אב לכל נוצר ולא יתכן שיהיה
לפני משוא פנים לעוות אדם בריבו אלא איש כדרכיו אשפוט
אותו. היא תמות: תקבל עונשה החיים והמות משל על הטוב
ועל הרע הברכה והקללה.

5° Quand'uno sia giusto ed eserciti giustizia ed uma-
nità,

ה': וצדקה: לפנים משורת הדין משל אהב[illegible]ת החין
~~[illegible]~~ חוץ מקנוסי.

6° Non mangi sui monti, i suoi occhi (le sue spe-
ranze) non rivolga agl'idoli della casa d'I-
srael, la moglie altrui non contamini
a donna mestruata non s'accosti;

ו': אל ההרים לא אכל: לא אכל זבחי מתים על ההרים
אשר היו עובדים שם את האלילים. ועיניו לא נשא:
כפעם אשר נשאתי את עיני, ועיין בפתרון, אל גלולי:
אלילי. והנה לא הזכיר מעבירות שבין אדם למקום אלא
ע"ז ואח"כ הזכיר בעבירות שבין אדם לחבירו אלא
שאחר הניאוף סמך לו בעילת הנדה לאומר איסורה
ואע"פ שהיא מן המצות השמעיות הזכירה אצל הניאוף
לפי שספק כי הכובש את יצרו ונזהר מן הנדה יקל לו
להזהר מא"א, ואשר לא ידע להזהר מביאת הנדה
יקשה לו מאד להשמר מהכשל בשאר עריות ומזה
הצד איסור הנדה (וכן ג"כ כל איסורי שבתורה)
הוא נכנס בכלל המצות שבין אדם לחברו.

7° Non faccia sopruso a persona, il pegno restitui-
sca al debitore, rapine non commetta, dia il pro-
prio pane all'affamato e copra d'una ve-
ste l'ignudo.

ז': חבלתו חוב: חבולתו שהיא חבולת חוב שקבל אותה
מיד בעל חובו. ישיב: אם הלוה עני ויתן לו שמלתו
במשכון. גזלה לא יגזל: הצדיקים ממונם חביב עליהם
מפני שאין פושטים ידיהם בגזל, ובהפך הגזלנים ידי
והרמאים עושים לפעמים טובה בממונם יותר מהצדיקים
כי יבטחו ~~[illegible]~~ בנכליהם שימצאו תמיד די מחסורם
לפי' אמר שאחר שישיב חבולתו מה שהוא לפנים משורת
הדין הוסיף ואמר שעם כל זה גזלה לא יגזל, וכן אמר
שאחר לחמו לרעב יתן ועירם יכסה בגד הוסיף

ואמר בנשך לא יתן ותרבית לא יקח מעול ישיב ידו, כי
מלוה ברבית ועושי עולה פעמים הרבה מפזרים ממונם לעניים
דה׳ שונא גזל בעולה, והטובות שאדם עושה בממון שאין בו
לכן בהידור לא לרצון תהיינה לפני אלהי המשפט.

8. Non dia a censo, non riceva aumento, ritiri la mano da quanto è ingiusto, faccia retta giustizia fra uomo e uomo.

בנשך לא יתן: נשך כסף. ותרבית לא לקח, נשך אוכל
כותן לעני סאה חטים בזמן הסתו כדי שישיב לו סאה וחצי
בימי הקציר.

9. Segua i miei statuti, e le mie leggi osservi praticando rettitudine: egli è un giusto, egli deve vivere dice il Signore.

בחוקותי יהלך ומשפטי שמר: הם שאר מצות שבין א
אדם לחבירו כמו שפירש ואמר לעשות אמת.

10. S'egli poi genera un figlio ribello versatore di sangue il quale agisca in opposizione ad ognuna di queste cose,

ועשה אח: יונתן ואחרים פירשו עושה לאחיו והוא רחוק
מאד, ורד״ק ואחרים פירשו אח כמו אחד והמלה כאילו
ממלת אחת שחסרה בה הדל״ת, אך אין טעם ראיה
שיאמר אח במקום אחד, כי שם נשמטה הדל״ת מפני התו
שאחריה, כמו במלת בַּת שהיא במקום בנת.
אם היה אפשר לחוק ולפרש אח ל׳ אך כמו ואמור אח (למעלה ו׳ י״א)
ואם זה רחוק מאד. והנכון כדעת אשר שמלת אח יתירה שהתחיל
הסופר לכתוב אחד במקום מאחד ואחר שכתב שתי אותיות
ראה שטעה וחזר וכתב מאחד. ולדעת מוהר״ר יאיר אח כ
כמו אך כלו׳ ועשה רק רע. מאחד מאלה: כאחד כל אחד מאלה
המעשים הנזכרים למעלה. מאחד: המ״ם להוראת כאל
כמו ולא רשעתי מאלהי, ותשקה בשאהה מקדשי ה׳, ואת
אשר חטא מן הקדש עיין פירושי לס׳ ויקרא ל״ב. ומלת אחד
באה להוראה כל אחד וארבעה פנים לאחת (למעלה א׳ ו׳) והיית
כאחד אדם (שופטים ט״ז ז׳ וי״א). ואחד בספרים הרבה כ״י ובדפוס
ראשון ובנביאים כ״י שבידי כתוב מאחת וכן נכון.

11. E lungi dall'eseguire tutte le suddette cose, mangi sui monti e contamini la moglie altrui.
12. Faccia sopruso al povero ed all'indigente, commetta rapine, il pegno non restituisca, agli idoli rivolga i suoi occhi (le sue speranze), commetta abbominazioni;
13. Dia a censo, e riceva aumento: Dovrà egli vivere? Non vivrà. Egli ha commesse tutte queste abbominazioni: egli deve morire: egli è del proprio eccidio la cagione.

יונתן: בידי שמים.

14. Ove egli poi generi un figlio, il quale vegga tutti i peccati commessi da suo padre ed usi considerazione e non gli imiti;

ויראה ולא יעשה כהן: קרי וַיִּרְאֶה להבדילו מן וירא
שלפניו שענינו ראיה ממש, וזה ענינו התבוננות כמו ל
למטה כ״ח ויראה וישב מכל פשעיו אשר עשה, וכן פירש
בכאן רש״י ראה בלבו שאין טוב לעשות כן.

15. Sui monti non mangi, i suoi occhi (le sue speranze) non rivolga agl'idoli della casa d'Israel, la moglie altrui non contamini;

16°: A persona non faccia soprusi, pegno non prende, rapina non commette, il proprio pane dia all'affamato, e l'ignudo copra d'una veste:

17°: Dal povero ritragga la mano, censo ed aumento non riceva, le mie leggi eseguisca, i miei statuti segua: questo non debe perire pel peccato di suo padre: egli deve vivere.

18°: Suo padre poichè commise frodi, rapì le sostanze del fratello, e ciò che non è bene operò nella società, ecco che perì pel suo peccato.

19°: Voi direte: com'è che il figlio non porta la pena dei peccati del padre?... Ma il figlio ha praticato giustizia ed umanità, tutti i miei statuti osservò ed eseguì; egli deve vivere.

20°: La persona che pecca quella perirà: il figlio non porterà la pena dei peccati del padre, nè il padre porterà la pena dei peccati del figlio: la probità del giusto starà sopra di lui, e la malvagità dell'empio sopra di lui piomberà.

21°: Quando però l'empio si corregga di ~~tutti~~ i commessi peccati, ed osservi tutti i miei statuti e pratichi giustizia ed umanità, egli vivrà, egli non perirà.

כא: מכל חטאתו: הספרים מוטעים הם בלא ספק, במה
שחטאתיו בי״קף וצ״ל כפשוט כמו ישוב, אלא שהרקתיון
מספיק יותר מן השני כי ישוב „מכל חטאתיו, אשר
עשה „ וכן מצאתי קה״כ בדפוס ברי״שא ובדפוס רע״ה
ובנביאים כ״י על קלף עבירי.

22°: Tutte le colpe da lui in addietro commesse non gli verranno ricordate: per la probità da lui praticata egli vivrà.

23°: Ho io piacere della morte del malvagio? dice il Signore. (Mainò), ma sì bene che si corregga della sua condotta e viva.

24°: E quando il giusto si ritiri dalla sua probità e commetta ingiustizie, commetterebbe egli le abbominazioni del malvaggio, e vivrebbe? Tutti gli atti da lui praticati non gli verranno ricordati: egli perirà per l'infedeltà in cui sarà trascorso e pei peccati che avrà commessi.

25°: Voi direte: Non si può concepire il procedere del Signore. — Udite, o voi della casa d'Israel: è egli il mio procede=

כה: שמעו נא בית ישראל : כי שבידי (הנקודים) במונח רביע.
לא יתכן: ארץ תבן נופל על ידיעת כל דבר
בשמעוס, יהיה זה במדה, במשקל, או במספר

re che non si può concepire? Sono piuttosto i vostri procedimenti che non possono concepirsi.

אין בדרך אחר, כמו ותכן לבנים תתנו (שמות ה' י"ח) שענין
הוא במספר: ובמתכנתו לא תעשו (ל' ל"ב) הוא במספר
ובמשקל, את הכסף המתכן (מ"ב י"ב י"ב) הוא במספר
ומים תכן במדה (איוב כ"ח כ"ה) הוא במדה, ותכן לבות ה'
(משלי כ"א ב') ותכן רוחות ה' (שם ט"ז ב') ולו נתכנו עלילות
(שמואל א' ב' ג') ענין ידיעה בשמוס, ועיין מה שכתבתי ב
ישעיה מ' י"ג, ובן כאן לא יתכן דרך ה' הטעם אי אפשר
להבינו כלו' אינו מתישב על הדעות. ואין שום יחס לשרש
תכן עם שרש תקן תקן משלים הרבה (קהלת י"ב ט')
הידוע בארמי ובדברי רז"ל וממנו תקנת שבת בקצת
ספרים כ"י הוא בקוף, וכן צריך להיות. וקרוב לשרש
תכן שרש סכן אשר ממנו סוכן.

26° Quando il giusto si ritrae dalla sua probità, e commetta atti iniqui egli perirà a cagione di quelli: sì, per l'iniquità che commise perirà.

כ"ו: ועשה עול: מעשי עול, לפיכך אמר ומת עליהם בל' רבים.

27° E quando l'empio si ritira dalla malvagità, che commetteva e pratica giustizia ed umanità egli si conserverà in vita.

28° Egli considerò e si emendò di tutte le colpe, che commetteva: egli vivrà, egli non perirà.

29° Ma dice la famiglia d'Israel: Non si può concepire il procedere del Signore. Son forse i miei procedimenti che non possono concepirsi, o famiglia d'Israel? Son piuttosto i vostri che non si percepiscono.

כ"ט: הלא דרכיכם = לא יתכן: בנביאים כ"י על קלף שבידי לא
יתכנו כמו למעלה כ"ה.

30° Sì, io vi giudicherò ciascheduno, secondo la sua condotta, o famiglia d'Israel, dice il Signore. Correggetevi e correggete altrui di tutte le vostre colpe, nè il peccato vi serva d'inciampo.

ל': והשיבו: את אחרים. ולא יהיה לכם למכשול עון: לפי
הטעמים שום עון לא יהיה לכם למכשול וגם היה אפשר להדביק
מכשול לעון (וכן הוא בנביאים כ"י שבידי) ולפרש לא יהיה לכם
שום דבר למכשול עון, אל תתנו כח לשום דבר להכשיל אתכם
ולהפיל אתכם בחטא. ולדעת מהר"ר אחד אל יהיה לכם המשל
הזה (אבות אכלו בסר וגו') למכשול עון להחזיק אתכם במרדכם
הרי אין לכם תקנה, כי בעונות אבותיכם יענשנו הש"י אף אם
נשוב בתשובה.

31° Gettate lungi da voi tutte le colpe che commettevate, e fatevi un cuor nuovo ed uno spirito nuovo; e perchè volete perire, o famiglia d'Israel?

32° Poichè io non bramo la morte di chichessia, dice il Signore; correggetevi e vivete.

ל"ב: והשיבו: ולא בחזרה מלת שוב.

Capitolo XIX. י"ט

19°

V. 1° E tu imprendi un canto lugubre intorno

א': נשיאי ישראל: מלכי ישראל, המלכים אחר יאשיהו.

ai Principi d'Israel.

2° E di: che cosa era tua madre? Una leonessa. Essa giaque trai Leoni, tra i lioncelli allevò i suoi piccoli.

3° Uno de' suoi piccoli da essa allevato, divenne lioncello, e s'avvezzò alle rapine, e divorò uomini.

4° Gli si radunarono contro le nazioni, egli restò preso nella loro fossa, e lo trassero cogli uncini al paese d'Egitto.

5° Essa vedendosi desolata, perduta la sua speranza prese un altro de' suoi piccoli e lo costituì lioncello.

6° Egli camminò coi leoni, divenne lioncello, e s'avvezzò alle rapine, e divorò uomini

7° Frequentò i loro palazzi, e ne devastò le città, sicchè la terra con quanto è in essa, restò deserta, pel clamoroso suo ruggito.

8° Le nazioni circonvicine gli diedero contro - Da varie provincie, gli stesero contra

ב׳: **מה אמך**: מה היתה אמך, כלו׳ למה היתה דומה? והשיב היתה לביא, והאם היא משפחת בית דוד ואמריה הם מלכי בית דוד ותאמר כפיר הוא כאן כבני למלך. **לביא**: הנכון לאמור לביא והנה השם הזה נאמר לזכר ולנקבה בשוה כמו אשל ואחרים, ובסוף התקינו לאמור לנקבה לביאה ולפיכך נקרא כאן לביא. **בין אריות רבצה בתוך כפירים**: אין לדבר בסגנון הזה המליצה הקלה שאין אלא לתפארת המשל, כי כוונת הנביא לומר שהוא נמשלת ללביא ובניה לכפירים, ואמר דרך משל שהאם היתה רובצת בין האריות ובניה נתגדלו עם בני האריות

ג׳: **ותעל**: בנין הפעיל. **אחד מגוריה**: רמז ליהואחז בן יאשיהו. **וילמד לטרף טרף אדם אכל**: והכוונה פרק מעליו כל עול ונהג בחפשיות באריה, וכן יהואחז נראה שלא רצה לתת מס לפרעה, ולפיכך בא עליו והביאו מצרימה.

ד׳: **וישמעו אליו**: נאספו עליו, על דרך וישמע שאול את העם (ש״א טו׳ ד׳) (ר׳ שמואל דעמאקלר). **בשחתם נתפש**: עושים חפירה בקרקע, ומפילים בה החיות בצדיה (רש״י ורד״ק). **ויביאהו בחחים**: כמין טבעת שמעבירים באף החיות ומושכין אותן בה (רש״י רד״ק ומצ״ד) ע״ל ושמתי חחי באפך (ישעיה ל״ז כ״ט). **אל ארץ מצרים**: רמז ליהואחז שאסר אותו פרעה נכה והביאו מצרימה (מ״ב כ״ג ל״ד).

ה׳: **נוחלה**: הפך התוחלת, נשארה בלי תוחלת, ופירש ואמר אבדה תקותה (רד״ק). ורש״י ורד״ק פירשו ל׳ חולי נוחלה במקום נחלה, ולא יצחק ואע׳ פירשו כפירוש שני של רד״ק ענין תוחלת כמשמעו, ראתה כי עמלה ימים רבים בתוחלת, אולי ישוב עניה, והנה אבדה תקותה וזה לא יתכן אם המלך השני האמור כאן הוא יהויקים כי לא עברו ימים בינתים בין יהואחז ליהויקים. **ותקח אחד מגוריה**: הוא יהויקים (כדעת רש״י ורד״ק) ואיננו יהויכין (כדעת אקצעיום ורלב״ג) כי לא מלך אלא שלשה חדשים ולא יתכן לומר עליו ותשם ארץ ומלואה מקול שאגתו. **כפיר שמתהו**: המליכה אותו.

ו׳: **ויתהלך בתוך אריות וגו׳**: נעשה מלך ונהג בחפשיות באריה ופרק מעליו עול מלך בבל.

ז׳: **וידע אלמנותיו**: כמו ארמנותיו, כמו וענה איים באלמנותיו (ישעיה י״ג כ״ב) וכן תרגום יונתן. **וידע**: הרא״ל עצמו ל[illegible] לבוא בבתים, מה שאיננו מדרך החיות ועריהם החריב. וכל זה רמז למעשים רעים של יהויקים, שנאמר עליו ותועבותיו אשר עשה (דה״ב ל״ו).

ח׳: **ויתנו עליו**: אולי פירושו נתנו עליו בקולם, כדעת רד״ק. **גוים סביב**: כאמור במלכים (ב׳ כ״ד ב׳)

la loro rete, ed egli restò preso nella loro fossa.

9°. Il posero in una gabbia, tirandolo per gli uncini, e lo recarono al re di Babilonia per portarlo nelle torri, perchè la sua voce non avesse più a sentirsi sui monti d'Israel.

10°. Tua madre in mezzo al tuo sangue (tali le tue sventure), era qual vite radicata presso l'aqua, feconda e ramosa era per la molt'aqua.

11°. Essa aveva robuste verghe da formarne scettri da Principi; la sua statura si elevò sù tra le nubi ed in mezzo alla sua altezza pur si vedeva pei numerosi suoi rami.

12°. Indi con impeto d'ira fu schiantata e gittata a terra, ed il vento orientale ne fece seccare il prodotto, staccaronsi

וישלח ה' בו את גדודי כשדים ואת גדודי ארם ואת גדודי מואב ואת גדודי בני עמון.

ט' בסוגר: מאמר שאומרין בו החיות. בחחים: משכוהו בחחים לתתו בסוגר. ויביאוהו אל מלך בבל: אינו אומר אל ארץ בבל אלא אל מלך בבל, ומלך בבל היה אז בארץ ישראל, כי עלה על יהויקים (מלכים ב' כ"ד א') ואסרו אותו בנחשתים להוליכו בבלה (דה"ב ל"ו ו'), אך מת מדרך (ירמיה כ"ב י"ט) קרוב לירושלים ולפיכך כתוב במלכים וישכב יהויקים עם אבותיו וימלוך יהויכין בנו תחתיו, כי מיד שיצא מירושלים שמעו עליו שמת והמליכו את בנו לא מפני שאבין בשביק אלא מפני שמת. יביאוהו במצודות: לא אמר הביאוהו אלא יביאוהו כלו' היה בדעתם להביאו במצודות אלא שבתוך הדרך מת והשליכוהו על הדרך והיתה נבלתו משלכת לחרב ביום ולקרח בלילה (ירמיה ל"ו ל').

י' אמך כגפן: משל אחר. בדמך: מלה קשה מאד, והמפרשים פירשו לי' דמות והוא רחוק מאד, כי אפילו יונח שיהיה בדמך כמו בדמותך, מה טעם אמך כגפן בדמותך? ולדעת Calmet ושני' קולי הקריאה ברמך, והוא ג"כ רחוק, כי מה טעם אמך כגפן כרמך? ושני' מפרש בחסרון בי"ת כגפן בכרמך, והוא ג"כ רחוק, ונ"ל בדמך במשמעו, והוא קרוב למליצת בדמיך חיי, והטעם בתוך הדמים והצרות שעברו עליך בכל זאת אמך היתה כגפן שתולה על מים, והכוונה כי אחר שנהרג יאשיהו והגלה יהואחז ונשבה ומת יהויקים, עדיין נשארו בבית דוד [illegible] יהויכין וצדקיה שהיו הגונים למלכות ואם היו זוכים היו יכולים להאריך ימים על ממלכתם הם ובניהם, והנה אחר שהזכיר את המתים דבר עתה על החיים והם יהויכין וצדקיהו ורמז עליהם במשל הגפן.

יא' על בין עבותים: נ"ל עבותים כמו עבים ודרך הפלגה אומרים על עץ גבוה שהוא מגיע אל העננים, והמפרשים פירשו מלשון עץ עבות ואלה עבותה אילנות שענפיהם מרובים אמנם כשהוא אומר במשלה (ל"א ג') הנה אשור ארז בלבנון יפה ענף וחרש מצל וגבה קומה ובין עבתים היתה צמרתו, מה הלשון הוא שיאמר על הארז הגבוה שהיתה צמרתו בין שאר האילנות. עבותים? והנה מצאנו בשאר לשן עבות (ש"ב כ"ג ל') שהוא לשון עב וענן ויתכן שיהיה לשון יחיד, בשר שאין בו אפילו עב אחד מזה בלשון רבים עבותים. וירא בגבהו ברב דליותיו: אחר שהיה כל כך גבוה שהיה מגיע עד שחקים היה ראוי שלא תשלוט בו העין אבל הוא עם כל גבהו היה נראה לעין מפני רוב דליותיו ורוחב ענפיו.

יב' מטה עזה: ההא במקום יו"ד. איש אכלתהו: הכנוי מוסב על הגפן שהוא זכר ונקבה, ככתוב למעלה, ויהיו לה, קומתו וירא בגבהו דליותיו.

e inaridirono le robuste sue verghe, il fuo=
co la consumò.
13: Quindi sembrò piantata in un deserto, in ter=
ra arida e sitibonda.
14: Uscito il fuoco da una verga de' suoi rami
ne consumò il prodotto, nè più in essa rima=
se una verga robusta uno scettro da impe=
rare. Egli è questo un canto lugubre, de=
stinato egli è a canto lugubre.

יד: ותצא אש ממטה בדיה: מצדקיהו שמרד ונסבה לאכול כל פרי הארץ כלומר הון דבורותיו גרם לה כליה. ותהי לקינה: מפני שלא יתכן לקונן על צרות שעדיין לא היו רש״ל אמר יחזקאל הקינה האמת עדיין היה צדקיהו על כסא מלכותו, לפיכך אמר ותהי לקינה שהיא ~~[illegible]~~ מסובבת להיות לקינה בשנית ~~[illegible]~~ בצדיקים מה שנרמז בה

Capitolo XX

20.

כ

1.° Nell'anno 7.° nel mese 5.°, ai dieci del mese
son venuti alcuni degli anziani d'Israel per
consultare I. e mi sedettero innanzi.
2.° E la parola di I. fu a me con dire:
3.° Figlio d'Adamo parla agli uomini d'Israel, e
di loro: Dice così I. Signore: Venite dunque
voi a consultarmi? Come immortale son io,
dice I. Signore, io non mi presterò a voi propizio.
4.° Vuoi tu figlio d'Adamo, vuoi tu chiamarli a
sindacato? Sì, fa loro conoscere le abbomi=
nazioni dai loro padri commesse.
5.° E di loro: Dice così I. Signore: Allorquando
io trascelsi Israele e feci giuramento alla pro=
sapia della famiglia di Giacobbe, facendomi
loro conoscere nel paese d'Egitto, e giurando
loro, con dire: Io I. sono il vostro Dio.
6.° Allora giurai loro di trarli dall'Egitto, (e
portarli) a quel paese che io aveva loro tra=
scelto, che scorre latte e miele, amabile più
d'ogn'altra contrada.
7.° E dissi loro: Getti via ciascheduno di voi le ab=
bominazioni cui i loro occhi tengon dietro,
nè vi contaminate cogli abbominevoli ido=
li d'Egitto; io I. sono il vostro Dio.
8.° Ma essi mi disubbidirono, nè vollero
darmi ascolto, non gettarono via le abbomi=
nazioni, cui i loro occhi tenevan dietro,
nè abbandonarono gli abbominevoli idoli
dell'Egitto, ond'io pensava di versar su di essi la mia ira, e sfogare in essi il mio
sdegno, entro il paese d'Egitto.

א: לדרוש את ה׳: לשאול ממנו העתיד. עם בקשה שהעתיד יהיה טוב ולא רע.

9° Ma operai in grazia del mio nome (per che non si profanasse alla vista delle genti, tra le quali vivevano, alla presenza delle quali mi feci loro conoscere) traendoli dal paese d'Egitto.

אשר נודעתי אליהם לעיניהם: חוזר למעלה. ואעש למען שמי (לבלתי החל לעיני הגוים אשר המה בתוכם אשר נודעתי אליהם לעיניהם) להוציאם מארץ מצרים (רד״ק) אע״פ שהיו נגד המצרים. ויען אשר נודעתי אליהם לעיניהם, שהשגחת האל נראתה בישראל לעיני מצרים וזה ע״י מה שפרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד. ורש״י ואחר מפרשים פירשו אשר נודעתי אליהם והבטחתים להוציאם, אבל אין מלת לעיניהם מתיישבת על ההבטחה אלא על נסים ונפלאות. ותלמידי מוהר״ר יצחק פארדו מפרש ואעש למען שמי מה שעשיתי שנודעתי להם לעיניהם והוצאתים מארץ מצרים.

10° Tratti avendoli dal paese d'Egitto, li condussi al deserto.

11° E diedi loro i miei statuti, e feci loro conoscere le mie leggi, cui l'uomo seguendo s'acquista la vita (la felicità).

12° Diedi loro anche i miei Sabbati, perchè fossero segnale (dell'alleanza) tra me ed essi, in guisa che si sapesse che sono io I. che li santifico.

13° Ma la famiglia d'Israele mi disubbidì nel deserto, non seguirono i miei statuti, rigettarono le mie leggi, cui l'uomo eseguendo si acquista la vita, e i miei sabbati profanarono gravemente, ond'io pensava di versare su di loro l'ira mia, ed esterminarli nel deserto.

14° Operai però in grazia del mio nome, perchè non si profanasse alla vista delle nazioni alla presenza delle quali, io li aveva tratti fuori.

15° Ed in cambio giurai loro nel deserto di non portarli al paese destinato, che scorre latte e miele, amabile più d'ogn'altra contrada.

16° Perciocchè rigettarono le mie leggi, i miei statuti non seguirono ed i miei Sabbati ~~non~~ profanarono, ed il loro cuore seguiva solamente i suoi abbominevoli idoli.

17° Ebbi tuttavia pietà di essi in guisa da non distruggerli, nè feci di essi esterminio nel deserto.

18° E dissi ai loro figli nel deserto. Non seguite le costumanze de' vostri padri, non ne osser

vate le leggi, e non vi contaminate coi loro abbo=
minevoli idoli.
Io J. sono il vostro Dio, seguite i miei statuti,
osservate ed eseguite le mie leggi.
E santificate i miei sabbati, sicchè sieno segna=
le (d'alleanza) tra me e voi, cosicchè si conosca
che io J. sono il vostro Dio.
Ma i figli mi disubbidirono, i miei statuti non
seguirono, nè osservarono di seguire le mie
leggi, cui l'uomo eseguendo si acquista la vi=
ta, e i miei sabbati profanarono, ond'io
pensava di versare su di loro la mia ira
e sfogare in essi il mio sdegno nel deserto.
Ritrassi però la mia mano, e feci in grazia
del mio nome, perchè non venisse profa=
nato alla vista delle nazioni, in presenza
delle quali io li aveva tratti fuori.
Ed in cambio giurai loro nel deserto di
spargerli fra le genti, e dispergerli in va=
rie contrade.
Posciachè non eseguivono le mie leggi, riget=
tarono i miei statuti, e profanarono i miei
sabbati, ed ebbero gli occhi rivolti agli abbo=
minevoli idoli de' loro padri
Ed io in contraccambio avrei dovuto
dar loro statuti non salutari, e leg=
gi con cui non si acquistassero la vita,
contaminarli nei loro sagrifizj, facendo
loro immolare ogni loro primogenito,
in guisa da porli in desolazione; allora
avrebbero conosciuto che io sono J.

כ״ג: **גם אני נשאתי את ידי** וגו׳: הוא מה שאמר המשורר (תהלים ק״ו) וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות.

כ״ה: **גם אני נתתי להם חקים לא טובים** וגו׳:
הרי זה ושלאחריו שני מקראות קשים מאד. יונתן
ורש״י ואחרים מפרשים הניחתי להם שיעשו להם
חקים לא טובים ושימאסו עצמם במתנותם
בהעביר בכוריהם באש. והקשה רד״ק כי ראוי
שתהיה מליצת נתתי להם חקים האמורה כאן ד
לדומה ב̶ט̶ו̶נ̶ה̶ בטובה למליצת ואתן להם את חוקותי
ואת שבתותי נתתי להם הכתובות למעלה
(פסוק י״א וי״ב) ורד״ק פירש מסרתי אותם ביד
אויביהם שישימו עליהם חוקים שלא יהיו טובים להם
והם המסים והעבודות ושאר גזירות. ודון יצחק פירש
בפסוק ראשון שני פירושים, הא׳ שמצות ה׳ הם חיים ומות
ברכה וקללה, חיים לעושיהם ומות לעוברים עליהן.
והנה נהפכו להיות חקים לא טובים אחרי אשר לא היו
שומרים אותם. והשני הוא שהחקים והמשפטים האמורים
כאן הם הקללות שבפרשת בחוקותי שכתוב בסוף
אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה׳ בינו
ובין בני ישראל. וקרובה לזה דעת Deyling ורצונו שהחקים
הבלתי טובים הם הגזרות והמשפטים שהביא ה׳ על ישראל
להענישם. והפסוק השני פירשוהו רד״ק ודון יצחק ואחרים

הרחקתי אותם מעלי בעבור מתנותם, מפני שהיו מעבירים
באש כל פטר רחם; ורד"ק וראב"ע פירשוהו כרש"י הנחתי להם
שיטמאו עצמם. ולדעתי נראה שהפעלים האלו נתתי ואטמא
נאמרו כאן להורות לא על מה שנעשה, אלא על מה
שהיה ראוי לעשות, כמו דבר ידברו בראשונה לאמר שאל
ישאלו באבל (ש"ב כ' י"ח) אכול תאכלו אותה בקדש (ויקרא
י' י"ח) וכמו ואל תרא ביום אחיך (עובדיה י"ב) ואחרים.
וכמו הלא הצאן ירעו הרועים (יחזקאל ל"ד ב') וכמו שפרשתי
כי עתה שלחתי את ידי (שמות ט' ט"ו). והכוונה אחרי
שאינם שומרים חקי שהם טובים ומשפטי אשר יעשה
אותם האדם וחי בהם, להיותם מועילים לתקון המדינה
והם מתישבים על הדעת לכך הם קלים בעיניהם, הנה
היה ראוי לי שאתן להם חקים ומשפטים בלתי מתישבים
על הדעת ובלתי מועילים לתקון החברה, והיה ראוי שאטמא אותם
במתנות שאצוה להם להקריב לפני, ע"י שאצום להעביר
ולזבוח כל פטר רחם, באופן שאתן אותם שממה על ידי
זביחת בניהם, אלא אם הייתי עושה כן לא היו מכבדים אותי
ויראים ממני וידעו שאני ה' מקור הטובות והרעות, הראוי
להיות נעבד, שהרי הם עובדים את גלוליהם ומעבירים להם
בניהם (כמפורש למטה פסוק ל"א), לא מפני שראו בהם ממש
ולא שמשפטיהם טובים ממשפטי, אלא מפני שהם
מכבדים אותם על עובדיהם, בהיותם מצוים שרפת בניהם
לכך הם נכבדים אצלם יותר ממני. והנה מליצת פ' ל"א
ובשאת מתנותיכם בהעביר בניכם באש אתם נטמאים
אין סיוע גדול לפירושי, כי כאן וכאן לשון טומאה
ול' מתנות ול' העברת הבנים, והדעת נותנת כי מה
שלהלן הכוונה על העברת הבנים באש אף כאן כן.
וכל זה אמנם כמו שהוא סיוע לפירושי, כך הוא גם
סיוע לפירוש יונתן ורש"י; אלא שפירושם הוא רחוק מפני
קושית רד"ק שהזכרתי למעלה. ודע כי בשלשה תרגומים
כ"י מצאתי כתוב ומקרבינון ביד פרהון טפשק, ואין
כתוב בהם ביד שבקיהון; ואם רש"י ז"ל כך היה גורס
ומקרבינון ביד יבריהון טפשק.

27. Ebbene, parla alla famiglia d' Israel,

figlio d' Adamo, e di loro: Dice così J. Signo
re: Ancora quest' oltraggio fecermi i vostri padri
commettendo verso di me infedeltà.
28.° Io li portai a quel paese, che io avea giurato di
dar loro, ed essi ad ogni alta collina e ad ogni
albero denso che videro vi fecero i loro
sacrifizj; vi posero le loro irritanti offerte,
e i loro odori propiziatorj, e vi fecero i lo
ro libamenti.
29.° E dissi loro: Che cosa è quest' altura dove
voi accorrete? Quindi essa ebbe fino a que
st' oggi il nome di Bamà (Ba-ma = veni
re a che pro?).

כ״ט: ואמר אליהם מה הבמה וגו׳ : הנביא מהתל ומלעיג
על מלת במה והוא עושה אותה מורכבת משתי
מלות בָא מָה . מה אתם באים שָם . מה
תועלת יש לכם לבא שם , כן השכיל לפרש המקרא
הקשה הזה תלמידי מוהר״ר משה הלוי עהרענרייך . והנה
דרך מליצת שיר נלעג יחזקאל אמר כי מלת במה
הונחה מעיקרה להורות, רק מקום גבוה בכלל
ואחר שאמרו להם הנביאים מה אתם באים שמה
נשאר השם הזה מיוחד לגמרי למקומות עבודת
אלילים .

30.° Ebbene di alla famiglia d' Israel:
Dice così J. Signore. Pretendete voi di conta
minarvi alle pratiche de' vostri maggiori
e traviare dietro le vostre abbominazio
ni;
31.° Conciossiachè voi tuttora vi contaminate
seguendo gli abbominevoli vostri idoli,
al presentar loro i vostri doni, ed ab
bruciando i vostri figli: pretendete voi,
famiglia d' Israel, che io mi presti
a voi propizio? Come immortale
son io, dice J. Signore io non mi pre
sterò propizio a voi.

ל״א: בהעביר בניכם באש : כדפוס כר״שק כה עבד
בניכם ובנותיכם באש .

32.° Nè quello avrà effetto che vi passa per
la mente, con dire: Vogliamo essere

ל״ב: נהיה כגוים : לבקשת מרצות ושלבן תהיו לי
לעם , לעבוד כרצונכם אלהות הרבה

come le altre nazioni, come la famiglia dei varj paesi con prestar culto a legno e pietra:

מבלי שתהיו משועבדים לאדון אחר.

33: Come immortal son Io, dice J. Signore, con mano forte, con braccio minacciante, e con riversata ira, io regnerò sopra di voi:

34: Vi trarrò fuori dalle nazioni, e vi radunerò dai paesi, dove siete stati dispersi, con mano forte, con braccio minacciante, e con riversata ira.

35: Vi porterò al deserto delle nazioni, e vi chiamerò a sindacato faccia a faccia.

לה: והבאתי אתכם אל מדבר העמים: כמו שביציאת מצרים
היוצאים לא באו מיד לא"י, אלא נתעכבו במדבר וגם מתו כל
החוטאים כן בצאתם מבבל יתעכבו במדברות שבין ארץ ישראל
לבבל, וגם ימותו החוטאים, והצדיקים יבאו אל הארץ. וקרא אותו
מדבר העמים כנגד מדבר ארץ מצרים שהזכיר אח"כ כי לאותו
מדבר באו בצאתם ממצרים ואל המדבר הזה יבאו בצאתם
מן העמים. ואולי הנבואה הזאת רומזת אל אלו שבו מבבל אלא
מעט, כי פחדו שמא יתמו בדרך, והישרים בלבותם הלכו ולא
אירע להם שום נזק בדרך.

36: Come sindacai i vostri padri nel deserto del paese d'Egitto, così vi sindacherò dice J. Signore.

37: Vi farò passare sotto la verga, e vi farò entrare nella chiusa della Setta.

לז: תחת השבט: כרועה המונה את צאנו. במסורת הברית:
נ"ל במאסר הברית (וכמו שמפרש וברותי מכם) כמו הרועה
המכניס את עדרו למקום סגור ומוציאם משם אחת לאחת.
לברר איזו ראויה לשחיטה ואיזו ראויה לרעות עוד.

38: Segregherò da voi i ribelli e colpevoli contro di me, li trarrò dal paese del loro soggiorno senza che alcuno ne giunga alla terra d'Israel: così conoscerete che io sono J.

לח: לא יבוא: שום א' מהם. ואולי נ"ל לא יבאו, ונשמטה
הוי"ו מפני שהוי"ו שאחריה במלת וידעתם עיין מה שכתבתי
בירמיה כ"א י"ד.

39: Or dunque, o famiglia d'Israel, dice così J. Signore: Vada chi vuole ad adorar i suoi abominevoli idoli; alla fine se non m'abbi-

לט: איש גלוליו לכו עבדו וגו': יעשה איש איש מכם הטוב
בעיניו, כי לבסוף כבר אברור מכם המורדים והפושעים
בי, ואז אם אין תשמעו לי לשוב בתשובה דעו כי אין

direte, non disonorerete più il santo mio nome colle vostre offerte e colle vostre abbominazioni.

40. Ma nel mio sacro monte, nel monte eccelso d'Israel, sì, dice I. Signore mi presteranno culto tutti quelli della famiglia d'Israel, tutti in quel paese, ove io li gradirò ed ivi accetterò le vostre offerte, e le primizie dei vostri tributi, di tutte cioè le vostre consacrate cose.

41. Allora quando vi trarrò fuori dalle nazioni e vi radunerò dai paesi dove siete stati dispersi, presenterete odori propiziatorj che io gradirò, ed in voi mostrerommi santo alla vista delle genti.

42. E voi conoscerete che io son I. quand'io vi porterò alla terra d'Israel, a quel paese che io giurai di dare ai vostri padri.

43. Ivi vi ricorderete la vostra condotta, e tante vostre azioni nelle quali vi siete contaminati ed avrete a fastidio la propria presenza pei tanti mali che avete commessi.

44. E conoscerete che io sono I., allorquando io vi tratterò, o famiglia d'Israel, in grazia del mio nome, anzichè secondo la vostra rea condotta e le vostre depravate azioni, dice I. Signore.

תחללו עוד את שם קדשי במתנותיכם (היא שרפת הבנים) ובגלוליכם כי לא אבין אתכם אל קרבי כי אשר יבאו שמה כלם יעבדוני בלב שלם (דון יצחק). והוא שבמלת ואת שם קדשי היא לתשובת התנאי. כמו אם תלכי עמי והלכתי (שופטים ד׳ ח׳) נתינת הבנים למולך נקראת חלול שם קדשו ית׳ ככתוב כי מזרעו נתן למולך למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי (ויקרא כ׳ א׳).

מ׳: **משאותיכם** : יונתן ורש״י תרגמו ופירשו כאלו כתוב משארותיכם, ואמנם רחוק הוא שיפרש הנביא דווקא החלה, והנכון לפרש ~~[illegible]~~ מנחה ומשאת.

מג׳: **ונקטותם** : עיין למעלה ו׳ ט׳.

Capitolo XXI

21° כ״א

V:1. La parola di J. fu a me con dire:

2° Figlio d'Adamo rivolgi la tua faccia verso il mezzogiorno, e parla intorno alla nazione meridionale, e profetizza alla selva del campo australe.

3° E di' alla selva australe: Odi la parola di J. Dice così J. Signore: Io sono per appiccare in te il fuoco, il quale in te divorerà ogni albero verde ed ogni albero arido; l'ardentissima fiamma non si estinguerà, e resteranne abbronzato ogni volto dal mezzodì andando verso il settentrione.

4° Ed ogni mortale vedrà che sono io J. che la ho accesa, essa non si estinguerà.

5° Ed io dissi: Ahimè, J. Signore! Essi dicono di me: Egli non parla che simbolicamente.

6° Indi la parola di J. fu a me con dire:

7° O figlio d'Adamo, rivolgi la tua faccia verso Gerusalemme, e parla intorno ai luoghi sacri, e profetizza alla terra d'Israel.

8° E di' alla terra d'Israel: Dice così J.: Eccomi a te e trarrò la ~~sua~~ mia spada dal suo fodero e farò perire in te il giusto ed il malvagio.

9° Poscia che io avrò fatto perire in te il giusto ed il malvagio, allora la mia spada uscirà dal suo fodero contro ogni mortale dal mezzodì andando verso il settentrione.

ב׳: **דרך תימנה**: אל בדרומה של בבל (רד״ק) או של ארץ נהרים שהיה בה יחזקאל (יק״א) **והטף**: הטיף ענינו הדבור והמשך, והושאל על הדבור, שהדבור נוסף מפי המדבר מלה אחר מלה כמים נוטפים טיפה אחר טיפה. **יער השדה**: שזה כנוי לאדמה כמו שדה אחוס (ברכות לב׳ ד׳), וכאן השדה היא ארץ ישראל, ויער השדה היא ירושלים, שהיא העיר הגדולה והחשובה, כמו היער שהוא רם ונעלה מכל השדה, מצד היותו מלא עצים גבוהים ועבותים.

ג׳: **הנני מצית בך אש**: לפי הטעמים שיעור הכתוב הוא הנני מצית בך אש להבת שלהבת ותאכל בך כל עץ לח וכל עץ יבש ולא תכבה ונצרבו בה וגו׳ ונכון יותר לתת האתנח תחת מלת יבש. **מנגב צפונה**: מכאן לכל צפון כל ארץ ישראל.

ה׳: **ממשל משלים הוא**: כל דבריו בלתי מובנים, ולפיכך פירש לו הדבר בלא משל, שים פניך אל ירושלים.

ז׳: **מקדשים**: כמו בירמיה (נא נא) כי באו זרים על מקדשי בית ה׳, והם האולם ההיכל והדביר.

ח׳: **צדיק ורשע**: כמו שיקרה בהכרח בכל צרת הרבים: צדיק ורשע הוא עץ לח ועץ יבש האמורים למעלה במשל (רד״ק) עץ לח עושה פרי והוא משל לצדיק, ועץ יבש אינו עושה פרי והוא משל לרשע.

ט׳: **יען אשר הכרתי ממך**: ידעתי כי ישמחו האומות לאידכם אקצוף עליהם ואקרא את נבוכדנאצר בכלם (רש״י ורד״ק).

10°: Ed ogni mortale conoscerà che son io J., che trassi la mia spada dal suo fodero in guisa da non più ritornarvi.

11°: E tu figlio d'Adamo sospira: con rotto fianco e con amarezza sospira alla vista loro.

12°: E quando ti diranno: Perchè sospiri tu? Dirai: per una notizia che deve arrivare per la quale ogni cuore si liquefarà, saranno spossate tutte le braccia, ogni spirito sarà abbattuto, e tutte le ginocchia scorreranno acqua. La cosa è per arrivare ed effettuarsi, dice J. Signore.

13°: Indi la parola di J. fu a me con dire:

14°: Figlio d'Adamo, profetizza e dì: Dice così J.: Dì: Una spada, una spada fu aguzzata ed anche fatta rilucente.

15°: Per far macello fu arruotata, perchè abbia fulgore fu lustrata. Altrimenti: "Farem saltar ora il bastone,, (dirà esso) i figli di colui che ogni legno disprezzava.

(a) והקשה תלמידי דוד חזק, כי דגש המ"רת כבר יש לו תשלומין בחלוף השלש נקודות בחולם, והנכון שהוא לתפארת הקריאה בעבור ה-הר הפסק כמו חֲלָלֵו, ועיין דקדוקי §248.

י"ב: **בשברון מתנים** : כאדם שאומר נשברו אין בו כח אפילו לעמוד על רגלין כאלו מתניו שבורים.

י"ג: **ונכהתה כל רוח** : כמו וכהתה רוח כהה (ישעיה ס"א) והוא פעל עומד אף שהוא פעל כמו והנה כהה הנגע תלכנה מים, עיין למעלה ז' י"ז.

ט"ו: **מרטה** : הדגש שבטי"ת הוא לדעת ר' תנחום (בפירושו כ"י בלשון ערבי) במקום הדגש שהיה ראוי לבא בקמת הרי"ש.[a] **או נשיש** וגו' : הרי זה ושלמטה פ' י"ח מן המקראות היותר סתומים שבמקרא, ומה שיקשה מאד בפסוק הזה הוא ראשונה מלת בני כי לא יתכן לפי ענין הפרשה שיקרא את ישראל בכנוי של קריבות כזה ; גם מלת נשיש קשה מאד ; וגם מלת מואסת שנראה שהיא חוזרת לשבט, ושבט הוא תמיד בל" זכר ; גם מלת או לא יתכן בשורה, וסוף דבר לא יתכן ל דבר מכל המליצות הזאת. וזה ושלמטה (י"ח) הם מן ה המקראות שאמר עליהם בן זהב במדרש שלנו שאין להם הבנה וכוונה ולא אשר ענין כלל ; ואבלו שהתבוננות המפרשים והמבקרים לחקור אל המכוון במאמר והוא בכל הלקיס אשר גלמצו ונלחצו ליישבו נשאר זר כאשר היה כסהו ענן וערפל וחשכה גדולה נופלת עליו וימש חשך. ובלי שאצטרך להביא דעות המפרשים אחוה דעי ואומר כי מאחת כל עין אוננו לדעת אשור עם שבטו ואף הוא בכנוי לפרה מוררה אשר לא שמעה בקול ו-היתרה

מואסת כל עץ שיכו אותה בו, כלומר שאף היתה מ
מפחדת מן המכות. ומלת בְּנִי ראויה לדעתי להנקד בָּנַי
(וכן מצאתי אחר זמן בדפוס ברישא) ובָנָה את ישראל
בתאר בני פרה סוררה המשחקת למכות; ומלת שבט
אינה דבקה עם בני, אלא עם נשיש ומלת או עניינה
לפי מקומה אם לא כן, ונשמט פעל האמירה ועניין ה
הכתוב כך הוא לדעתי: למען טבוח טבח הוחדה
וכו׳ שאם לא תעשה כן, ואם לא אשחיתם, אך אעניש בשאר
מיני עונשים שאינם של כליה, אז העם הזה שהם בני פרה
סוררה המואסת כל עץ, יאמרו בלבם נשיש ונשחק לשבט
ולא יקחו מוסר כלל־הן אמת כי עדיין נשיש שבט חליפה
קשה מאד כי הולך נעסק לשבטו נשיש לשבטו, לא נשיש שבט.
ע״כ היום שנת תקר״ב נ״ל לומר כי שש (ארש) (כדברי אעז׳) מורה
מתחלתו דלוג וקפיצה (ומזה סוס) ואח״כ הושאל לתנועות
השמחה, ובאן נ״ל שהוא לפי הוראתו הראשונה, יאמרו נשליך
מעלינו השבט נעשה באופן שידלג מעלינו כתינוק הלוקח
שבט מכהו וזורקו בקיר, ואח״כ מלעיג על מכהו ואומר
עשיתי לאותו שבט שידלג יפה ולפיכך הוא מוכרח ליסרם
בחרב, והיא חדה ומרוטה שלא יוכל המוכה לתפשה בכפו
ולהשליכה מעליו. ואולי מואסת כל עץ ענינו מואסת
כל עול ומוסר ואינה מקבלת עליה שום עץ. ומלת מואסת
מתישבת יותר על דרך זה. ועי׳ רמיה יאל נשיא שבט בני.

16: Fu data a lustrare per poi prendersi in mano. Fu essa spada arrotata, e fu fatta rilucente per esser poi data in mano ad un uccisore.

17: Sclama ed urla, figlio d'Adamo, perchè essa piomba sul popolo mio, essa su tutti i principi d'Israel. Precipitati alla spada sono quei del mio popolo, quindi batte sulla coscia.

יז: מגורי: ל׳ וכסאו לארץ מגרתה (תהלים פ״ט מ״ה) כן דעת
ר׳ יונה רד״ק ועי׳.

18: Imperocchè (dovrei io fare ancora) esperimento? E quale? Se anche il bastone di lei, che ogni legno sprezzava, non riesce, dice il Signore.

יח: כי בחן: ומי עדיין היה לי לעשות בוחן ונסיון ליסרם
ולבלתי שחתם? ומה יהיה הנסיון הנשאר לי לנסותם אם
גם השבט הקשה שמכים בו הפרה המואסת כל עץ
גם הוא לא הועיל להם כלום, כלומר בכל המכות
האכזריות שהכיתי אותם עד היום, לא שבו אלי, והנה

לא נשאר לי לבחון אותם עוד ואצטרך להשחיתם.

19. Or tu, figlio d'Adamo, profetizza e batti palma a palma, che si raddoppi la spada formidabile, la spada dai numerosi estinti, la spada dai grandi estinti, la quale deve circondarli.

יט. **והך כף אל כף**: הכאת המחאה את חברו במעשהו (applaudere) [על נהפוך ימחאו כף] **שלישתה**: גדולה וחזקה, כמו ושלישים על כלו (רוצה בזה אחד מפרשים) כי הדבר המשולש היה בחזקת גדול וחזק, ומזה קדוש קדוש קדוש, וכן המאמר (פסוק לב) עוה עוה עוה. **חרב חלל הגדול**. חרב המפלת חללים הגדולים ואולי צריך לומר חרב חלל הגדולה חודרת להם כלומר החרב הגדולה שהיא חרב חלל כלומר חרב חללים. **החודרת**: המסובבת חדר במורי סבב ו וכן בלי קדמי ההר ובלשון חכמים חור (וכן אחר') כלומר העתידה להקיפם מכל צד, וכמו שפירש על כל שעריהם נתתי אבחת חרב.

20. Inguisa che si liquefaccia il cuore, e molti sieno i precipizj, a tutte le loro porte porrò l'urlo della spada. Ahi! Essa è approntata a balenare, lustrata per l'eccidio.

כ: **אבחת**: נ"ל כפירוש רש"י ענין טביחה, ולכן שיהיה מגזרת טבח אלא שיהיה שרש אבח קרוב בענינו לשרש טבח, ולדעת אחרי' נ"ל טובחת ולכן נ"ל. **אח**: ל' צעקה כמו למעלה ו' יך. **מעוטה**: שרש מעט בערבי ענינו כמו מרט, והנה ענינו מרוטה והוא שם התואר כפעל אשר אלמה (רד"ק וא"ע).

21. Determinati: volgiti a destra, ovvero dirigiti a sinistra, là dove sei diretto?

כא: **התאחדי**: אחר שאמר על כל שעריהם נתתי אבחת חרב, הפך פניו אל החרב ואמר לה במליצה שירית: הנה את החרב מתהפכת לכל צד; בלי שתוכל להכיר אנה פניך מועדות. **התאחדי**: אסף למקום מיוחד או לימין או לשמאל (כפירוש רש"י). **השימי השמילי**: ערכי בעצמך אל השמאל, שים ל' מערכה, כמו שימו וישימו על העיר (מ"א כ' י"ב).

22. Ed anch'io applaudirò, ed appagherò l'ira mia; sono io J., che parlo.

23. E la parola di J. fu a me con dire:

24. E tu figlio d'Adamo, destina due strade per cui possa scorrere la spada del re di Babilonia, partendo amendue da uno stesso paese, e sgombra il luogo, sgombralo al bivio che conduce alla città.

כד: **שים לך**: הנביא במאמרו כאלו הוא נותן הוייה אל הדברים והנה הכוונה לאמר שיהיו לחרב מלך בבל שני דרכים. **ויד ברא**: מקום פנוי מן הקוצים והברקנים (וכן הקבנים) ולוגמתו בספר יהושע (י"ז פסוק ט"ו) עלה לך היערה ובראת לך שם כי יער הוא ובראתו (רד"ק). **בראש דרך עיר ברא**: המקום הזה שתעשה פנוי לצורך חיילות מלך בבל יהיה בפרשת דרכים שהולכים משם לעיר. **ראש דרך**: מקום אשר משם מתחילים נפרדים הדרכים וכן למטה כא: כי עמד

25: Destina la strada per cui scorrer possa la spada contro Rabbat degli Ammoniti, e contro la Giudea che si è fortificata in Gerusalemme.

כה: את : כ"ל כאר כמו ויערכו אתם מלחמה . ואת יהודה בירושלים בצורה : ואת יהודה שהיא במבצר ומשגב בתוך ירושלים, בצורה חוזר ליהודה (לא הבירה) כי אנשי יהודה העיזו בירושלים.

26: Poichè il re di Babilonia si sofferma alla madre della strada, al principio delle due vie, per prendervi gli augurj, agita le freccie, interroga i Terafim, osserva il fegato.

כו: קלקל בחצים : ל' נענוע בערבי, וכמוהו וכל הגבעות התקלקלו (ר' תנחום רד"ק ואנני') והוא מין ממיני הגורלות וכך היה מנהג הערביים כשהיו מסופקים לעשות אם שלא לעשות דבר מה היו לוקחים שלשה חיצים, על אחד היה כתוב אמרני רבי (קלוני בוני) ועל א' היה כתוב נהאני רבי (קלוני מנעני), והשלישי היה חלק ולא היו צורפים אותם בקלפי, אם עלה הראשון היו עושים, ואם השני היו נמנעים, ואם השלישי היו מחזירים אותו לקלפי עד שיעלה א' מהשנים האחרים, וכאן אמנם נראה שהן אחד הונח להורות על ירושלים, והשני על רבת בני עמון. ראה בכבד : של הבהמה הזבוחה וכן ציצרון בספר de divinatione כתב : Caput jecoris ex omni parte diligentissime considerant.

27: Nella destra gli viene la sorte (indicante) Gerusalemme, inguisa che egli appresta gli arieti, apre la bocca con clamorose grida, alza fragorosa la voce, appresta gli arieti contro le città, scarica baliste, fabbrica terrapieni.

כז: בימינו היה הקסם ירושלים : הקסם הוא החץ וכל דבר שמשליכים או שמוציאים אותו דרך גורל, והנה הקסם שעלה בידו הוא אותו שהונח להורות על ירושלים, לא על רבת בני עמון. באופן שישים כרים וא', כלומר שהוא מכין עצמו למלחמה בלא פקפוק. כרים, סוללה, ודיק : עיין למעלה ד'. ברצח : כמו בצרח דומה למה שכתוב אחריו בתרועה (רד"ק ואנני) וכן בישעיה (מ"ב י"א) יריע אף יצריח; ולא יתכן לפרש כמשמעו, כי אין ל' רציחה נופל על הריאה במלחמה.

28: Ma ciò è ai loro occhi un vano presagio, avendo essi chi con giuramento li assicura; e ciò stesso richiama la memoria dell'empietà, inguisachè abbiano a restarvi accalappiati.

כח: והיה להם כקסם שוא : ישראל לא יאמינו שיבא מלך בבל על ירושלים וקסם זה של נבוכדנצר הוא להם כקסם שוא כי יש להם שבועי שבועות, הם נביאי השקר הנשבעים להם שלא יבא נבוכדנצר עליהם. והוא מזכיר עון : זה שהם מאמינים לדברי נביאי השקר זה עצמו מזכיר לפני המקום עונם, באופן שיתפשו וילכדו בו ולא תהיה להם תקומה.

29: Ebbene dice così J. Signore: Poscia che voi date

occasione di richiamar la memoria della vostra
empietà, rendendosi manifeste le vostre colpe,
e visibili i vostri peccati in tutte le vostre
azioni: posciachè voi vi fate richiamar al
la memoria, resterete presi in pugno.

30° E tu, empio profano principe d'Israel
il cui giorno è giunto nel momento del
peccato finale.

31° Dice così J. Signore: Togliasi il diadema,
levisi la corona! Questa, non questa! Il
basso s'alzi, e l'alto s'abbassi.

32° In rovina, in rovina, in rovina la porrò!
Nemmen questa durerà; Verrà poi co
lui, al quale si spetta, e gliela darò.

33° E tu, figlio d'Adamo, profetizza e di': Dice
così J. Signore in occasione dei figli di Am
mon, e dei loro insulti, e di': O spada, spa
da, spalancata per fare eccidio, lustrata
per ingojare, in ragione della lucentezza.

34° Con farti vane predizioni, presagi mendaci,
per farti piombare sul collo dannato [illegible]
di quegli empj, il cui giorno è giunto nel mo

ל׳: **ואתה**: צדקיהו ; **חלל**: כענין חללה ; **בעת עון קץ**:
בזמן העון האחרון המשלים את הסאה (רד"ק), וכן למטה
כ"ז ואם כ"ה א'
ל"א: **זאת לא זאת**: עטרה אחרת תתנשא, וזאת תפול,
והכוונה על יהויכין שיצא מבית הכלא, וזרובבל
בן בנו היה נשיא ביהודה. **השפלה הגבה**: יהויכין ש
שהוא עתה בבית הכלא.
ל"ב: **עוה עוה**: ענין השחתה וקלקול, אמר שלשים
עטרת צדקיהו למפלה גדולה וגם היא לא ת
תתקיים כמו שלא נתקיימה עטרת יהויקים ויהויכין.
עד בא אשר לו המשפט: הוא זרובבל ותנתן לו
העטרה. **ונתתיו**: ונתתי לו כמו כי ארץ הנגב נתתני
(יהושע טו יט).
ל"ג: **ואל בני עמון ואל חרפתם**: כ"ל פירוש שני שכתב
רד"ק שהנבואה הזאת מכוון על סוף וקימן על
נבוכדנאצר היא, ושעם אל בני עמון ואל חרפתם,
מפני שבני עמון (השכנים הרעים של ארץ ישראל) [illegible]
מחרפים את ישראל על שהחריבם נבוכדנאצר הנביא מוליעו
שהוא לא היה אלא מטה זעמו של הקב"ה (כענין דברי ישעיהו
י' ה' ו') ושכבר נשוא היו הקסמים שצפוהו ללכת על ישראל
כי על מה שהרע להם יענישהו ה' לבסוף בקרבו היא אל
בבל. **חרב חרב**: ל' קריאה, עם החרב מדבר, והוא ממשיל
מלך בבל לחרב. **פתוחה לטבח**: כאלו החרב פותחת פיה לאכול
חללים מרוטה להכיל למען ברק: מרוטה כדי לבלוע ולהכיל
בקרבה חללים הרבה בשיעור מתיחס לברק שלה: למען מן
מַעֲנֶה משרש ענה, ענינו ביחוס, לפי מה שעונה ומתיחס אל הדבר. (אוקענזיום)
ל"ד: **בחזות לך שוא**: את חרב אל מריק אותך להכיל ע"י שקלה,
לך חזון שוא וקסם כזב, כלומר מאת ה' היה מה שברך
לך הקסם ירושלים, כדי לתת אותך אל צוארי חללי רשעים [illegible]

mento del peccato finale.

כדי שתהראי צוארי רשעים שהם חללים שהם כבר נגזרים
למיתה אשר בא יומם בעת עון קץ המפורש למעלה בפסוק ל'
כן נכון, וכן פירש רש"י בפירוש שני שהוסיף בסוף הסימן,
אחר ימים רבים שפירש בדרך אחרת; והפירוש השני
איננו בנביאים כ"י על קלף שבידי גם הוא חסר כה וכה
קצת לשונות נראה שהוא מועתק ממהדורא ראשונה של
רש"י. והקשה רק' על פירוש זה, איך יקרא הקסם ההוא
קסם כזב? והלא מלך בבל הצליח במלחמתו והחריב
ירושלים, וזו קושיא עצומה, כי נבוכדנאצר הבין מן הקסמים
ההם שמלחמתו על ירושלים תהיה לטוב לו, והוא לא
ידע שאע"פ שיצליח במלחמה ההיא, הנה לבסוף תהיה
לרע לו, כי ענוש יענש על מה שהרע לישראל.

35°. Si restituisca nel suo fodero! Nello stesso luogo dove sei stata creata, nel paese di tua origine ti punirò.

לה: השב אל תערה: מקור מבנין הפעיל, והוא דרך כנוי ל
לאחרים שיחזירוה בתוך נדנה (fodero). מכורותיך: ע' למעלה ט"ז ג'.

36°. Ti verserò addosso il mio sdegno, ti soffierò contro col fuoco dell'ira mia, e darotti in mano d'uomini imperiti, maestri di distruzione.

לו: אפיח עליך ונתתיך וגו': כדרך שנופחים על המתכות
לעשות ממנה כלי, וקרי ונתתיך ביד נפחים שהם
שהם חרשי משחית שידעו להתך ולמרסק כקשר
מקז, ושחיתוך (רש"י) כלומר בבל תעמוד לעשות מלחמות
אחרות ולכבוש עוד ארצות, ולא תצליח כי תפול
ביד פרס ומדי.

37°. Dal fuoco sarai divorata: (sparso) sarà il tuo sangue per mezzo il paese: di te più non sarà memoria, imperocchè son io J. che lo parlato.

לב: תהיה: (מוסף תיו) קיי, והכוונה הקש תשחית אותך ולא יצליחו
הנפחים להתך ולמרסק. דמך יהיה בתוך הארץ:
בסוף המשל פירש ענינו והודיע כי מה שאמר כרת
דבר כמשל החרב היא הכוונה כמשל אומת בבל
שימותו אנשיה בחרבם וגם המלכות ההיא
ההיא לא יזכיר עוד.

Capitolo XXII.

22°

כ"ב

V. 1°. La parola di J. fu a me con dire:

2°. E tu figlio d'Adamo, vuoi tu chiamare a sindacato, vuoi tu chiamare a sindacato la città sanguinaria e farle conoscere tutte le sue abbominazioni?

3° Di: Dice così I. Signore. O tu, città versante
in grembo a te (umano) sangue, inquisciate?
giunto è il tuo momento, tu che abbomi
nazioni commettesti, e rimanerne coperta,
in guisa da ~~rimanerne~~ divenirne impura.

4° Col tuo sangue che versasti ti ~~te~~ sei fatta rea
e colle abbominazioni che commettesti
divenisti impura, sicchè accelerasti i tuoi
(ultimi) giorni, e giungesti al termine
de' tuoi anni, quindi io ti costituii l'og
getto dell'insulto delle nazioni e lo scher
no di tutti i paesi.
5° I (paesi) vicini, e quelli da te lontani,
ti scherniranno o tu d'infame no
me piena di discordia.
6° Ecco in te i Principi d'Israel intenti
sino ad usare ciascheduno la propria prepo
tenza, intenti a versar sangue.
7° In te il padre e la madre vengono svillan
neggiati: in grembo a te si fa frode al fo
restiere, in te all'orfano ed alla vedova si
fanno vessazioni.
8° Tu le cose a me consacrate vilipendesti, ed i
miei Sabbati profanasti.
9° Rapportatori vi furono in te, intesi a far
versar sangue, sui monti in te si è mangiato;
ingiudicizia fu commessa in seno a te.
10° Il talamo paterno in te fu contaminato
la donna impura di mestruazione in te fu
violata.
11° Commettevasi abbominazione colla moglie al
trui, la propria nuora lussuriosamente con

ג': עיר שופכת דם בתוכה: עיר לך קריאה כאלו
אמר הוי עיר ואמר בתוכה ל' נסתר ע"ל מה שפירשתי
בישעיה א' לבוא עתה: באופן שבא עת פקודתך
עליה כנהר בתוכה, בתוכה שופכת דם ותועבותיה
עליה ע"ל כי נגעתי עברו רבים. ולדעת תלמידי
מוהר"ר אח"מ אנשי העיר עשו אלילים עליה כלו
היא מזבח להקריב עליו לאלילים ועי"ל בפשוטה.
ד': אשמת: כשאית חייבת עונש. ותקריבי ימיך: אשר
ימי הפקודה, כמו למטה (פ"י) ליומים אשר אני
עושה אותן. ותבוא: משפטו ותבואי (כמו בסוף
הפרשה הקודמת תהיה במקום תהיי). ותבוא
עד שנותיך: עד שנת פקודתך.

taminavasi, la sorella figlia del proprio padre violavasi in te.

12.° In te i giudici ricevettero doni per versar sangue, usura d'ogni specie prendesti, facesti parte a' tuoi amici della frode, e me ponesti in obblio, dice il Signore.

יב: ותבצעי : עיין רש"י ורד"ק.

13.° Quindi io mi batto la palma, per le rapine da te commesse, e per l'umano sangue che in te era.

יג: הכיתי כפי : כמו למעלה ו' י"ג. ועל דמך אשר היו : היה מצפעו דמיך אשר היו, או דמך אשר היה, ולגעת הדק (תלבושת מחודד יתוק פקודו) בכ כאן גם על דרך פרט כולל, כמו ועמי תלואים.

14.° Potrà egli reggere il tuo coraggio, conserveransi forti le tue braccia nei giorni che io ti preparerò? Io il Signore parlo ed eseguisco.

15.° Ti disperderò fra le nazioni, e ti sparpaglierò per i paesi, e farò sì, che da me a te finisca la tua impurità.

טו: והתמותי טומאתך ממך : העיר תטהר מטומאתה באלות ממנה יושביה אשר היו מטמאים אותה במעשיהם הרעים.

16.° E sarai di te stessa disonorata agli occhi delle genti e conoscerai che io sono il Signore.

טז: ונחלת : ל' חלול וקלון. תהיו לבנו לעיני גוים. בך : את תהיי סבת קלונך שמוש הבי"ת על דרך וקכבלה בפרעה. וקימה על יונתן שהראם ותתקרב ביך, לך מפלתי כינם התרגום הקלכנרכי (הקבעה) ותוכרונים והיירוכימום תרגמו המלך כלכו הם למבדר בעלו קב קולי גם יונתן היה קורא ונחלתי, ודרך תקון תראם ונקדשתי.

17.° La parola del Signore fu a me con dire:

18.° Figlio d'Adamo: La famiglia d'Israel mi si è convertita in scoria, son tutti rame, stagno ferro e piombo in una fornace: scoria d'argento son divenuti.

יח: לסיג : ל' האנציקלופעדיע על מלה : Scories
„C'est ainsi qu'on nomme dans la fonte des mines metalliques les parties étrangères aux métaux, qui comme plus légères nagent à leur surface pendant qu'ils sont en fusion, et y forment une espèce d'écume ou de matière vitrifiée, qui varie pour la forme et pour le tissu, étant tantôt plus ou moins compacte, et plus ou moins de la nature du verre. Les Scories varient en raison des différentes mines ou des différens métaux que l'on fait pas-

,, ser par la fonte, elles sont produites
,, par les pierres, les terres, l'arsenic, le fer,
,, le ~~sou~~ souffre etc. qui se trouvaient com
,, binés dans la mine; comme les métaux
,, varient pour la pesanteur, les plus pesans
,, tombent au fond du fourneau, et les plus
,, légers ~~ng~~ nagent à leur surface de là vi
,, ent que souvent les scories contiennent un
,, portion de métaux. Il y a des métaux que
,, l'action du feu convertit promptement en
,, chaux, ce qui arrive surtout au plomb,
,, à l'étain, au fer etc, alors ces métaux
,, calcinés se mêlent avec les scories.

ועיין ג״כ ישעיה א׳ כ״ה וירמיה ו׳ כ״ט, והנה אמר כי ישראל
כלם נהפכו להיות לפניו כסיגים וכלם כמו נחשת ובדיל
וכו׳ בתוך כור כי כמו שנבדל המתכת בתוך הכור
אך הסיגים נפרדים וניכרים, ובתוך הכור יודעו הסיגים
והנה הם סיגים של כסף, ולכן יען היות כלכם לסיגים
הנני קובץ אתכם אל תוך ירושלים, וכמו שקובצים
כסף ונחשת וכו׳ אל תוך כור, כן אקבוץ אתכם באפי
ובחמתי ואכרית אתכם בתוך ירושלים, ומעשה המתכת
~~בכא~~ איננו כאן להורות על הצירוף, להפריש הטובים
מן הרעים, אלא להורות על הכליון, ולכך קיים כהתוך
כסף בתוך כור כן תותכו בתוכה, ואעפ״י שהכסף
איננו נכרת בהתכה אך נשאר כסף צרוף, הנה
באמרו תותכו כוונתו שיעשה בהם כליה באש
עברתו.

19.° Quindi dice così il Signore: Poichè voi sie
te tutti divenuti scoria, ~~piace~~ ebbene io sono per riunir
vi dentro Gerusalemme.

20.° Alla guisa che si riuniscono l'argento, il rame, il
ferro, il piombo dentro la fornace, per soffiarvi so
pra il fuoco per fonderli; così vi riunirò col mio sdegno e colla
mia ira, vi soffierò contro e vi fonderò.

כ׳: **והנחתי**: נ״ל והפחתי ל״ באש עברתי אפיח עליך (למעלה
כא׳ לו) והנה בחבי הרד״ק מהפסוק הזה הזכיר שלשה
פעלים **קבץ, נפח, נתך**, וכן בחבי בא״ני אקבוץ והפחתי
והתכתי, וכן במקרא שאחרין ובנסתי ונפחתי ונתכתם (יח״ף),

וכן בכתב שומרוני הנון ~~[illegible]~~ והפא קרובות בצורתן
צורת הנון ל וצורת הפא כ.

21. Sì vi unirò e vi soffierò contro col fuoco dell'ira mia, e vi fonderete entro di essa.

22.° Come fondesi l'argento nella fornace, così vi fonderete dentro di essa, e conoscerete che sono io J. che verso l'ira mia sopra di voi.

23.° La parola di J. fu a me con dire:

24.° Figlio d'Adamo, dille: tu sei una terra non purificabile, il cui corpo non torna puro nel dì dell'ira.

את ארץ לא מטֹהרה היא: שאינה מקבלת טהרה לעולם. לא גֻשמה: הגי״מ רפה והה״א במפיק והנה הוא שם תֹאר וכנוי האדמה, וקיימנו לי תֹאר הלך לי תואר בגרמית הגשמה, ועניינו אוף הגשמה אוף שלה, וצריך לפרש כי מטֹהרה מושך עצמו ואחר עמו לא מטוהר אופה ביום זעם, שאין אופה מקבל טהרה בשום מן ממיני הצירוף והזיקוק.

25.° Congiurati sono in essa i suoi profeti, simili a ruggente rapace leone le persone divorano; degli averi, delle ricchezze s'impossessano, in essa moltiplicano il numero delle vedove.

חסן: תראוס כחלה לחסנתך, ונפצר לפרשו לי חסן (ישעיה ח״לג) כלומר חזק כמו שנקראו הנכסים חיל.

26.° I suoi sacerdoti fan violenza alla mia legge, e profanano le cose a me consacrate; non fanno distinguere le sacre dalle profane cose, tra l'impure e le pure non fan conoscere divario, alla violazione de' miei Sabbati chiudono gli occhi, ond'io ne venni in mezzo ad essi disonorato.

חמסו תורתי: הכוונה שהורו נגד הדין להחניף לעשירים, והרמז ע״י זה חלול הקדשים, ולוגמתו בצפניה ג׳ ד׳ כהניה חללו קדש חמסו תורה.

27.° I suoi Grandi sono in mezzo ad essa simili a rapaci lupi, intesi a versar sangue, a ruinar persone in vista del proprio interesse.

28.° E i suoi profeti smaltano loro il muro il quale è a secco, fan loro false predizioni e pronostici mendaci, dicono: Dice così J. mentre J. non ha parlato.

טחו להם תפל: עיין למעלה י״ג י׳.

29.° La plebe commette frodi e rapine fan

no sopruso al povero ed all'indigente, e offesa=
no iniquamente il forestiere.

30°. Ed io cerco tra essi alcun che alzasse riparo, ed in mezzo alla rovina mi si presentasse in favore del paese, perchè io no'l distrug=gessi; ma no'l trovo.

31°. Verso quindi su di loro il mio sdegno, col fuo=co dell'ira mia li stermino, il loro procedere fo sul loro capo piombare, dice J. Signore.

ל׳: איש גודר גדר וכו׳: כמו למעלה (יג ה׳) הוי על הנביאים הנבלים, לא עליתם בפרצות ותגדרו גדר על בית ישראל, והכוונה אין שישתדל להחזירם למוטב. ועומד בפרץ לפני: אין הכוונה שיתפלל בעדם אלא שיעכב פרצות העונות, ע״י שיחזירם למוטב ויעכב אשר לא יאבדו, וכן אמר משה בחירו עמד בפרץ לפניו (תהלים קו כג) הוא כנגד מה שהרג עובדי העגל, וגרם לנשארים שישובו בתשובה.

Capitolo XXIII.

23. כ״ג

1°. La parola di J. fu a me con dire:

2°. Figlio d'Adamo! Erano due femmine, figlie d'una medesima madre.

3°. Fornicarono in Egitto, nella lor giovinezza forni=carono: ivi le loro mamelle perdettero la loro so=dezza, ed ivi i loro virginali capezzoli matura=rono.

ב׳: שתים נשים: משל על מלכות יהודה ומלכות ישראל.

ג׳: שמה מעכו שדיהן ושם עשו דדי בתוליהן: המפרשים כלם פירשו את המליצות האלה על משמוש האברים דרך חבה וזנות, ופירשו עשו ל׳ כתישה ומעך כמו שהוא לשונם הנני עושה את כל מעניך (צפניה ג׳ י״ט) וקרוב ללשון ועסותם רשעים (מלאכי ג׳ כ״א) ופירוש זה רחוק בעיני מאד וראשונה קשה בעיני שהמשמוש דרך חבה יקרא בלשון המורה כתישה ומעך — לא מצאנוהו אלא לרעה, ואין להשיב ממה שמצאנו בלשון חכמים דרוסת איש, שהוא קרוב ללשון כתישה, כי אמנם לשון זה יפה יפול על המשגל שהזכר מתגולל על הנקבה ובאלו ידרסנה אך לא יתישב לשון זה על המשמוש דרך חבה; ושנית אע״פ שבהרבה מקומות ספרי הקדש מדברים בכנויי הניאוף והזנות הנה בשום מקום לא נזכר משוש השדים זולתי ותחבק חיק נכריה שהוא ל׳ נקיה, ואינו דומה כלל ללשון האמור כאן, ואין להביא ראיה ממליצת דדיה ירוך בכל עת כי גם משל הוא כאלו החלב היוצא מדדיה, ירוה צמאונו [מדבר כי קרוב הדבר (כדעת ידידי כמוהר״ר הלל הכהן דילה טוררי) שהקריאה הנכונה דדיה ירוך (מל׳ לבה כרוה דולים)]; ועוד שלישית אפילו יעלה על הדעת שרצה יחזקאל להזכיר משמוש השדים הנה לא יתכן שיזכירהו אחר שכבר הזכיר מה שהוא קשה ממנו שהוא הזנות, באמרו ותזנינה במצרים בנעוריהן ומה שמה מעכו עליהן ובן למפרע (פסוק ח׳) הזכיר אותן

יחזקאל כג

אחר שהזכיר השכיבה, באמרו כי אותה שכבו בנעוריה והמה עשו דדי בתוליה וישפכו תזנותם עליה. על כן לבי אומר לי שאין כוונת יחזקאל כלל על מה שחשבו כל המפרשים וגם אומר אני שאין דדים כמו שדים כלל אלא דד הוא בל' מקרא מה שנקרא בל' חכמים ראש הדד והוא השקן שהתינוק מוצץ ביניקתו, ולפרש כוונת מליצת הנביא אקדים ואומר כי על הרוב שדי הנערות הבעולות, כמו שכתב החכם הרופא Ettmüller חלק ב' עמוד 825 וזה לשונו: Ipsa mamma, quae in virginibus rotunda erecta duriuscula et minores contrectantur in defloratis molliores, majores et flacidiores, magisque pendula successive fieri solent.

גם בדבר אחר הבתולות נבדלות מן הבעולות, והוא שהבתולה אין לה ראש הדד אלא מעט מזער, והוא מתרבה בבעולות ככתוב בס' אנציקלופעדיע; ערך Mammelon וזה לשונו: Comme la substance du mammelon est caverneuse, c'est pour cette raison qu'il grossit et se relève quand on le manie, que les impressions de l'amour agissent, et que les enfans tettent.

מעתה כל שאין. כוונת הנביא אלא להזכיר סימני אבדת הבתולים וסימני הזנות בבתולות, והוא שיתמעכו שדיהן ויתרככו כדבר המעוך וכתות, ודדי בתוליהן, אשר היו כלא היו, יהיו ניכרים ונעשים ויקנו שלמותם אשר לא היתה להם מתחלה.

4.° Esse chiamavansi, Ahola la maggiore, ed Aholivà sua sorella. Furono mie mogli, e partorirono figli e figlie. I loro (veri) nomi erano: Samaria (quello di) Ahola, e Gerusalemme (quello di) Aholivà.

אהלה: לפי שאמרו לירושלים אהליבה על שם שהיה בית המקדש בתוכה, אמר לשומרון אהלה כלומר אהל אחר.

5.° Ahola mi mancò di fede, ed arse d'impudico amore pei suoi drudi, per gli Assirj gente militare

ותעגב: לא נמצא פעל זה רק בסימן זה ובירמיה ד' ל', וממנו השם עגבים (לקמן לג' לא' ולב'). ועניינו לפי מקומו, אהבה של זנות. אל אשור: זה מנחם בן גדי שנתן אלף ככר כסף לפול מלך אשור להיות ידיו אתו להחזיק הממלכה בידו (מ"ב טו' יט') (רד"ק).

6.° Vestiti d'azzurro, Governatori e Prefetti, tutti giovani amabili, cavalieri montati sopra cavalli.

7.° Prostituissi ad essi che eran tutti il fior degli ~~Prostituissi ad essi che eran tutti il fior degli~~ Assirj, e contaminossi colle abbominazioni di tutti coloro, pei quali arse d'impudico amore.

ובכל אשר עגבה וכו': בכל האומות אשר נשתתפה עמהם למדה דרכיהם ונטמאה בגלוליהם (רד"ק) אע"פ שהוא נגד הנאיבות.

8.° Nè però lasciò le sue fornicazioni apprese dagli Egizj, poichè quelli la stuprarono nella sua giovinezza, e quelli fecerle maturare virginali

ואת תזנותיה ממצרים: אע"פ שלמדה מעשה עז' מאשור. לא עזבה: מה שלמדה בנעוריה מבני מצרים (רד"ק), והיא עבודת העגלים (רד"ק).

capezzoli, e versaronle sopra la loro impudicizia.

9° Perciò la diede in balìa de' suoi drudi, in balìa cioè degli Assirj, pei quali arse d'impudico amore.

10° Essi ne scoprirono la nudità, le presero i figli e le figlie, e lei colla spada uccisero, cosicchè divenne favola alle donne, Faccendone essi esemplar punizione.

11° Vide sua sorella Aholivà e diedesi agl'impudici amori più perdutamente di quella, e sorpassò nelle sue fornicazioni quelle di sua sorella.

12° Arse d'impudico amore per gli Assirj, Governatori, e Principi, gente militare, vestita di tutto punto, cavalieri montati sopra cavalli, tutta amabile gioventù.

13° Così io la vidi contaminata, tenendo tutte e due una stessa condotta.

14° Anzi ella accrebbe la propria impudicizia, a grado che veduti uomini dipinti sul muro, immagini di Caldei dipinti col minio.

15° Portanti cintura al fianco, e sul capo strascicanti fascie, avendo tutto sembiante di capitani, immagine insomma dei babilonesi, dei quali è patria la Caldea.

ט׳: לכן נתתיה וגו׳: הם תגלת פלאסר, ושלמנאסר.

י״ב: ל׳ בני אשור עגבה: זה אחז שׁשלח אל מלך אשור לעזרה (מ״ב י״ו ז׳) (רד״ק). קרובים: לא יתכן שיכנים בין הכנוים האלה פחות וסגנים, לבושי מכלול וכו׳: ההודעה שהיו קרובים לו״ו, לפיכך נ״ל שהכוונה אנשי קרב ומלחמה.

י״ד: אנשי מחקה: נ״ל כמו הנחיכות אנשי סמוך למחקה ומחקה שם דבר כמו במלכים א׳ ו׳ ל״ה. וענינו ציור אנשי ציור כלומר אנשים מצוירים. חקה: ענין רושם כמו בל״ח שאין יחקה את המינים (חולין מ״ח ב׳). וכל זה מוסב (כמו שפירש רד״ק) על מלכי בבל שבאו אל חזקיה לפי שמארץ רחוקה באו ולא היו בני כשדים רואים אותם, ובשביל ראות פניהם פעם אחת נחשבו עליהם, אמר לא״י כאלו ראו דמותם מצויירת וחשקו בה.

ט״ו: חגורי: נ״ל חגורי בשורק, הם החגורים במתניהם באזור (עיין רד״ק), והם סרוחים בראשיהם בטבולים. וכן בנביאים, כ׳ על אלף עבידי חגורי בשורק. סרוחי: ל׳ סרח העודף, יהיה סרוח. טבולים: שם מין צניף הנכרך על הראש וכן בלשון כושי טבלב, וענינו כריכה (קימחי והעז׳).

דמות בני בבל: כפל ענין של צלמי כשדים האמור למעלה כלו׳ ראתה דמות בני בבל. כשדים ארץ מולדתם: כן נ״ל נאה הנחיכות, וכן תרגם רס״ג ושמואל.

16. Arse per essi d'impudico amore per la vista de' suoi occhi, e mandò loro inviati in Caldea.

17. I babilonesi recaronsi appo lei ad amoroso concubito, e contaminaronla colla loro impudicizia; ed ella con essi contaminossi, tanto che poi il suo animo da loro si alienò.

18. Essa rendè palesi tutte le sue proprie fornicazioni, e disvelò la propria ignominia, ed il mio animo si alienò da lei, come si alienò da sua sorella.

19. Ella accrebbe la sua impudicizia, sovvenendosi dei tempi di sua giovinezza, delle fornicazioni cioè commesse nel paese d'Egitto.

20. Arse d'impudico amore pe' loro ~~prostituti~~ dotato di membro asinino, e di equino furone.

21. Richiamasti alla memoria la lussuria della tua giovinezza, quando i tuoi capezzoli dall'Egitto maltrattaronsi, quando le tue giovanili mammelle perdettero la loro sodezza.

22. Ebbene Aholiva, dice così il Signore: Io son per muoverti contro i tuoi amanti, dai quali il tuo animo si è alienato, e te li farò venire contro dai paesi circonvicini.

23. I Babilonesi e tutti i Caldei Prefetti Signori e Magnati e con essi gli Assirj ~~tutti~~, tutta amabile gioventù, Governatori e Principi, Capitani e Consiglieri montati tutti sopra cavalli

: ותשלח מלאכים אליהם כשדימה : אין ספק כי
זה היה קודם שלא נזכר במלכים ובד"ה.

ותקע נפשה מהם : כי יהויקים וצדקיהו מרדו בנבוכדנאצר
(מ"ב כ"ד ק' וכ') (רד"ק) ולענין מלת ותקע ע' ירמיה ו' ח'.

: ותרבה וגו' : הוא מה ששלח צדקיהו מלאכיו מצרים (רש"י)

: פלגשיהם : לזכר (רד"ק ומנ"ר).

: למען : כמו לְמַעֵךְ.

: פקוד ושוע וקוע : נראה שהם תוארי גדולה
ושררה, פקוד לשון פקיד, שוע ענין שררה כמו בישעיה
ל"ב ה', ואיוב ל"ד י"ט, וקוע לא נמצא וקולי מן קוצה בלשון
תלמוד שענינו מוקר כי על דרך שנקראו השרים רקיעים יתכן
שנקרא מי שהוא יקר. הרוצה בשם מוקר; והקרוב יותר
שהם שמות שררה בלשון אשור והם דבקים למה שאחריו
עי"ש אין כן בהם. ולדעת יונתן ושאר הקדמונים

24.° Essi ti sopravverranno in forte truppa, in cocchi
e carri ed in numerosa adunanza con targhe
scudi ed elmi ti circonderanno, proporrò innan=
zi a loro il giudizio, ed essi giudicheranti colle
lor leggi,
25.° Sfogherò in te il mio furore, ed essi tratteranti
con ira; taglieranti il naso e gli orecchi, ed
il tuo restante cadrà per la spada, essi i figli
e le figlie prenderanti, ed il tuo rimanente
sarà dal fuoco divorato.
26 Spoglieranti de' tuoi panni, e prenderanti i
tuoi pomposi arredi.
27. Così porrò fine alla tua impudicizia, ed alla
tua fornicazione appresa dagli Egizj: nè tu
alzerai più gli occhj a quelli, nè dell'E=
gitto farai più menzione.
28. Sì, dice così I. Signore: Io ti do in balia
di coloro che tu odj, in balia di coloro,
dai quali l'animo tuo si è alienato.
29.° Essi tratteranti con odio, rapiranti ogni
frutto delle tue fatiche, e lascieranti spoglia
e ignuda. Così renderassi palese l'infamia
delle tue fornicazioni, della tua impudici=
zia della tua disonestà.
30. Siffatto trattamento converransi a te, dap
poichè traviasti seguendo le altre nazioni, per
ciocchè ti contaminasti coi loro idoli.
31.° Tu seguisti la condotta di tua sorella, ed io darotti in mano il calice suo.

חוץ מהירונימוס שלשתם שמות מדינות ויש מביאים
ראיה לזה מדברי ירמיה (נ׳ כא) וקל״ו ושבי פקוד וקני
חושב שמן הקריאה הנכונה קל יושביה פקוד חָרֵב
כי חָרוּב ^(היינו) פעל יוצא . וקרואים : קרואי עדה .
כד : הוצן : כמו חוצן (ישעיה מ״ט כב) שעניני זרוע בקמר
על חַיִל ובבק (דניאל י״א ש״ו כב ולד״ק) ועניינו בבבק
(ר׳ יוסף קמחי) וכן הוא ברש״י בפירוש שני, קשר
קמנם קיננו בכ״י שלי . ורחז׳ ועני׳ פירשו על פי לשון
כושי שקורקים לברזל חַצֵן, יבאו עליך בכלי ברזל .
כה : אפך ואזניך יסירו : הזכ Caelius Rhodiginus (Lect. antiq. 11.15)
שהיו המצרים כורתים החטם לאשה מנאפת וכאן הוא
משל לגדולי העם המלך והשרים . ונמצא בדברי
הימים למלכי פרס כי Amazoni קשת קחזורת (Serse)
כשיכעס כי בעלה היה מנאף עם קשת לקחיו כ
כרתה אפה ואזניה ואולי כך היה המנהג בבבל
ופרס לעשות כן למנאפות .

כז : ולא תשאי עיניך אליהם : לא תוכלי עוד להשען
על מלך מצרים בקשר עשה צדקיהו , כי לא
יהיה עוד שר מלך וממלכה .

32. Dice così J. Signore: Il profondo ed ampio calice di tua sorella berrai, e diverrai oggetto di scherno e beffe, quello essendo troppo grande per potersi capire.

: מרבה להכיל: נ״ל הכוס ההיא היא גדולה יותר מדי שיוכל אדם להכיל בקרבו כל המשקה אשר בה לספק תאבונו ותהיי לצחוק וללעג.

33. D'ebrezza e mestizia ti empirai, egli è calice di desolazione e stupedimento, il calice egli è di tua sorella Samaria.

34. Lo berrai e lo suggerai, ne rosicchierai la stessa creta, e spiccherai le succhiate mammelle: son io che 'l decretai, dice J. Signore.

תגרמי: עיין רש״י.. שדיך תנתקי: נ״ל שאין הכוונה שלך אלא שדים שאת מוצצת ויונקת מהם, כי אחר שהזכיר משל המציצה ושתיית הכוס למצוץ המשקה הנבלע בתוכו אמר כל כך תמצי עד שתנתקי השדים אשר מהם תמצי. וקרוב הדבר שהיתה זו מליצה נהוגה בזמן לומר שהיונק מנתק שדי אמו לומר שהוא מוצץ בכח. ואל תתמה על היותי מפרש שדיך השדים שאת יונקת מהם כי אמנם הסמיכות נאמרת להורות על כל מיני יחוס והצטרפות בין שם לשם כמו זעקת סדום, ברית ראשונים (ויקרא כ״ו מ״ה) הברית אשר נכרתה עם הראשונים חמור לחם (ש״א ט״ז כ׳) חמור נושא לחם, וכאלה רבים.

35. Ebbene, dice così J. Signore: Poichè mi dimenticasti, e mi gettasti dopo le spalle, dovrai a vicenda pagare il fio delle tue impudicizie e delle tue fornicazioni.

36. E mi disse: Figlio d'Adamo: Vuoi tu chiamare a sindacato Aholà ed Aholibà, e far loro presente le loro abbominazioni?

37. Conciossiachè commisero adulterio, ed han le mani (lorde) di sangue, furono adultere coi loro idoli, ed anche presentaron loro a divorare i figli che partorito avevano a me.

: ואת גלוליהם נאפו: הוי״ו לפירוש והאחרונה ראוי להיות תחת בעליהן.

38. E questo ancora mi fecero: contaminarono nello stesso giorno il mio Santuario e profanarono i miei Sabbati.

39. Quando scannavano i propri figli ai loro

idoli, entravano nello stesso giorno nel mio santuario per profanarlo. Tali cose fecero entro il mio tempio.

40° Stranieri mandavano a gente di lontan paese, cui mandavasi invito e tosto veniva, gente per la quale tu lavavi, tu tingevi gli occhi coll'antimonio, e tu ornavi d'ogni sorta d'ornamento.

מ׳: תשלחנה: אהלה ואהליבה. לאשר: אשר להם, כמו עם אשר תמצא את אלהיך.

41° Tu sedevi sur un magnifico sofà, davanti del quale stava bandito un desco, e vi ponevi sopra i profumi e gli unguenti ch'a me spettavano.

מא: וישבת: כדרך אשה זונה. ושלחן .... וקטרתי וכו׳: משל על הקרבנות וההקטרות שהיו מקטירים לע״ז, ולפי המליצה הכוונה (כמו שפירש רד״ק) על המוגמר שהיו מקטירים אחר הסעודה (ושמני הור) שמן טוב שהיו מושחין את בשרם.

42° Una tranquilla moltitudine udivasi venire: ed essi in grazia di quegli uomini, di quella numerosa gente, che recavansi ubbriachi dal deserto, ponevansi i braccialetti alle braccia e magnifica corona sul capo.

מב: וקול המון שלו בה: נ״ל כך; וכן בתר— אוס קורי וקלא דחדותהין אזיל הוא. ואל אנשים: ובשביל אותם הקנוים ובשביל אותו רבוי של בני אדם, שהיו באים אצלה ממדבר סובאים וגבורים, היו ~~אהלה~~ אהלה ואהליבה נותנות צמידים אל ידיהן ועטרת תפארת על ראשיהן להתיפות בעיניהן.

43° Ond'io dissi intorno a costei, che logorata si è negli adulterj: È tempo che vengan meno le ~~adulter~~ sue fornicazioni, ed ella stessa.

מג: עתה: אולי הקריאה עת, כלומר הגיע העת שיפסקו תזנותיה. והיא: יאבדו תזנותיה והיא עמהם (רד״ק) ואמנם לא מצאנו שרש זנה להוראת האבדון וההפסק, לכן נ״ל שהראוי יזנח והוא פעל עומד כמו זנח עגלך שמרון (הושע ח׳ ה׳) והואיל ושרש זנח כשהוא פעל יוצא ענינו שכחה ועזיבה, יתכן שבהיותו פעל עומד יהיה ענינו נשכח ואבד.

44° E andavasi appo lei come vassi appo una donna meretrice; così andavano appo Ahola, e così appo Aholiva femmina impudica.

מד: אשת הזמה: לא נמצא אשות אלא בכאן ולהיותו חסר ו״ו נ״ל הקריאה אשת הזמה והוא על אהליבה, ושיעור הכתוב כן באו אל אהלה מקדם וכן באו עתה אל אהליבה אשת הזמה, המקרא הזה נ״ל מקומו קודם המקרא שלפניו ואמר לבלה נאופים.

45° E uomini imparziali pronuncieranno su di esse sentenza, la sentenza dovuta a donna adultera, la sentenza dovuta a donna omicide, poichè adultere sono e di sangue han lorde le mani.

46. Sì, dice così J. Signore: Si aduni contro di
17 esse la moltitudine e si rendano oggetto d'orrore e di
dileggio.

: העלה ונתן : מקור כלומר רק רקוי לתעשות לכן.

47. La moltitudine le lapidi e le sgombri colle spada, ucci=
18 dano i figli e le figlie, e ne incendj le case.

: וברא : ע׳ למעלה כ״ג כ״ל.

48. In tal guisa farò dalla terra cessar l'impudicizia
e tutte le donne ne prenderanno ammaestra=
19 mento, nè più imiteranno l'impudicizia vostra.

: ונוסרו : עיין דקדוקי ׳779 §

49. Coloro vi faranno piombar sopra la vostra impudi=
20 cizia, e voi porterete la pena delle vostre abbominazioni:
così conoscerete che io sono J. Signore

: ונתנו : קותס שיראמו קתכן בקבן.

21

Capitolo XXIV.

24. כ״ד

N. 1. La parola di J. fu a me nell'anno nono
nel mese decimo, ai dieci del mese, con dire:
2. Figlio d'Adamo scriviti il nome di questo gior=
no, di questo preciso giorno: Il Re di Babilonia
22 si presentò contro Gerusalemme in questo
preciso giorno.

23

: בשנה התשיעית : לגלות יהויכין ולמלכות צדקיהו
ע׳ מ״ב כ״ה ק׳ וירמיה נ״ב ל׳.
כתב לך את שם היום : כדי שידעו אנשי הגולה כי
נביא היה בתוכם, שבהיותו רחוק הרבה מירושלים
ידע את עצם היום שהחל המצור עליה (רל״ק). וסמך
מלך בבל : במלכים ובירמיה כתוב בחדש העשירי
בעשור לחדש בא נבוכדנאצר מלך בבל הוא וכל חילו
על ירושלים ויחן עליה ויבנו עליה דיק סביב.

3. E pronuncia contro alla famiglia caparbia
una parabola, ed di' loro: Dice così J. Signo=
24 re: Disponi, disponi la caldaja, ed anche ver=
savi dell'acqua.

שפות הסיר : ענינו שפיתת הקדרה על הכירה
והמשל הזה הוא מתיחס (כמו שהעיר רש״י) למה שאמרו
למעלה (י״א ג׳) היא הסיר ואנחנו הבשר.

4. Raccogli entro di essa i suoi brani, ogni brano
25 migliore, la coscia e la spalla, empila delle
ossa più elette.

: אסוף נתחיה אליה : משל על המלך והשרים וכל ה
גדולי העם אשר בירושלים.

5. Prendansi le pecore migliori, indi poni sotto
in giro le legna, se ne facciano bollire i brani
e si allestino le sue membra entro di essa.

: דור העצמים תחתיה : ל׳ מדורה והוא הקפת העצים
תחת הקדרה, ואין ספק כי מלת העצמים מוטעית
ונ״ל העצים. רתחיה : כמו נתחיה והחליף הנון בריש
(כמו נמן נמר) כלומר ל׳ נופל על הלב.

26

6. Ebbene, dice così J. Signore: Guai! città
27 sanguinaria; caldaja in cui è la schiuma

e della quale la sua schiuma non è uscita: si
tragga fuori a brano a brano, senza gittarvi la
sorte.
7° Poichè il suo sangue è rimasto in grembo a lei, lo
pose sopra il liscio sasso; non lo versò sopra il suolo,
inguisachè la terra lo ricoprisse.
8° Perchè provocasse l'ira per farne vendetta, io
posi il suo sangue sopra il liscio sasso, ingui=
sachè non venisse ricoperto.
9° Ebbene, dice così J. Signore: Guai! città sanguinaria
anch'io farò grande la pira.
10° Moltiplicherannosi le legna, accenderassi il fuo=
co, consumerassi la carne, esaleranne l'odore
e le ossa diverranno arsiccie.
11° E ridurrassi sulle brage vuota, dimaniera che
si riscaldi e divengane arsiccio il fondo, e
si liquefaccia entro di essa la sua impurità,
finisca la sua schiuma.
12° Stanca essa è di libidinoso furore, nè uscì
da essa la molta sua schiuma, la
fetida sua schiuma.
13° O tu, nella cui impurità è ogni turpitu=
dine, poscia chè io tentai purificarti, nè
divenisti pura, più non ti purgherai
della tua immondezza, finch'io non
abbia sfogata l'ira mia in te.
14° Sono io J. che decretai: la cosa avverrà
io l'eseguirò: non trascurerò non avrò
pietà, non mi pentirò. A norma del tuo
procedere e delle tue azioni ti puniran=
no dice J. Signore.
15° La parola di J. fu a me con dire:
16° Figlio d'Adamo: io son per privarti della
carissima a tuoi occhj con morte repentina

י״ב: **תאנים**: נ״ל לשון תאנתה מי ישיבנה (ירמיה ב׳ כ״ד)
בְּאֵשׁ חלאתה: נ״ל **בְּאוּשׁ**: ונ״ל כי גם בעלי הניקוד
לא נתנו צירי תחת האלף, לא שאח״כ קצת הקוראים בראותם
האלף בלי ניקוד, כי הקולם הוא עצמו ניקוד השו״ן היתנית (כמו
מֹשֶה), וחשבו שהסופר השמיט בשגגה הצירי הראוי
באלף; זה אני אומר מפני שאם לא כן היה ראוי
לנקד בָּאֵשׁ בה״א הידיעה, וענין הבאוש אצל החלאה איננו
זרוש, כי כן תפסנו מלח, ענינו כבאש, והוא הפוך מן חלאה
ע׳ דלק שרש מלח. ולפי קריאת הספרים הנכון כפירוש ר׳
יצחק שכתב: וכיון שאין בה תקון, באש חלאתה, רוצה לומר
כשתשרף באש תצא ממנה ולא באופן אחר״ והכוונה
כפירוש לכן לא יצאו ממנה השעים שבתוכה, אלא באש
פורענותה יכלו.

nè ti farai esequie, nè piangerai, nè lascie-
rai cadersi una lacrima.

17° Gemi in silenzio; lutto, come suol farsi pei
morti non farai, ti fascerai colla tua mitra
il capo, terrai le scarpe ai piedi, nè ti velerai
ai mustacchj, nè mangierai il pane altrui.

יז: לחם אנשים: סעודת הבראה שהאבל אוכל משל אחרים.

18° Io parlai al popolo la mattina ed alla sera
morì mia moglie, ed io feci alla dimane secon-
do ch'erami stato comandato.

19° La gente mi disse: Ci spiegherai tu che rap-
porto hanno con noi queste cose che tu fai?

20° Ed io dissi loro: La parola di J. fu a me
con dire:

21° Dì alla famiglia d'Israel: Dice così J. Signore
Io sono per profanare il mio santuario (la
città a me sacra), il soggetto del fiero vo-
stro orgoglio, dell'amore de' vostri occhi, e del-
la tenerezza dell'anima vostra; e i vostri fi-
gli e le vostre figlie che vi lasciaste soc-
comberanno alla spada.

כא: את מקדשי: נ"ל שהכוונה על ירושלים עיר הקדש
שהיושבים עם יחזקאל בגולה היו חומדים לראותה.
ואשר עזבתם: שהנחתם שם בניכם כשגליתם ממנה.

22° E voi farete com io feci, non vi velerete ai
mustacchi, nè mangerete il pane altrui.

כב: ועשיתם כאשר עשיתי: לא יעשו מנהגי האבלות
לעונש היותן שיבלבל דעתם כי בית הבחור מאכלת
בית היכל.

23° Terrete i vostri ornamenti in testa, e le vo-
stre scarpe ai piedi, non farete esequie, nè pian-
gerete, vi struggerete pei vostri peccati, e geme-
rete l'un verso l'altro.

24° Ezechiele vi serviva di modello, quanto egli
fece, farete. Quando la cosa arriverà cono-
scerete che sono J. Signore.

25° E tu, figlio d'Adamo, allorquando io li pri-
verò di ciò che li faceva fieri, ciò di cui
lietamente pompeggiavansi, il soggetto del-
l'amor dei loro occhj e della fiducia
dell'anima loro, e dei figli e delle
figlie loro.

כה: משא נפשם: מה שהם נושאים את נפשם
אליו ומשתחוים בו, מלשון אליך ה' נפשי אשא.
כי אליו הוא נושא את עצמו. בניהם ואם בניהם.

26° In allora recherassi appo te un fuggitivo a spar-
gerne la notizia.

27° In allora la tua favella si scioglierà col fuggitivo
e parlerai, nè più ammutolirai e sarai loro di modello, e conosceranno che io sono J.

יחזקאל כ״ה

Capitolo XXV.

25. כ״ה

1. La parola di J. fu a me con dire:
2. Figlio d'Adamo: voglti agli Ammoniti e
profetezza intorno ad essi.
3. E di' agli Ammoniti: Udite la parola di J.
Signore: Dice così J. Signore: Posciachè
tu mettesti grida di gioja pel mio santua=
rio che fu profanato, per la terra d'I=
srael che rimase deserta, e per la fami=
glia di Giuda che emigrò.
4. Ebbene ecco che io ti rendo proprietà
degli Orientali (arabi) i quali stabiliranno in te
le loro castella, e collocheranno in te le loro
tende, essi mangeranno le tue derrate, essi
beiranno il tuo latte.
5. E renderò Rabbà (Filadelfia) stanza di camel=
li, ed il paese degli Ammoniti un coricatojo
di pecore, così conoscerete che io sono J.
6. Sì, Dice così J. Signore: Posciachè tu battesti la
mano e pestasti il piede e gioisti con tutta la
tua tracotanza nell'anima (pei mali) della
terra d'Israel.
7. Perciò io sono per distendere il braccio sopra di te
~~braccio~~ e darotti in preda alle nazioni, e distrug=
gerotti dai popoli, e perderotti da paesi (abitati)
e ti distruggerò e conoscerai che io sono J.
8. Dice così J. Signore: Poscia che Moab e Seir dis=
sero: Ecco che la famiglia di Giuda è come tut=
te le altre nazioni.
9. Perciò io sono per aprire le spalle di Moab dalle
città, dalle città cioè che sono alla sua estremità,
il bel paese di Beth-Haiescimoth, Baal-Meon e Kiri=
athaim.
10. Agli Orientali (arabi) per passare contro l'Ammo=
nitide, la quale io renderò loro proprietà, in ma=
niera chè l'Ammonitide non abbia più a no=
minarsi tra le nazioni.

ד׳: לבני קדם למורשה: נבוכדנאצר יחריבך
ואח״כ יבואו הערביים וישכנו בך.

ו׳: מחאך: לשון הכאה, כמו נהרות ימחאו כף, והוא ל׳
ארמית. ורקעך: הכאת הרגל על הקרקע כמו למעלה
ו׳ יא׳. שאטך: שרש שוט בארמי ענינו בזה. לפי הטעמים
בנפש לבך עם ותשמח, ותשמח שמחת נפש בכל שאטך
אבל למטה פי׳ שוט וינקמו נקם בשאט בנפש מורה בהצבע
כי שאט לבך עם נפש.
ז׳: לבג לגוים: יש מפרשים כפי הכתוב בג בל׳ פרסי מאכל
הקרי
ומזונו פתבג, ואני׳ מפרש לפי הקרי בז כי כן מצאנו חלופת
בז לגוים למטה כו׳ ה׳ ול״ד בה, וכן נכון.

ח׳: כה אמר ה׳: ברש״י וקמחי, ג״ל וקלפו.

ט׳: הנני פותח: לבך למטה הנני פותח לבני קדם. כתף: מה
שהוא לאחור, כלומר הגבול. מהערים: ואח״כ פירש
מעריו מקצהו, ואולי הכוונה במלת מהערים על ער־י
ערוער (ישעיה יז ב׳).
י׳: לבני קדם: לפתח אותם לבני קדם שיבאו על בני עמון לרך
ארץ מואב (רש״י) כי מואב בדרום ארץ עמון, והערביים
דרומים למואב.

11.° E in Moab eserciterò flagelli, e conosceranno che io sono J.

12.° Dice così J. Signore: Poichè Edom trattò colla famiglia di Giuda vendicativamente, e mentre quelli eran in ruina vendicaronsi di essi.

13.° Perciò dice così J. Signore: Io stenderò il mio braccio contro l'Idumea, e distruggeronne uomini e bestie, e renderolla deserta dalla parte di Teman, e quegli di Dedan soccomberanno alla spada.

14.° Eseguirò la mia vendetta in Edom per mezzo del mio popolo Israel e questi tratteranno Edom col mio sdegno e colla mia ira, sicchè quelli conosceranno che cosa sia la mia vendetta, dice J. Signore.

15.° Dice così J. Signore: Poichè i Filistei trattarono vendicativamente, e si vendicarono con animo tracotante, distruttivamente per odio antico,

16.° Perciò dice così J. Signore: Io sono per stendere il mio braccio contro i Filistei, e distruggerò i Chereti, e perderò gli avanzi del littorale.

17.° Eseguirò in essi grandi vendette con irati castighi, e conosceranno che io sono J. quando eserciterò in essi la mia vendetta.

י״ב: **בנקום נקם**: על מה שעשו להם בימי דוד שהכרית כל זכר
באדום (מ״א י״א ט״ו וט״ז). **ויאשמו אשום**: כשעשו היו א,
אשמים לא נקמו בהם, ויאשמו אדום ישראל היו חייבים
עונש מפני חטאותיהם ולפיכך עלתה בידם של בני אדום
להנקם מהם. יחזקאל משתמש בשרש אשם להורות זו
למעלה כ״ב ד׳. ויותר נ״ל ויאשמו אדום ענין צרה ושממה
ע״ד שאמר למעלה יען אמרך האח אל מקדשי כי נחל ואל
אדמת ישראל כי נשמה וגו׳ וכן מפורש בעובדיה ביום עמדך
מנגד, ושאר הענין, וכן בתהלים זכור ה׳ לבני אדום את יום
ירושלים וגו׳ וכן בקינות שישי ושמחי בת אדום וגו׳, והנה
יחזקאל מגדיל ציור רשעת בני אדום שנקמו בישראל בזמן שהיו
בצרה גדולה, וזה ע״ד מה שנ׳ בעמלק אשר קרך בדרך וכו׳
ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים, כי החטא מגונה ומתועב
יותר כשהוא נעשה לאדם חלש ומדוכה כי זה מורה על
טבע קשה ואכזרי.

י״ד: וידעו את נקמתי: ידעו בפעל מה היא וכמה היא אשר
נקמתי, ע״ד וידעתם את תנואתי.

ט״ו: ~~[illegible]~~ בנקמה: על מה שעשו להם בימי ד
דוד שהכה אותם מגבע עד בואך גזה (ש״ב ה׳ כ״ה וח׳ א׳),
גם עזיה נלחם בהם (דה״ב כ״ו ו׳), גם חזקיה הכה אותם
(מ״ב י״ח ח׳).

ט״ז: את כרתים: כנוי לפלשתים, וכן בצפניה ב׳ ה׳ ובש״א ל׳
י״ד (עם פ׳ י״ו) ולדעת Lachamacher נקראים רבי׳ וגעזי׳
שנקראו כן על שבאו מכ״ת. Creta.

יחזקאל כו
Capitolo XXVI

26° כו״

1: Nell'undecimo anno al primo del mese, la parola di J. fu a me con dire

2: Figlio d'Adamo, posciachè Tiro mise un grido di gioja per (la caduta di) Gerusalemme, dicendo: È rotta quella ch'era la porta (l'impero) dei popoli: la cosa (il commercio) passerà a me: io mi empirò: essa è deserta.

3: Perciò dice così J. Signore: Eccomi sopra di te, o Tiro, e farotti sopravvenire molte nazioni, come innalza il mare i flutti suoi.

4: Guastiranno le mura di Tiro, e ne abbatteranno le torri, ed io laveronne via la polvere, e ridurrolla liscio sasso.

5: Diverrà in mezzo al mare luogo opportuno a stendervi la rete, poiché son io che il dico, dice J. Signore, e diverrà preda delle nazioni.

6: E le sue figlie situate nella campagna verranno uccise colla spada e conosceranno che io sono J.

7: Ch' dice così J. Signore: Io sono per portare a Tiro dal settentrione Nabucodonosor, re di Babilonia, Re dei Re, con cavalli e cocchi, cavalleria e truppe e numerosa gente.

8: Le tue figlie situate nella campagna colla spa-

א׳: **בעשתי עשרה שנה**: לצדקיהו, והיא שנת החרבן
באחד לחדש: ולא נזכר החדש אולי הסופרים
השמיטוהו בטעות וי״א שהוא החדש הראשון ויש אומרים
חדש אב, ובדרך היולע, ובני אוהב גר אומר שהיה
כתוב בא׳ בא׳ לחדש, כלומר בראשון בכסל לחדש ו
והמעתיק השמיט אחד מהשנים בא׳.

ב׳: **החרבה**: הפעל, והוא מן הבנין ולא לירמה, וחם שני ה
מאמרים אני אמלאה היא נחרבה. ויתן היה קורא המלואה ב
בה״א היריעה.

ג׳: **לגליו**: בדקדוק את גליו ע״ד לשון ארמית.

ד׳: **וסחיתי**: לא נמצא אלא כאן ובתרגום אסחי שענינו רחיצה
ומצה את ומחה, דבר עפר שרוחצים אותו.

ה׳: **משטח חרמים תהיה**: על הסלע ישטחו הדייגים
את פרשי מכמורותם לנגבם (רד״ק)

ו׳: **ובנותיה**: הערים הקטנות אשר תחת עיר הממלכה והיא
להן כאם. **אשר בשדה**: ~~בשדה~~ בשדה אשם שהות יושבי
עיר הממלכה וכן אנשי עיר ויניציה אומרים על פדובה
ושאר המקומות אשר סביבותיה בשדה in campagna
והחוקר משה הלוי עהרענריך אומר כי גם במלת זה קוראים
ערי השדה לערים קטנות או לכל הערים חוץ מעיר
הממלכה הנקראות città provinciale כמו שמצאנו בשמואל
א׳ כ״ז ה׳ יתנו לי מקום באחד ערי השדה ואשבה שם ולמה
ישב עבדך בעיר הממלכה עמך.

ז׳: **מלך מלכים**: כך היה כנוי מלכי בבל וכן במתנבאות
מלכי פרס נמצא מלכא מלכין ועד עתה מלכי פרס נקראים
שאהן שאה, ומלכי קוסטנטין נקראים שולטאן שולטאנין (רד״ק)

ח׳: **צנה**: אנשי מלחמה הגרים על עירים היו נושאים על ראשם

da uccidera, ti opporrà terrapieni, ti scaglie rà contro baliste, e drizzeratti contro una palafitta.

9° Volgerà i suoi arieti contro le tue mura, e le tue torri abbatterà co' suoi picconi.

10° Per la moltitudine de' suoi cavalli, la loro polvere ti coprirà: al romore della cavalleria, delle ruote e dei cocchi, tremeranno le tue mura, quand'egli entrerà nelle tue porte, divenute quasi aperture d'una città spaccata (presa da nemici).

11° Colle unghie de' suoi cavalli egli calcherà le tue contrade; il tuo popolo ucciderà colla spada, ed i gloriosi tuoi obelischi a terra cadranno.

12° Prenderanno le tue richezze, porranno a sacco le tue mercatanzie, abbatteranno le tue mura, e demoliranno le tue più belle case, e le tue pietre, le tue legna, e la tua polvere porranno in mezzo all'acqua.

13° Farò cessare il romore de' tuoi canti, nè più udrassi il suono delle tue arpe.

14° Renderotti un liscio sasso, diverrai un luogo ove stender le reti, nè più sarai fabbricata, poichè sono io J. che il decreto, dice J. Signore.

15° Dice così J. Signore a Tiro: Allora al romore della tua caduta, quando i feriti gemeranno, quando si farà eccidio in mezzo di te, tremeranno le isole.

16° Scenderanno dai loro troni tutti i principi del mare, toglieransi i loro manti, spoglieransi delle loro vesti ricamate, si vestiranno di costernazione, siederanno sul suolo, costerneransi

מכסה של מגנים חלובקים זה בזה והוא נקרא testudine (טרקצוס).

ט׳. ומחי קבלו : ירצה שכך נקרא הכלי המכה בו כלי אחר שמכים בו החומות. ומחי קבל : כלי מכה כנגד, וכן מצאתי קח״כ שהיה לעת ר׳ שמואל לעמקלל. בחרבותיו : כלי ברזל, ולא חרבות ממש.

י׳. כמבואי עיר : שעריך יהיו כמבואי עיר מבוקעת יתצו החומה קצת השערים להרחיב לרוב הפתח. (דני א״ג).

יד׳: תהיה, תבנה : משטוח תהיה תבני, ועיין למעלה כ״ו יח.

ad ogni istante e resteranno attoniti
di te.
17° Intuoneranno intorno a te una nenia
e ti diranno: Ah! come peristi, tu
da tempi antichi popolata; tu glorio-
sa città la quale eri potente in mezzo
al mare, tu e i tuoi abitatori, che in-
cutevan terrore agli abitanti tutti
(della terra).
18° Ora costerneransi le isole, nel dì della
tua caduta; sgomenteransi le iso-
le del mare per la tua emigrazione.
19° Sì, dice così il Signore: (ciò avrà luogo)
quand'io renderotti città deserta pari
a quelle città che non furono
(mai) abitate, quand'io farò sopra di te
traboccare l'abisso, sicchè le grandi
acque ti copriranno.
20° Farotti scendere appo coloro che sono
giù nel baratro, appo la gente dell'au-
ditività; collocherotti nelle regioni sotter-
ranee a guisa delle antiche ruine insieme
a coloro che son giù nel baratro, in
guisa che più tu non sii abitata, e
rimetterò lo splendore nella terra
dei viventi.
21° Renderotti oggetto di terrore e più non
esisterai: verrai cercata nè più verrai
trovata, dice il Signore.

יז: מימים: הוא נקוד בכל הספרים בפתח ודגש, כ״י ים,
וכן ת״י, ואמנם העיד רש״י שיש נוקדים רפי (מימים)
כ״י יום וכן הוא בדפוס בר״שא וכן בנביאים כ״י על
קלף שבידי וכן נכון, וכן מצאנו בישעיה (כ״ג ז׳) מימי
קדם קדמתה יובילוה רגליה ולדעת זאת הסכימו Houbigant et Döderlein.
אשר נתנו חתיתם לכל יושביה:
הכונה לכל יושבי הארץ (ובני קג) ע״ד מליצת יחזקאל
אשר נתנו חתיתם בארץ חיים וכנגד זה אמר אחר
ונתתי צבי בארץ חיים.
יח: מצאתך: על לכתך בגולה.
יט: בהעלות עליך את תהום: יונתן ואחרים מפרשים
ד״מ מלך בבל, ויש שאחר שלכדה נבוכדנאצר, עלה
עליה הים ושטפה, וכן נכון כי באמת יש ממלכות
ויושבים העומדים בארץ ומחזקים הגדרות
המים שלא יעברו ומכסים את הערים
היושבות בתוך הים.
כ: בחרבות: בכ״ף עיין מנחת ש״י וכן בדפוס בר״שא
ובדפוס רע״ח וכן בנביאים ופיזארו כ״י על קלף שבידי, וכן
נראה שהיה קורא גם רש״י, אחר הדבלחה
לכל יושבי הארץ אחת כי יושבי צור נתנו חתיתם
בארץ חיים.

Capitolo XXVII°

27° — כ״ז

1° La parola di J. fu a me con dire:
2° E tu, figlio d'Adamo intuona intorno
a Tiro una nenia.
3° E dì a Tiro, situata all'ingresso del
mare, mercanteggiante colle nazioni
con isole numerose; dice così J. Si-
gnore: Tiro tu dicevi: Io

ג: רכלת העמים אל איים רבים: רוכל הוא
המביא סחורה ממקום למקום, ושיעור הכתוב
רוכלת העמים, רוכלת (מביאה סחורה) אל איים
רבים.

sono una completa bellezza.

4: I tuoi confini sono nel cuor dei mari: coloro che ti costrussero (ovvero: i tuoi figli) diederti completa bellezza.

5: D'abeti del Senir ti costruivono tutti i tuoi tavolati, cedro del libano presero per alzarti l'albero da nave.

6: Di quercie della Batanea fecero i tuoi remi, il tuo timone fecero d'avorio inchiuso in bosso delle isole dei Chittei.

7: Di bisso ricamato d'Egitto era ciò che tu stendevi, per servirtene da vele: di lana azzurra e purpurea delle isole di Elisà era la tua tenda.

8: Gli abitanti di Sidon e di Arvad ti servivano da vogatori. Ma tu avevi, o Tiro, i tuoi savj, i quali erano i tuoi nocchieri.

9: I vecchi di Gheval e i ~~savj~~ savj suoi ti servivano per le navali riparazioni. Tutte le navi del mare e i loro marinai erano in te, per trafficare teco.

10: Persiani, Lidii e Mauritani erano nel tuo esercito, erano i tuoi guerrieri, alzavano in te scudo ed elmo, essi formavano il tuo splendore.

11: I figli d'Arvad ed il tuo esercito erano sulle tue mura intorno, e i Gammadei erano nelle tue torri; i loro scudi alzavano

ד׳: **בניך**: בקצת ספרים כ״י ובדפוס ברישא נמצא בָּנַיִךְ וכן בתרגום אלכסנדרי.

ה׳: **ברושים**: העגיל צור לספינה עיין רש״י. **משניר**: הרי קדוש אללבנון, ועיין לדברים ג׳ ט׳ ול׳ ט״ח. **לוחותים**: ל׳ שנים אולי שנכר הלביאו אנשי צור המצבלת הספינות העשויות דתחתיים ושניים והוא מה שקורים a due ponti ואולי זאת כוונת יונתן שתרגם ית כל גישרך גשר[illegible] והיותר נכון הוא שאל לוחותיך עי׳ למעלה ג׳ י״ג.

ו׳: **קרשך**: פירשתי כרש״י להיותו ל׳ יחיד. **בת אשורים**: הנכון מלה אחת בְּתְאַשּׁוּרִים (כדעת יונתן ורש״י) ל׳ תדהר ותאשור שהוא buxus וכן ווירגיל (Aeneid. X. 137.) משבח העץ הנתון בתוך האשכרוע

Quale per artem
Inclusum buxo...
Lucet ebur.

מאיי כתים: כתים הוא קפרוס, ואיי כתים שם כולל לכל איי הים התיכון והנה בקי׳ Corsica נמצא האשכרוע. היותר משובח מפקח עניו, בתרגום בית חופקה לא יתגתרין (כן הוא ברש״י כ״י) ופירש רש״י כמויה לא יפול.

ז׳: **מאיי אלישה**: היא Elis אל Peloponnesus (בושקרע) והיה נמצא שם ארגמן משובח אצל הקדמונים ואע״פ שהארגמן נמצא היה גם כן בצור, אין א קושיא כי יתכן שהיונים היו חכמים במעשה אורג יותר מן הצוריים והיו לוקחים הארגמן מצור והיו עושים ממנו בגדים משובחים. **מכסך**: האהל שעל הספינה למחסה ולמסתור מחרב וממטר.

ח׳: **וארוד**: אי בפיניקיא, עיין בראשית י׳ י״ח ונקראת בל׳ ערבי רואד. **היו שטים לך**: מלאכת עבודה היית עשה ע״י אחרים אבל מלאכת מחשבת (חבליך) היו עושים אנשיך שהם חכמים.

ט׳: **גבל**: עיר בפיניקיא נקראת בל׳ יוני Biblos ובלשון ערבי גבל בנגו הר. **מחזיקי בדקך**: מחזקי בדקי האניות שלא יכנסו בהן המים (רש״י). **בדק**: סדק, ובדקך תרגם רש״י בלשון צרפת [illegible]ta.

י׳: **לוד ופוט**: עיין בראשית פ׳ י׳ וי״ג.

י״א: **וחילך**: בני ארוד ועמם חילך והם אנשי צור ואולי הקריאה וחילם ועי׳ למעלה ר׳ י״ב. **וגמדים**: גֹּמֶד הוא חצי אמה לפיכך פירשו רבים גמדים ננסים, והוא רחוק, ונ״ל כדעת

sulle tue mura intorno essi rendevanti una completa bellezza.

12° Tarsis (la Spagna) teco faceva commercio con quantità d'ogni perfetto genere, con argento, ferro, stagno e piombo, formavano i tuoi depositi.

13° I Greci, i Tibareni e i Moschi erano tuoi mercadanti: con persone ed utensili di rame trafficavano teco.

14° Quei di Togarma (Armenia), cavalli destrieri e muli davano ne' tuoi depositi.

15° I figli di Dedan erano tuoi mercadanti, isole numerose formavano il tuo commercio, avorio ed ebano recavanti in tributo.

16° La Siria faceva teco commercio, a cagione dei tuoi gran lavori: Carbonchio, porpora, stoffe ricamate, bisso, coralli, e cadcod, mettevano ne' tuoi depositi.

17° La Giudea e il paese d'Israele erano tuoi mercadanti con grano di Minnith e Pannag e mele ed olio e balsamo trafficavano teco.

Grotius שעניינו אנשי עיר בפיניקיא הנקראת בלשון
יוני ancon שענינו אמה (cubitus). וקמחוס תרגם אנשי
מדי, אולי פירש כאלו כתוב וגם מָדיים ולודוביקוס די
דיהון, ואפשר פירשו מלשון קורי גומדק audacia גומדנק
audet שגמד audax fuit ולדעתם גמדים ענינו גבורי
חיל וזה רחוק כי כמה פעמים נזכרו גבורי חיל בתנך
ולא נקראו בשם זה, גם מהמשך הפרשה נראה
שאינו אלא שם מקום. ברש"י אנכרוש, נ"ל Sondeurh.

יב: תרשיש סוחרתך: ארץ ספרד היתה עושה עמך
סחורה, כלומר את היית הולכת שם ומביאה
משם סחורה.

יג: תובל ומשך: ע' בראשית י' ב'.

יד: מבית תוגרמה: היא ארמיניקה, וכן הם קורקים
עצמם בית תֹרגם.

טו: ופרשים: סוסים לרכיבה ומבלים מקחם סוסים,
שהם למשיכה (רש"י). בני דדן: הוא דדן בן רעמה
(בראשית י' ז'). קרנות שן: הוא שן הפיל ונקרא כן
כי של קורקים אותו קרן כמון בבל' כושי נקרא קרן
נא, גם Plinius (18.1) קרא אותו cornua ואין זה בלא טעם
כי שן הפיל אינו יוצא מן הלחי כמו שאר השנים אלא יורד מן
הקדקד וגם הוא נמצא לזכרים לבד ולא לנקבות כמו
שהוא הענין בקרנות האיל (רד"ק). והבנים: עץ שחור
הנקרא בערבי אבנוס וברומי ebanus.

טז: מרוב מעשיך: מרוב מעשי כלי ותכשיט שהיית
עושה (רש"י) כלו' מרוב עשרך, שהיו אנשיך משתמשים
בכל מיני תכשיטין. והנה יחזקאל מצייר צור כעיר
עשירה מאד, וכאלו רוב סחורה לא היה כדי
כלי להעשיר אלא לגדולה ולתשמישה.

יז: מנית: שם עיר בארץ בני והיא נזכרת בספר
יהושע (יא לג). פנג: ת' קוליא והיא מלה יונית
Kollicon ומשמעו עוגות דבש. וקוליא מצאנו
בדברי רז"ל ומערבין בקוליא והוא מין קורת
השלה הנקבלים ופי' בעל הערוך שהוא עשב
שורפין אותו ומשימין אותו בבורית ויוסף
בן גרון פירש פנג שמן אפרסמון הנקרא
בלסמון (רד"ק) ורד"ק פירש מאכל מתוק מאד
מה פנק שעניינו ענין והתפנק מאכל טוב המעורר למאכל.

[illegible]

18: Damasco faceva teco commercio per tuoi gran lavori, con quantità d'ogni prezioso genere, con vino d'Aleppo e lana candida..

19: Vedan e Javan filati formavano i tuoi depositi, ferro in verghe, cassia e calamo odorato formavano oggetto del tuo traffico.

20: Dedan era tuo mercadante con ricchi panni, su cui montare a cavallo.

21: L'Arabia e tutti i principi di Kedar erano tuoi commercianti con quelli, montoni e caproni, con quelli erano i tuoi commercianti.

22: I mercanti di Saba ed di Ragma erano i tuoi mercadanti, d'ogni principale aroma, d'ogni pietra più preziosa e d'oro formarono i tuoi depositi.

23: Haran e Caune ed Eden mercadanti di Saba, Assur, Chilmad facevano il tuo commercio.

24: Essi commerciavano teco con splendide vesti con mantelli di color azzurro ed a ricamo, e con tesori di vesti preziose, con corde compatte e forti, con quelle facevano il tuo commercio.

25: Di navi di Tarsis si componevano le sue carovane, il tuo commercio, sicchè ti empisti di ricchezze e divenisti oltremodo opulenta in mezzo ai mari.

26: In mezzo a grandi acque ti portavano i

יח: **ביין חלבון**: חלבון שם עיר מהללה בארץ ארם, והיא נקראת עוד היום חלב (Aleppo) · **וצמר צחר**: צמר לבן כמו אתונות צחורות (רד״ק).

יט: **ודן**: שם מקום בארץ ערב, ויון איננו יון הנזכר למעלה (פסוק יג) וגם רחוק שהוא Grecia, אבל הוא שם מקום בארץ ערב בדרומית נזכר אצל בספר הערבים למחבר ג׳מאוהרי ערב: היא מלה אחת ולא שתי מלות כדעת המתרגמים הקדמונים וקצת האחרונים שתרגמו מאוזל מ(עיר) אוזל, היא אוזל הנזכרת בבראשית (י׳ כ״ז) שאם כן היה ראוי לנקד המ״ם בצר״י אבל מאוזל הוא מארץ אזל דומה לארץ עזל שענינו בארמי ובערבי כמו טוה בעברי. **ברזל עשות**: ברזל מעשות כת״י בערקין לברזל עשות מן עשת ידוע בלשון חכמים.

כ׳: **בבגדי חפש**: כת״י בלבוש היקר.

כג: **כנה**: היא עיר כלנה הנזכרת בבראשית (י׳ י׳) ובעמוס (ו׳ ב׳). **עדן**: איננה עדן הנזכרת בעמוס שהיא על הר אבל היא עדן הנזכרת במלכים (ב׳ יט׳ יב׳) והיא בארץ ארם נהרים. **כלמד**: לדעת בושארט היא עיר נקראת כלמדן בארמי ואפשר שהיא הכרמנדה של קסנופון.

כד: **במכללים**: כמו מכללים ע׳ למעלה כג׳ יב׳. **בגלומי**: רתכלת ורקמה, טליתות של תכלת מרוקמות (רש״י). **ובגנזי ברומים**: ע׳ רד״ק. **בחבלים**: כמו ובחבלים קרויים מארץ פרדי ארז וענינו חבוש וחזק. **במרכלתך**: המלה הזאת אינה מצויה אלא כאן ולכן לעניך נוטה לקרוא בם (בחבלים וגו׳) רכלתך.

כה: **אניות תרשיש**: אניות גדולות וחזקות כאותן של הולכות לתרשיש כלו׳ לארץ רחוקה מאד. **שרותיך**: שירות הולכות בסחורתך כלו׳ רבות ביחד כמו שירת (רד״ק).

כו: **במים רבים**: הביאוך השטים אותך מצייד צור כאניה ואומר

tuoi remiganti ed un vento orientale ti ruppe nel mezzo dei mari.

כו, חבליך ומלחיך היו מוליכים אותך במים רבים כלומר בים הגדול כדי לילך לארצות רחוקות לעשות סחורה ולהעשיר, עד היה סבת שברונך כי בים גדול משברך רוח קדים כלו' חזק מכל אשר הפיל אותך בתוך הים.

27°. La tua ricchezza, i tuoi depositi, il tuo commercio, i tuoi marinaj e i tuoi nocchieri gli addetti alle navali riparazioni e quelli che facevano il tuo commercio, tutta la gente da guerra che è in te, e tutta la moltitudine che sta in mezzo di te cadranno nel cuor dei mari nel dì della tua caduta.

28°. Al grido di clamore dei tuoi nocchieri tremerà il circondario.

כח: מגרשות: כמו מגרשי העיר (רד"ק).

29°. E scenderanno dalle loro navi, tutti coloro che tengono il remo, i marinaj, tutti i nocchieri del mare e resteranno in terra.

כט: אל הארץ יעמדו: מה לנו עוד באניות להיכן נוליך סחורה שם (רד"ק).

30°. Ed alzeranno per te la loro voce, e sclameranno amaramente e porranno polvere sui loro capi nella cenere si ravvolgeranno.

ל: יתפלשו: יתגלגלו (רד"ק).

31°. E si raderanno per te il capo e si cingeranno di cilicio, e piangeranno per te con l'anima amareggiata in amaro nenia.

לא: קרחא: ע"ד ל' קרחות במקום קרחה.

32°. E alzeranno nel loro lamento sopra di te un funebre inno e canteranno intorno a te: chi fu mai come Tiro? come costei che è or silenziosa nel mezzo dei mari?

לב: בניהם: בנהי שלהם (רש"י). מי כצור כדמה בתוך הים: מי היתה כצור בימי שלוה עיר הומיה מרוב אנשים שבאו שם לעשות סחורה ועתה אשר הונה ומערבה נפלו בתוך מים כלו' אין עוד קול מלחיה סוחריה בתוכה, והנה היא דומיה כמת.

33°. Quando uscivano i tuoi depositi (le tue merci) dai mari tu saziavi popoli molti; colla moltitudine delle tue ricchezze e delle tue merci tu arrichisti i re della terra.

34°. Allorchè fosti rotta in mezzo ai mari nelle profondità, e le tue merci e la tua moltitudine caddero in mezzo di te.

לד: עת נשברת: כמו בעת אשר היית נשברת וכן בירמיה (מ"ט ח') עת פקדתיו במקום בעת אשר פקדתיו וכן למטה ביחזקאל להחריד את כוש בטח (ל' ט') טעמו להחריד

את כל אשר היה ישבת לבטח . בתוכך : פי' עמך
בלעת כלך נקיבנו בקרבום רק' שהוא נגד העמים
דבק עם וכל קהלך שלפנו.

35: Tutti gli abitanti dei paesi oltremarini si stupefecero intorno a te, i loro re inorridirono, si turbarono in volto.

36: I mercadanti delle nazioni ti fischieranno, diverrai oggetto di spavento e più non esisterai.

לה: שערו שער : כמו פלצות . רעמו פנים : מענין פחד
נרעדה וכל זה כי יפחדו על עצמם שלא יקרה
כמקרך (רד״ק).

לו: שרקו עליך : כמו כל עובר שרקו וחרקו שן אמרו בלענו,
כי הסוחרים שמחים במפלת צור, כי יאמרו כל רכולה
ומרבה יבא אלינו ונחנו נקפצנו עוד.

Capitolo XXVIII:

28:

כ״ח

1. E la parola del Signore fu a me con dire:
2. O figlio d'Adamo, di' al principe di Tiro, così dice il Signore Iddio: poichè insuperbì il tuo cuore e dicesti "io sono Dio, una sede divina io abito in mezzo ai mari e pur tu sei uomo e non Dio, e considerasti la tua mente simile alla mente di Dio.
3: Or ve', tu sei più sapiente di Daniele, niuna cosa occulta ti è oscura.
4: Colla tua sapienza e colla tua intelligenza ti acquistasti (grandi) richezze ed ammassasti oro ed argento nei tuoi tesori.
5: Col tuo grande ingegno nel tuo commercio ti procacciasti grandi richezze ed il cuor tuo si fece altero per la tua opulenza.
6: Ebbene dice così il Signore Iddio, giacchè tu considerasti la tua mente simile a quella di Dio,
7: Perciò, ecco ch'io adduco sopra di te una gente barbara, i più violenti delle nazioni e sfodereranno le loro spade contro la bellezza della tua sapienza e profaneranno il tuo splendore.
8: Alla fossa ti faranno discendere e tu morrai delle morti dei trafitti nel mezzo dei mari.
9: Dirai tu alla presenza del tuo uccisore: io sono un Dio, mentre tu sarai un uomo e non un Dio in mezzo di chi ti trafiggerà.

ב': יען גבה : כלו' כמו אל אני שלא יוכל אדם להזיקני ול
ולהרע לי (רד״ק) ועוד אני חכם כמו אל ויודע כל ת
תעלומות . מושב אלהים ישבתי בלב ימים : כי אני
ישבתי במקום חזק כי אני בלב ימים שהימים מקיפים
אותי ומי יוכל לגעת בי כמו אלהים שיושב בשמים
(רד״ק).

ג: לא עממוך : לא עממו כלו' לא תחשיכו ממך הנעלמים
הוא פעל עבר כמו לא אמרין כ״כ מלבבך.

ז': על יפי חכמתך : על יופיך אשר עשית לך ברוב חכמתך.
יפעתך : זהרך מן הופיע מהר פארן (רד״ק).

10. Tu morrai delle morti degl'incirconcisi per mano di barbari, perciocchè io ho parlato, dice il Signore Iddio.

11: E la parola del Signore fu a me con dire:

12: Figlio d'Adamo, alza un cantico funebre sopra il Re di Tiro, e di a lui; dice così il Signore Iddio: tu sei un sigillo di (bella) forma, fatto con piena saviezza e di bellezza perfetta.

כח

13: Tu eri nell'Eden, giardino di Dio, d'ogni pietra preziosa eri coperto, di cornióla, topazio, onice, crisolito, sardonico, diaspro, zaffiro, carbonchio, (rubino) smeraldo ed oro il lavoro de' tuoi timpani (castoni) e delle tue cavità era in te, nel giorno in cui fosti creato furono preparati.

14: Tu sei un Cherubo ricoprente colle ampie ali ed io ti avea posto nel monte santo, divenisti un dio e camminasti in mezzo a pietre di fuoco.

15: Integro eri nelle tue vie dal giorno in cui fosti formato fino a che fu trovata in te iniquità.

16: Per la grandezza del tuo commercio si empì il tuo interno di malvagità e peccasti, ed io ti scacciai come profano dal monte di Dio e ti distrussi o Cherubo ricoprente di mezzo alla pietra di fuoco.

17: S'insuperbì il tuo cuore per la tua bellezza, corrompesti la tua sapienza a cagione del tuo splendore ed io ti gettai a terra ti posi dinnanzi ai re perchè ti contemplassero.

18: A cagione del gran numero delle tue

י': מותי ערלים : כת"י מותת רשיעין.

י"ב: חותם : כמו חותם כן תרגמו הקורי היוני ור' הירונימוס וכן כתוב בכמה ספרים כ"י ובדפוסים קדמונים תכנית: כתרגומו לצורתך; ופירוש חותם תכנית הוא אתה היית יפה כחותם תכנית אשר הוא תמיד בקפדה בעלין והוא חביב לו וקונו מניחו לעולם. ודומה לזה ל' ירמיה (כב כד) כי אם יהיה יכניהו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני כי משם אתקנך. מלא חכמה : החותם אשר לו דמה מלך צור הוא מלא חכמה וכליל יופי ומלא חכמה עניננו כתרגומו די מתקן בחוכמא.

י"ג: כל אבן יקרה מסכתך : אתה ובגדיך ובתיך הן כלם מכוסים באבנים יקרות. מלאכת תפיך ונקביך בך : תפים ונקבים הם כאן שמות למקום הנקוב בטבעת אשר בו משימים האבנים היקרות ווירונימוס אומר שקורים Tympanum (= תוף) in quo infixi sunt lapides. ביום הבראך כוננו : בכל מי חייך היו. או ביום היותך הין גם הם כלו' אינם נבדלים ממך.

י"ד: את כרוב ממשח הסוכך : דמה אותו לכרוב לרוב מעלתו (רד"ק). ממשח : שם ממשקל מכתב [illegible] וג' ועניננו כמו משטח (ע' למעלה כו' ה' י"ד) ר"ל כנפים גדולות ומפושטות הרבה יקרות אשר זכר למעלה והן מזהירות כאש.

ט"ו: תמים אתה בדרכיך מיום הבראך : היית הולך תמים ופועל צדק אבל בגובה לבך על יופיך שחת חכמתך כלו' הפתלתלת רשעת לעשות והלא וגמאל עולתה בך.

ט"ז: מלו : כמו ימלאו (רש"י).

י"ז: לראוה בך : כמו לראות בך כלו' לראות בך הפך מה שהיית ותשבחת ברוב גאות לבך ולהתגאות עליך ולהלת לראוה מקור אלם מן הקל בתמורת למ"ד הפעל בוי"ו נראות ומשקלו לאהבה את ה' אלהיך (רד"ק).

tue colpe, per la Slealtà del tuo commercia
re, profanasti i tuoi santuarj; ed io farò
uscire un fuoco d'infra di te, il quale
ti divorerà, e ti ridurrò in cenere sulla
terra al cospetto di tutti quelli che ti
vedranno.
19° Tutti quelli che ti conoscevano fra i po
poli resteranno attoniti di te, diverrai
oggetto di stupore, e cesserai d'essere
in eterno.
20° La parola del Signore fu a me
con dire:
21° O figlio d'Adamo, volgiti a Sidone,
e profetizza intorno ad essa.
22° E di: dice così il Signore Iddio: Ecco
mi a te, Sidone, e sarò glorificato
in mezzo di te. Altri conosceranno
che io sono Dio, quando eseguirò
in essa punizioni e mi farò co
noscere in lei.
23° E manderò in essa la peste ed il san
gue nelle sue piazze e cadranno
i trafitti nel mezzo di lei colla spa
da che le sta sopra d'intorno e co
nosceranno che io sono Iddio.

כג: ונפלל: כמו ונפל קלקו שנכפלה בו למד הפעל (רד״ק).

24° E non vi sarà più per la famiglia
d'Israele una punta irritante e una
spina dolorosa da tutti i loro circo
stanti che li deridevano e conosceran
no che io sono il Signore Iddio.

כד: סלון: כמו סלון ע׳ למעלה (ב׳ ו׳). ממאיר: כמו ברעת ממארת פוריינפ בלעז (רד״ק) השאטים אתם ע׳ למעלה עז׳ כ״ו.

25° Dice così il Signore Iddio: quand'io rac
coglierò la famiglia d'Israele d'infra
tutti i popoli tra i quali furono di
spersi, e mi mostrerò santo in essi al
la presenza di tutte le nazioni; e abi
teranno (nuovamente) nella loro ter
ra che io concessi al mio servo Giacobbe.
26° Vi abiteranno in sicurezza, vi fabbricheranno case, vi
pianteranno viti, e vivranno in sicurezza, quand'io
punirò tutti loro circonvicini, che li deridevano, e conosceranno che io il Signore sono il loro Dio.

יחזק׳ כ״ט

Capitolo XXIX:

29: כ״ט

1° Nell'anno decimo, nel decimo mese ai do=
dici del mese, la parola del Signore fu a
me con dire:
2° Figlio d'Adamo voglti a Faraone
re dell'Egitto, e profetizza intorno a
lui e intorno a tutto l'Egitto.
3° Parla e di: così dice il Signore Iddio
eccomi a te o Faraone re dell'Egitto
o grande cocodrillo che si corica in mezzo
a suoi fiumi che dice: il mio fiu=
me è mio, ed il me 'l feci.

ג׳: הנני עליך פרעה מלך מצרים: ידוע הוא כי
פרעה איננו שם מלך מיוחד אבל הוא שם כלל
לכל מלכי מצרים והוראת המלה הזאת בל׳ מצרי
שמש ואח״כ הושאלה להוראת מלך ונראה כי שם זה
הנא׳ ג״כ בל׳ מצרי להוראת התנים הגדול הרובץ בתוך
יאורי מצרים הוא הקרוקודיל כי פַרַעון (אופרעה) אצל
הערבים ענינו ג״כ קרוקודיל ולפי זה דמה הנביא את
פרעה ר״ל את מלך מצרים שהיה בימיו אל הקרוקודיל
הזה כי שניהם בשם פרעה נקראו, ולדעת השם האמתי
של מלך מצרים אשר בן לבר יחזקאל צריך לזכור דברי
ירמיה אשר אמר (מ״ד ל׳) כה אמר ה׳ הנני נותן את פרעה
חפרע מלך מצרים וגו׳ אשר מהם נראה כי פרעה המולך
במצרים בימי צדקיהו ובימי נבוכדנאצר הוא חפרע.
ודע כי באמת המלך הזה נודע לקדמונים כותבי את
תולדות מצרים בשם ואפריס Ουαφρις או אפריאש Απριης והוא מלך בזמן
נבוכד׳ כפי חשבונותיהם. הרובץ בתוך יאוריו: התנים
אל הקרוקודיל הוא חיה יושבת בארץ ובמים.
יאוריו: יאור שם מצרי וענינו בלשון זה נהר.
לי יאורי: לי יאורי, יאורי שלי הוא ואין לאחרים עמי
כלומר אין בכל העולם כלו נהר דומה ליאורי. ואני
עשיתני, כמו אני עשיתי (אותו) לי, ידוע הוא כי בארץ
מצרים לא ירדו הגשמים ורק היאור שוטף את הארץ
בזמנים מיוחדים ומשקה אותה וע״י זה הארץ מצמחת
ונותנת פירותיה אבל אם המצרים לא יעשו גדר
למי היאר ותעלות כדי שילכו המים בכל ארץ מצרים
ולא יכסו את הערים אזי האדמה לא תצמיח ולפי זה
אמר פרעה מלך מצרים אני עשיתני כלו׳ אני עשיתי
באופן שיאורי יזון את עמי בלי צורך עמים אחרים
וגם בלי צורך מטר מלמעלה ומצד זה הירד פרעה
מדמה עצמו לאל.

4° E passerò degli ami per le tue mascelle e attac=
cherò i pesci de' tuoi fiumi alle tue squa=

mo e ti farò salire da mezzo a' tuoi fiumi e tutti i pesci de' tuoi fiumi ti si attaccheranno alle squame.

5: E ti distenderò nel deserto te e tutti i pesci de' tuoi fiumi e cadrai sulla faccia del campo, non verrai nè raccolto nè ritirato, ti darò in pasto alle fiere del campo e agli uccelli del Cielo.

ה׳: ונטשתיך: פי׳ אסתנדרי אתך במדבר (רד״ק). et étendrai toi
ולא תקבץ: בקבצת כ״י וכן בכ״י אחד תקבר ע״ל לא
יאספו ולא יקברו ירמיה ח׳ וכ״ה ל״ג.

6: E conosceranno tutti gli abitanti dell'Egitto, che io sono Iddio; giacchè furono un sostegno di canna per i figli d'Israele.

ו׳: משענת קנה: כקנה זה שאינו רך ואינו אומץ את הנשען עליו (רד״ק).

7: Quando ti afferravano colla mano ti frangevi e foravi loro ogni spalla e quando si appoggiavano sopra di te, ti spezzavi e facevi loro vacillare i lombi.

ז׳: בתפשם בך בכף תרוץ וכו׳ אתה היית סבה לישראל אל שימרדו במלך בבל ולא שמעו אל דברי הנביאים שאמרו להם יום יום לשמור בריתו ולהיות משועבדים לו כי אמרת להם לעזרם במלחמה אבל כבוא מלך בבל עליהם לא בחיל גדול באת לאמכם ומלך בבל הכה אותך וגם המה יאבדו בשבילך. והעמדת להם כל מתנים: והעמדת כמו והמעדת מלו׳ ומתניהם תמיד המעד (תהלים ס״ט כ״ד).

8: Perciò dice così il Signore Iddio: ecco io fo venire contro di te una spada, e distruggerò da te uomini e bestie.

9: E la terra d'Egitto diverrà devastazione e rovina e conosceranno che io sono Iddio giacchè egli ha detto: è mio il fiume ed io me'l feci.

10: Ebbene io vengo contro di te e contro a' tuoi fiumi e ridurrò il paese d'Egitto una devastazione rovina da Migdol a Siene, anzi fino al confine di Cus.

י׳: ממגדול סונה: מגדול שם עיר בארץ מצרים בצד צפוני מזרחי אצל גבול מצרים והיא נזכרת שתי פעמים בחומש (שמות י״ד ב׳ במדבר ל״ג ז׳) וגם בירמיה (מ״ד א׳ מ״ו י״ד) שתי פעמים וידועה היא בספרי קדמונים. סונה: שם עיר בגבול דרומי לארץ מצרים שמו סין ועניינו בלשון מצרי פתח כי היא כמו פתח מצרים מצד דרום ונקראת עתה אסואן. עד גבול כוש: הארץ הנקראת בספר הקדש כוש היא המחוזה הדרומית של ארץ נוביה אשר עיר מלכותה בימי קדם Meroe והיא עתה נחרבת וחרבותיה אצל המקום הנקרא היום בשם Shendi הנה כל הארץ שבין סונה גבול מצרים ובין ארץ כוש היתה גם היא תחת ממשלת מלכי מצרים ולפי זה אמר הנביא עד גבול כוש.

11: Non ci passerà il piede di un uomo, nè piede di bestia vi passerà e non verrà abitata per 40 anni.

12. E ridurrò il paese d'Egitto il più devastato di tutti i paesi, e le sue città saranno devastate per 40 anni, e spargerò gli Egiziani fra gli altri popoli e li seminerò negli altri paesi.

13. Perchè, dice così il Signore Iddio, al termine di 40 anni raccoglierò gli Egiziani d'infra i popoli nei quali saranno stati dispersi.

14. E ripristinerò lo Stato di Egitto e li farò ritornare dalla terra di Patros, al paese della loro origine e costituiranno ivi un regno umile.

י״ד: ארץ פתרוס: פתרוס היא מלה מצרית ועניינה דרום
ארץ נגב כאשר כתב החכם יאבלונסקי אבל איננה
כאשר אמרו האחרונים עם חלק הדרומית
של ארץ מצרים כי בירמיה (מ״ד א׳) ארץ מצרים
לחוד וארץ פתרוס לחוד, א״כ צריך לומר כי ארץ פתרוס
היא הארץ הדרומית למצרים בלי החלק הצפונית
מארץ נוביה אשר אמרנו שהיתה תחת ממשלת
מלכי מצרים, ואשר משם יצאו המצריים. על ארץ
מכורתם ע׳ למעלה ט״ז א׳.

15. L'umilissimo dei reami sarà, e non si alzerà sulle altre nazioni e li renderò piccoli onde non possano dominare sulle altre nazioni.

16. Ed esso non sarà più per la casa d'Israele un appoggio richiamante (innanzi a Dio) la memoria dei peccati, volgendosi a loro (agli Egiziani) e conosceranno che io sono il Signore Iddio.

17. Ora nell'anno vigesimo settimo, nel primo mese, al primo del mese, la parola d'Iddio fu a me con dire:

18. Figlio d'Adamo, Nabucodonosor Re di Babilonia fece sostenere al suo esercito un grande travaglio contro a Tiro, ogni capo ne rimase calvo, ed ogni spalla pelata, senza che avessero premio, nè egli nè il suo esercito da Tiro, per il grande travaglio che sostennero contro di essa.

19. Ebbene, dice così il Signore Iddio, ecco io concedo il paese d'Egitto a Nebucadrezar re di Babilonia, e ne condurrà via la moltitudine, ne prenderà le spoglie ed il bottino, inguisachè servirà di premio al suo esercito.

20. In ricompensa del travaglio ch'ei sostenne
per essa (Tiro) io gli concedo il paese d'E=
gitto, a cagione di ciò che fecero (gli Egizj)
contro a me dice il Signore Iddio.
21. In allora farò rifiorire la potenza della
famiglia d'Israele, e farò che tu possa
parlare liberamente in mezzo ad essi, e
conosceranno che io sono il Signore.

Capitolo XXX.

30.

1. E la parola del Signore fu a me con dire
2. Figlio d'Adamo, profetizza e di: dice così il
Signore Iddio: Ululate; ohimè, qual giorno!
3. Poichè è prossimo un giorno, è prossimo un
giorno di Dio, giorno nebuloso, giorno desti=
nato alla distruzione di popoli sarà.
4. Ed entrerà una spada in Egitto, e vi sarà
tremore in Cus, quando cadranno in Egitto
gli uccisi, e ne verrà rapita la ricchez=
za, e verranno abbattute le sue fonda
menta.
5. Cus e Put e Lud e tutti gli Abissini e Cub
e quelli del paese dell'alleanza, cadranno per
la spada insieme ad essi.
6. Dice così il Signore, e cadranno quelli
che soccorrono l'Egitto, e verrà abbassa
to il superbo suo fasto; da Migdòl a Sie
ne, vi cadran per la spada, dice il Si=
gnor Iddio.
7. E diverran le più devastate fra le terre
devastate, e fra tutte le città, le sue cit=
tà saranno le più distrutte.
8. Si conoscerà che io sono Iddio, quand'io
manderò il fuoco in Egitto, e saranno
rotti tutti i suoi ausiliarj.
9. In allora usciranno in navi ambasciato=
ri dalla mia presenza per atterrire Cus
che sta in sicurezza, e vi sarà in essi un
terrore, come il giorno d'Egitto. Di, la cosa
sta per effettuarsi.

10. Dice così il Signore Iddio, io farò cessare il fra-
casso dell'Egitto, col mezzo di Nebucadrezar re
di Babilonia.
11. Egli e il suo popolo con lui i più violenti tra
le genti portati a devastare la terra e
snuderanno le loro spade contro all'Egitto
ed empiranno il paese d'uccisi.
12. E ridurrò i fiumi a siccità e venderò il
paese in mano di gente crudele e devaste-
rò il paese e quanto contiene per mano
di barbari; io il Signore parlai.
13. Dice così il Signore Iddio, io distruggerò
gli abbominevoli idoli e farò cessare gli
idoli da Menfi, e non vi sarà più un re di
stirpe Egizia, e porrò il timore nel paese d'E-
gitto.
14. E devasterò Patros ed appiccherò il fuoco
in Tanis e farò punizione di Tebe.
15. Ed io verserò la mia ira sopra Sin (Pe-
lusio) fortezza dell'Egitto, e distruggerò
il romore di Tebe.
16. E appiccherò il fuoco in Egitto. Pelusio
tremerà e Tebe verrà espugnata e
Menfi sarà in preda a' nemici di gior-
no.
17. I giovani di Eliopoli e di Bubasti cadran
per la spada e desse (le donne) cadranno
in cattività.
18. E in Dafne si oscurerà il dì, quand'io rom-
però lo scettro dell'Egitto, e verrà meno
il maestoso suo fasto; essa verrà coperta
da nubi, e le sue figlie andranno in cat-
tività.
19. Io punirò l'Egitto e conosceranno che io
sono Iddio.
20. Egli avvenne nell'undecimo anno, nel pri-
mo mese, ai sette del mese che la parola del
Signore fosse a me con dire:
21. Figlio d'Adamo, io ruppi il braccio di Fa-
raone, re dell'Egitto, ed ecco esso non venne

fasciato per essere medicato per porvi so=
pra una fascia, per involgerlo onde ren=
derlo forte da tenere la spada.

22. Ebbene, dice così il Signore Iddio, eccomi
a Faraone re dell'Egitto, ne romperò
le braccia, sì il forte, che l'infermo e
gli farò cadere la spada di mano.

23. E spargerò gli Egiziani fra le nazioni
e li disseminerò negli altri paesi.

24. Io renderò forti le braccia del re di Ba=
bilonia e la mia spada porrò nella sua
mano, mentre le braccia di Faraone
romperò, e gemerà innanzi a lui come
geme un trafitto.

25. Io renderò forti le braccia del re di Ba=
bilonia e le braccia di Faraone cadran=
no e si conoscerà che io sono il Si=
gnore quand'io darò la mia spada
in mano del re di Babilonia ed ei la
volgerà contro il paese d'Egitto.

26. E spargerò gli Egiziani fra gli altri po=
poli, e li disseminerò negli altri paesi
sicchè conosceranno che io sono il Signore.

Capitolo XXXI.

31:

1. Nell'undecimo anno, nel terzo mese, al
primo del mese, la parola del Signore
fu a me con dire.

2. Figlio d'Adamo, di' a Faraone re del=
l'Egitto e alla sua moltitudine a chi
sei simile nella tua grandezza?

3. Ecco Assur, era un cedro Libano, bello
di rami, un bosco ombroso, e di ele=
vata statura, e fra le nubi era il som=
mo del suo capo.

4. Il crebbero le acque, l'abisso il fè grande
co' suoi fiumi scorrendo intorno alle sue
piantaggione, e i suoi canali diramò
a tutti gli alberi della campagna.

5. Perciò la sua statura divenne alta più

di quella di tutti gli alberi della campagna
si moltiplicarono i suoi ramoscelli, si allun=
garono i suoi rami ch'egli mandava=
fuori a cagione delle molte sue acque.
6. Su' suoi ramoscelli nidificavano gli augelli
del Cielo, sotto a' suoi rami figliavano
le bestie del campo, e alla sua ombra
riposavano tutte le numerose nazioni.
7. Ei divenne bello per la sua grandezza
per la ~~sua~~ lunghezza de' suoi rami
perchè la sua radice era posta presso
a molte acque.
8. Non gli facevano ombra i cedri del
giardino di Dio, gli abeti non rasso=
migliavano neppure a' suoi ramoscelli
nè i platani ai suoi rami, alcun albe
ro del giardino di Dio non lo pareggia=
va in bellezza.
9. Bello il feci per il gran numero dei
suoi rami sicchè n'ebbero invidia tutti
gli alberi di delizia che sono nel giardi=
no di Dio.
10. Ebbene, dice così il Signore Iddio, giacchè
t'innalzasti in statura e poi ch'egli pose
fra le nubi il suo frondoso capo, e si solle=
vò il cuor suo per la propria altezza.
11. Io lo diedi in mano del più forte fra le na=
zioni, il quale lo tratterà (a suo piacimen=
to), per la sua empietà io ho discacciato.
12. E lo taglieranno i barbari i più violenti fra
le nazioni, e lo stenderanno a terra, sui
monti e per tutte le valli cadranno i suoi
ramoscelli e i gran rami si spezzeranno
in tutte le cavità della terra, e scenderan
no dalla sua ombra tutti i popoli della
terra e lo abbandoneranno.
13. Sulla sua rovina abiteranno gli uccelli
del cielo e sui suoi grandi rami staran=
no tutte le fiere del campo.
14. Onde non insuperbiscano per la loro statura

tutto gli altri alberi adacquati e non pongano la loro sommi-
tà in fra le nubi, e non stiano sopra di sè nella loro alte-
rigia tutti quelli che bevono acqua, poichè tutti saran conse-
gnati alla morte nella terra inferiore fra i figli d'Adamo
con quelli che discendono al baratro.
15. Dice così il Signore Iddio, nel giorno in cui egli scese alla
fossa, io feci far lutto, coprii per lui l'abisso, e trattenni i
suoi fiumi, si chiusero le grandi acque, feci prendere per lui
al Libano il lutto, e tutti gli alberi della campagna
si velarono per lui.
16. Al fragore della sua caduta tremar feci le genti, quan-
d'io ~~lo~~ feci scendere alla fossa, insieme a quelli che calano
al baratro, e si consolarono nella terra inferiore tutti
gli alberi di delizia, l'eletta ed il meglio del Libano,
tutti quelli che bevono l'acqua.
17. Anch'essi con lui ~~[illegible]~~ scesero nella fossa insieme ai tra-
fitti di spada, esso cioè ed il suo braccio, quelli che abita-
vano alla sua ombra d'in fra le nazioni.
18. A chi sei dunque simile per onore e per grandezza
tra gli alberi di delizia? Tu discenderai cogli albe-
ri di delizia nella terra infernale e cogli incirconcisi
giacerai; Egli è Faraone con tutta la sua moltitudine, dice
il Signore Iddio.

Capitolo XXXII.

32 ל״ב

1. Nel duodecimo anno, nel duodecimo mese, al primo del
mese la parola del Signore fu a me con dire:
2. Figlio d'Adamo, alza un canto funebre sopra Faraone re
dell'Egitto e di a lui: Tu somigliavi ad un lioncello fra i
popoli. Tu eri qual crocodillo nei mari, ed ~~[illegible]~~ nei
tuoi fiumi e turbasti l'acqua coi tuoi piedi ed intorbidasti
i fiumi.
3. Dice così il Signore Iddio: io stenderò contro di te la mia
rete mediante una moltitudine di genti e ti trarranno fuori
(dalle acque) col mio amo.
4. E ti stenderò sulla terra e ti getterò sulla faccia della
campagna e ~~farò~~ fo dimorare sopra di te gli uccelli
del cielo e sazierò di te tutte le fiere della terra.
5. E getterò la tua carne sopra i monti, ed empirò le valli (del ~~tuo~~ cadavere) o della tua altezza.
6. Ed abbeverò la terra, ove nuotavi, del tuo sangue, fino ai monti e gli alvei si empiranno di te.

7 E coprirò, spegnendoti, i cieli; ed oscurerò le loro stelle; il Sole, d'una nube il coprirò; e la luna non brillerà della sua luce.
8. Tutti i celesti luminari li oscurerò a cagion tua, e manderò l'oscurità nel tuo paese, dice così il Signore Iddio.
9. Ed abbatterò il cuore di molti popoli, apportando la notizia della tua rovina in paesi, cui tu neppur conoscevi.
10. E farò stupire per te molti popoli, e i loro re saranno presi per te da terrore, facendo balenare la mia spada alla lor faccia e paventeranno ciascuno ad ogni istante per la propria vita nel dì della tua rovina.
11. Poichè dice così il Signore Iddio; la spada del Re di Babilonia ti raggiungerà.
12. Per la spada dei prodi farò cadere la tua moltitudine, tutta gente la più violenta che esista, e depredaranno ciò che forma la gloria dell'Egitto e sarà distrutta tutta la sua moltitudine.
13. E perderò tutto il tuo bestiame da presso le acque molte e non le turberà più piede d'uomo, ed unghia di bestia non le intorbiderà.
14. Allora renderò limpide le loro acque, e i loro fiumi farò scorrere qual olio, dice il Signore Iddio.
15. Rendendo io devastato il paese d'Egitto, e ~~devastato~~ la terra deserta e priva di ciò che conteneva, percotendone tutti gli abitanti, si conoscerà che io sono il Signore.
16. Una nenia ella è questa che verrà intuonata, le donzelle delle altre nazioni la intuoneranno intorno all'Egitto e alla sua moltitudine la intuoneranno, dice il Signore Iddio,
17. Nel duodecimo anno, ai quindici del mese, la parola del Signore fu a me con dire:
18. Figlio d'Adamo, geni intorno alla moltitudine dell'Egitto e falla discendere essa e le genti di nazioni potenti nella terra inferiore, con quei che discendono al baratro.
19. Di cui sei tu più bello? ... discendi e giaci cogl'incirconcisi.
20. In mezzo ai trafitti di spada cadranno, alla spada è destinato (l'Egitto): su via trascinatelo con tutte le sue moltitudini.
21. Favelleranno intorno a lui i fortissimi eroi dalla tomba come pure intorno ai suoi sostenitori, son pure discesi giacquero gl'incirconcisi, trafitti di spada.

22. Là v'è Assur e tutta la sua gente, i sepolcri tutti i mor-
ti che caddero per la spada.
23. I cui sepolcri furono posti nelle profondità della fossa,
con la sua gente d'intorno al suo sepolcro: tutti trafitti, ca-
duti di spada, che sparsero il terrore nella terra de' vi-
venti.
24. Là evvi Elam e tutta la sua moltitudine intorno al suo se-
polcro; tutti morti che caddero per la spada, che discesero
incirconcisi nella terra inferiore, che sparsero il loro ter-
rore nella terra dei viventi sopportarono la loro ignomi-
nia coi discesi nel baratro.
25. Infra gli uccisi furono posti a giacere con tutta la
sua moltitudine intorno al suo sepolcro, tutti incircon-
cisi, trafitti di spada, poichè fu sparso il loro ter-
rore nella terra dei viventi, e sopportarono la loro igno-
minia coi discesi nel baratro, in mezzo ai trafitti fu
posto.
26. Là v'è Mesech e Tubal e tutta la sua moltitudine
intorno ai suoi sepolcri, tutti incirconcisi, trafit-
ti di spada poichè il loro terrore fu nella terra
dei viventi.
27. Non dovrebbero giacere coi prodi, morti incirconcisi
che discesero alla fossa coi loro arnesi da guerra e in-
posero le loro spade sotto ai loro capi, e il cui pecca-
to rimase sulle loro ossa, poichè il terrore è nella terra dei
viventi.
28. Anche tu cogli incirconcisi verrai spezzato, e giacerai coi
trafitti di spada.
29. Là evvi Edom, i suoi re e tutti i suoi principi, che furono
posti per la loro prodezza coi trafitti di spada, essi cogli
incirconcisi giaceranno e coi discesi nel baratro.
30. Là tutti i principi del Settentrione e tutti i Sidonii, che
discesero coi trafitti malgrado il terrore che spargevano,
svergognati della propria prodezza, e giacquero incircon-
cisi coi trafitti di spada e sopportarono la loro vergogna
coi discesi nel baratro.
31. Quelli vedrà Faraone e si consolerà di tutta la sua moltitu-
dine, gente trafitta di spada, Faraone e tutto il suo eser-
cito, dice il Signore Iddio.
32. Giacchè son io che sparsi il suo terrore nella terra dei

viventi, ed egli dev' esser posto a giacere cogli incirconcisi trafitti di spada, egli cioè Faraone e tutta la sua moltitudine, dice il S. Iddio.

ל"ג

Capitolo XXXIII.

33°

1. La parola del Signore fu a me con dire:
2. Figlio d'Adamo parla ai figli del tuo popolo, e di' loro: Quand' io mandi contro un paese la spada, e la gente di quel paese prenda un uomo d' infra sè e lo collochi per sentinella.
3. E questi vedendo la spada arrivare sopra il paese, suoni il corno ed avverta il popolo.
4. E uno oda il suono del corno e non si guardi; e la spada venga e lo colga, il suo sangue gli ricade sul capo.
5. Ha udito il suono del corno e non se ne è guardato? il suo sangue gli ricade su di lui, se egli poi si guarda egli sa salvato si stesso.
6. Ma se la vedetta quando scorga arrivare la spada non suoni il corno e non avverta il popolo e la spada giunga e colga uno tra essi, quello che vien colto lo è per sua colpa, ma il suo sangue io dalla vedetta richiederò.
7. Or bene figlio d' Adamo, io ti costituisco vedetta per la famiglia d' Israele; tu udirai dalla mia bocca alcuna cosa, e ne gli ammonirai per parte mia.
8. Quand' io dica al malvagio: devi morire, e tu non parli per avvertire l'empio della mala via in cui si è messo, l'empio morrà per la sua colpa, ma io chiederò conto del suo sangue da te.
9. Ma se tu avverti l'empio di ritirarsi dalla sua via e quegli non se ne ritira, egli morrà pel suo peccato e tu avrai salvato te stesso.
10. Or tu figlio d' Adamo, di' alla famiglia d' Israele, voi andate dicendo in tal guisa: le nostre colpe e i nostri peccati stan sopra di noi, e per cagione di essi noi dobbiamo struggerci, come potremmo noi vivere?
11. Di' loro, come immortale io sono, dice il Signore Iddio, io non desidero che muoja l'empio ma che si ritiri dalla mala via e viva; fate deh! ritorno dalle vostre male vie; o perchè dovrete morire o famiglia d' Israel?
12. E tu figlio d' Adamo, di' ai figli del tuo popolo; la giustizia del giusto, non lo salverà quand' egli pecchi,

nè l'empietà del malvagio gli servirà d'inciampo
quand'egli si corregga della sua malvagità; e il giu-
sto non potrà vivere a cagione della sua passata
giustizia, quand'egli pecchi.
13. Quand'io dico al giusto: tu vivrai, ed egli fidando sul-
la sua (passata) giustizia, commette delle iniquità, tutte le sue
giustizie non saranno ricordate, e per la rea azione che com-
mise, per essa morrà.
14. Ma quand'io dica all'empio, tu devi morire, ed egli si corregga
del suo peccato e pratichi giustizia e umanità:
15. Quell'empio il pegno restituisca, paghi il valore della cosa rapita, proceda
secondo gli statuti della vita, non commettendo più malvagi-
tà egli vivrà, non dovrà morire.
16. Tutti i peccati ch'egli commise non gli verranno rammentati
egli vivrà poichè ha praticato giustizia e umanità.
17. Diranno i figli del tuo popolo, non è concepibile il procede-
re del Signore. Ma son essi il cui procedere non è con-
cepibile.
18. Quando il giusto si penta della sua equità, e commetta a-
zioni inique, egli morrà per cagione di esse.
19. E quando l'empio si penta della sua empietà e pratichi
giustizia e umanità, a cagione di esse, vivrà.
20. Voi dite: Non si concepisce il procedere del Signore. Io giu-
dicherò ciascuno di voi secondo il suo procedere o fami-
glia d'Israele.
21. Ora nel duodecimo anno della nostra emigrazione
nel decimo mese, ai cinque del mese, un fuggiasco
da Gerusalemme venne a me dicendo: la città fu espugnata
22. Lo spirito di Dio avea posato sopra di me nella sera pri-
ma che giungesse il fuggiasco; la mia bocca s'era aper-
ta prima ch'ei giungesse a me alla dimane, la mia
bocca s'era aperta, ed io non rimasi più mutolo.

יחזקאל ל״ג

